În perspectiva postelectorală va fi necesar un efort excepțional în statele în care Partidul Congresului nu a reușit să obțină majoritatea dar unde, de asemenea, nici unul din partidele rivale nu este destul de puternic pentru a forma o coaliție de alternativă. Aceste state sînt Bengalul de vest, Bihar, Utta Pradesh (statul natal al familiei Nehru, stat considerat ca centru tradițional al Partidului Congresului), Pundjab și Rajasthan. În aceste cinci state partidele de opoziție se străduiesc de pe acum să găsească o formulă pentru a împiedica Partidul Congresului să constituie un guvern minoritar.

Șase foști prim-miniștri de state din rîndurile Partidului Congresului și-au pierdut mandatele în actualele alegeri și nu-și vor mai putea probabil conduce partidul în statele respective. Guvernul central va trebui, de asemenea, să caute noi membri ai cabinetului din regiunile de sud, întrucît toți foștii miniștri centrali provenind din statele sudice au fost înfrînți. În total, cinci dintre cei 13 foști membri ai cabinetului central nu vor mai putea intra în guvern, deoarece nu mai sînt membri ai parlamentului.

În grupul de centru al Partidului Congresului, poziția personală a Indirei Gandhi va fi probabil consolidată prin realegerea unora dintre colaboratorii săi principali, printre care Svaran Singh și Chavan (ministru de interne) ; grupul respectiv va mai beneficia și de contribuția adusă prin alegerea a doi importanți economiști și membri ai Comisiei de planificare : Raw, în Misore, și Barwi, la Bombay.

LONDRA

Corespondență de la Richard CLEMENTS
redactor-șef al revistei „Tribune"

Relația laburiști – sindicate

La 2 martie, consiliile tuturor sindicatelor britanice afiliate la Consiliul Sindicatelor (T.U.C.) se vor întruni într-o sesiune excepțională. Această sesiune — a doua din iulie 1966, cînd a intrat în vigoare Legea cu privire la prețuri și venituri — va avea o mare importanță pentru întreaga mișcare laburistă. Ea va stabili liniile pe care se va desfășura colaborarea nu numai dintre sindicate și guvernul laburist, dar și dintre sindicate și Partidul laburist însuși.

Istoria relațiilor dintre sindicate și Partidul laburist datează de la crearea Partidului laburist, în urmă cu aproximativ 60 de ani. Forța de bază a partidului a depins totdeauna de sprijinul activ pe care l-a primit din partea sindicatelor. Deși în prezent, cînd Partidul laburist deține ferm puterea, are loc o ciocnire semnificativă între sindicate și partid, între sindicate și membrii de rînd ai partidului din cadrul circumscripțiilor electorale se mențin puternice relații de prietenie.

Pentru a înțelege situația de azi trebuie să ne dăm seama cît de strînse sînt relațiile dintre sindicate și Partidul laburist. Multe din cele 183 sindicate individuale afiliate la T.U.C. trimit delegați și la conferința anuală a Partidului laburist care este organul conducător al partidului, iar 12 lideri sindicali fac parte din Comitetul Executiv Național al Partidului laburist. La nivel mai scăzut există o întrepătrundere permanentă între componența sindicatelor și cea a partidului.

Toate organizațiile laburiste din circumscripțiile electorale au un număr considerabil de membri care sînt de asemenea membri activi ai sindicatelor în regiunile respective.

În cursul guvernării laburiste din 1945—1951, colaborarea activă și generoasă oferită guvernului de sindicate a fost întreruptă o singură dată. În fața unei cereri de „înghețare" a salariilor solicitată de ministrul finanțelor de atunci, sir Stafford Cripps, sindicatele au răspuns la început favorabil, dar, ulterior, au respins prin vot „înghețarea" deoarece nu era aplicată tuturor păturilor sociale.

Pe atunci, sindicatele erau controlate mai ferm de aripa de dreapta a Partidului laburist. Guvernul avea posibilitatea de a exercita presiuni prin unul din cei mai influenți lideri sindicali din acea perioadă, Ernest Bevin, care devenise ministrul afacerilor externe. Dar și conducerile sindicatelor nutreau simpatie față de politica guvernului. Opoziția față de această politică se manifesta doar printre membrii de rînd ai sindicatelor, ceea ce a fost atunci suficient pentru zădărnicirea politicii guvernului.

Azi situația este foarte diferită. Un număr din cele mai mari sindicate din țară resping politica guvernului cu privire la prețuri și salarii. Această politică obține sprijin în special din partea unui număr de sindicate mai mici ale funcționarilor. Opoziția cea mai puternică față de politica guvernului vine din partea sindicatului muncitorilor din transporturi și muncitorilor necalificați, cu 1 400 000 de membri, condus de Frank Cousins. După cum se știe, Cousins a făcut parte din guvern, demisionînd atunci cînd acesta a adoptat o politică, caracterizată de Cousins — antisindicală.

Ce formă va lua dezbaterea din martie ? Evident, partea ei cea mai importantă va fi consacrată realizării unui oarecare acord între sindicate și guvern, și se va face un mare efort pentru a se ajunge la un compromis. Care sînt principalele puncte de divergență între sindicate și guvern ? În primul rînd există ideea constrîngerii. Sindicatele afirmă că guvernul trebuie să renunțe la puterile sale legislative intervenind în tratativele cu privire la salarii și trebuie să treacă la o politică de „acorduri cu privire la salarii" care ar fi aplicată chiar de sindicate. Al doilea punct de divergență (un ecou al conflictului produs între sindicate și primul guvern laburist postbelic) este cererea sindicatelor ca politica cu privire la prețuri și venituri să fie aplicată la toate sectoarele comunității — adică și asupra dividendelor, profiturilor, chiriilor și prețurilor.

La aceste două importante divergențe economice se adaugă o a treia, care ar

→

REFLECTOR

ÎNCĂ O AMÎNARE

Felul în care au debutat tratativele tripartite anglo—americano—vest-germane de la Londra în problema compensațiilor în devize pentru întreținerea trupelor străine staționate în Germania occidentală îi determină pe comentatori ai ziarelor occidentale influente să vorbească de o nouă criză în relațiile dintre cele trei puteri. Cotidianul londonez The Times scria puțin înainte de începerea negocierilor că nici una dintre părți nu manifestă un entuziasm deosebit și considera că e de așteptat o amînare sau o tergiversare a discuției. (Ceea ce s-a și întîmplat căci, după o primă ședință, discuțiile s-au amînat pentru a doua parte a săptămînii. De altfel Statele Unite nici nu au fost reprezentate de la început la nivelul anunțat inițial).

Faptul că partea britanică a anunțat că este dispusă să treacă la „reduceri masive" ale efectivelor trupelor de pe Rin în cazul că Bonnul nu va satisface cererile de devize britanice pentru întreținerea acestor trupe nu a constituit o surpriză. Ziarele anunțaseră că o asemenea decizie era probabilă. Însă Times adăuga și că Statele Unite, la rîndul lor, ar putea opta pentru o reducere a efectivelor lor staționate în Germania occidentală. În această problemă, „este evidentă o oarecare nerăbdare în cercurile Administrației, scrie ziarul. Se spune că Departamentul apărării e gata să retragă una dintre cele șase divizii și că trezoreria ar primi cu satisfacție o asemenea măsură care i-ar ajuta în actualele ei dificultăți financiare". După cum se știe — și ziarul britanic se referă pe larg la aceasta — Washingtonul întîmpină dificultăți calificate drept „serioase" în problema ridicată de dezechilibrul balanței de plăți și cere Germaniei federale să contribuie la atenuarea emoragiei de devize străine prin preluarea cel puțin a unei părți din întreținerea trupelor americane de pe teritoriul ei.

Toate aceste nuanțe explică, probabil, cel puțin într-o măsură, ezitările evidente de la început ale atitudinii americane și poate și amînarea discuțiilor de la Londra.

CONFERINȚA PETROLULUI ARAB

Sub auspiciile Ligii Arabe, la 6 martie se va deschide la Bagdad a șasea conferință arabă a petrolului, sub președinția generalului Aref, șeful statului irakian. Este pentru prima oară cînd o asemenea reuniune are loc la Bagdad ; precedentele conferințe s-au desfășurat la Cairo (1959 și 1965), Alexandria (1961) și Beirut (1950 și 1963). Lucrările conferinței vor avea loc în trei secțiuni : prima va dezbate aspectele economice ale producției de petrol și problemele legate de acordurile petroliere ; a doua se va ocupa de problemele producției — prospecțiuni, foraje, geologia petrolului, iar a treia este rezervată industriei prelucrătoare a petrolului — rafinare, transport, petrochimie etc.

Confruntarea dintre Siria și Iraq Petroleum Company și consecințele sale asupra economiei Irakului — considerată observatorii — vor fi subiecte prioritare de discuție pentru cei aproape 300 de experți din diferite țări arabe participante la conferință. Ei vor analiza și o serie de proiecte preconizînd naționalizarea petrolului arab.

REUNIUNEA MINISTERIALĂ A O.U.A.

„Africa Hall" din Addis-Abeba găzduiește, timp de o săptămînă, conferința miniștrilor de externe (sau a delegaților lor), reprezentanți ai țărilor membre ale Organizației Unității Africane.

În ședința de deschidere — plenară — din 28 februarie participanții au audiat raportul secretarului general al Organizației, Diallo Telli, care cuprinde un bilanț al activității O.U.A. de la înființarea sa, în 1963, și proiectul de buget pe 1967—1968 al Organizației.

La ședința inaugurală au participat delegații a 34 din cele 38 de țări membre ale Organizației (Guineea, Lesotho, Volta Superioară și Nigerul n-au fost reprezentate).

putea provoca chiar o ruptură fățișă între sindicate și Partidul laburist. În urmă cu cîteva săptămîni, guvernul a respins revendicările cu privire la salarii ale sindicatului muncitorilor din industria de ceramică. Sindicatul a ripostat imediat refuzînd să mai plătească subvenția financiară pe care o acordă anual Partidului laburist. Acest sindicat, căruia i s-au alăturat alte cîteva din industria textilă, consideră că aceasta ar fi cea mai eficientă cale de a exercita presiuni asupra Partidului laburist și deci asupra guvernului.

Dar elementele de stînga din cadrul sindicatelor consideră că o asemenea tactică ar putea avea tocmai efectul contrar și ar permite elementelor de dreapta să-și continue nestînjenite activitatea în diferitele organe conducătoare ale Partidului laburist. Din acest motiv, se așteaptă ca la sesiunea de la 2 martie ideea unui boicot să nu se bucure de un ecou favorabil în rîndul sindicatelor importante.

Să revenim la problema cea mai serioasă. Cum se va schimba sistemul negocierii contractelor colective în Marea Britanie ? Este foarte probabil că guvernul nu dorește să revină la forma în care acest sistem exista înainte de introducerea prevederilor Legii cu privire la prețuri și venituri.

Dar în mișcarea sindicală există elemente puternice care speră că s-ar putea obține acest lucru. În primul rînd, este vorba de sindicatele muncitorilor cu calificare mai înaltă care au reușit să obțină prin tratative salarii mari din partea anumitor sectoare ale industriei particulare. În al doilea rînd, este vorba de un număr de sindicate reprezentînd muncitorii cu salarii mici care au fost deziluzionați de încălcarea de către guvern a angajamentului său de a nu aplica muncitorilor cu salarii mici principiile aspre ale înghețării salariilor. Sindicatul muncitorilor din transporturi și muncitorilor necalificați a formulat ideea că guvernul însuși trebuie să stabilească un salariu minimal, care să fie de 15 lire pe săptămînă.

În timp ce dezbat diferitele planuri care au fost prezentate, sindicatele așteaptă hotărîrea finală a guvernului cu privire la măsurile care vor urma după expirarea în iulie a împuternicirilor prevăzute în Legea cu privire la prețuri și venituri. În cazul în care economia britanică va da din nou semne de redresare, se vor manifesta probabil unele majorări de prețuri precum și revendicări de salarii. Dacă guvernul dorește să evite o inflație galopantă, va trebui să aibă posibilitatea de a face față acestor fenomene.

Un lucru este însă foarte clar : relațiile dintre Partidul laburist și sindicate nu mai pot fi niciodată ceea ce erau. Tratativele colective „libere" devin o noțiune de domeniul trecutului, sindicatele trebuie să dobîndească un alt rol, care să nu mai fie defensiv. Există deja primele indicii că această schimbare începe. Pentru prima oară de foarte mulți ani, pînă și conducerile sindicatelor încep să ceară o participare efectivă la administrarea întreprinderilor. După părerea mea, în lunile următoare vom auzi mai multe în acest sens.

Dar în perspectiva imediată — după 2 martie — linia de acțiune a sindicatelor va rămîne, probabil, defensivă. Sindicatele vor continua să ceară dreptul de a-i reprezenta pe deplin pe membrii lor — pînă cînd acțiunile guvernului vor da satisfacție cererilor formulate de ele în decursul anilor.

Se prevede o creștere evidentă a rolului pur politic al sindicatelor. Ele își vor face simțită greutatea în mult mai mare măsură la diferitele conferințe sindicale din cursul verii, precum și la conferințele T.U.C. și Partidului laburist din toamnă.

Londra, 28 februarie

Haga. În a 5-a etapă a turneului său european, Harold Wilson este întîmpinat de premierul olandez Jelle Zijlstra.

HANOI

Intensificarea escaladării

„Free strike zone". „Zonă liberă de a fi bombardată". În felul acesta a definit, la Saigon, purtătorul de cuvînt american decizia anunțată recent de generalul Westmoreland privind bombardarea de către aviație, marină și artileria terestră americană a unei zone din Republica Democrată Vietnam situată la limita liniei de demarcație pe o lungime de 350 km și o lățime de 80 km. Această hotărîre a S.U.A. reprezintă, în fapt, după cum aprecia *Agenția Vietnameză de Informații*, „o nouă provocare în războiul de escaladare și un pas extrem de serios întreprins de președintele Johnson împotriva Republicii Democrate Vietnam, un pas care demonstrează hotărîrea de extindere a războiului de agresiune în pofida proclamațiilor asupra dorinței de pace și a convorbirilor de pace".

În ultimele zile, la tabloul general al agresiunii americane împotriva Republicii Democrate Vietnam s-au adăugat astfel cîteva elemente noi, semnificînd o extindere a războiului dus de S.U.A. Este vorba, în primul rînd, despre bombardamentele efectuate de către navele americane asupra zonei de coastă a R. D. Vietnam. Aceste bombardamente au început încă la 25 octombrie anul trecut. Atunci navele americane au bombardat zona Dong Hoi care a fost, de altminteri, primul obiectiv al aviației americane la 5 august 1964. Pînă săptămîna trecută, navele militare americane și-au concentrat acțiunea asupra zonelor, de pe litoralul R. D. Vietnam, situate în imediata vecinătate a paralelei 17 — provinciile Quang Binh și Ha Tinh. În ultimele zile însă, navele americane au folosit tunuri cu bătaie lungă și au bombardat zona de coastă a provinciei Nam Ha la 80 km sud de Hanoi. De asemenea, tirul artileriei marine americane a fost îndreptat asupra unor districte din provincia Than Hoa. După cum se menționează în nota de protest a misiunii de legătură a R. D. Vietnam pe lîngă Comisia internațională de control, aceste bombardamente au provocat pierderi în rîndul populației civile.

Un al doilea element în escaladarea războiului îl constituie bombardamentele efectuate de către artileria americană, plasată în apropierea liniei de demarcație, asupra teritoriului R. D. Vietnam. Paralel cu toate acestea au continuat acțiuni cum ar fi minarea estuarelor unor rîuri din R. D. Vietnam și raidurile de bombardament ale aviației americane.

Observatorii politici apreciază aceste noi acțiuni agresive ca o „poliță în alb" *(New York Times)* acordată de Pentagon comandamentului american din Vietnamul de sud pentru a întreprinde „orice operațiune de bombardament pe care o va considera utilă" în Vietnamul de nord *(France Presse)*. Pînă în momentul de față, după cum precizează aceeași agenție, toate obiectivele bom-

Luptători ai forțelor patriotice din Vietnamul de sud au atacat prin surprindere și au scos din luptă un car blindat american.

bardate de aviația americană în R. D. Vietnam erau aprobate în prealabil de către Pentagon.

Cît privește motivele noii escaladări americane, comentatorii străini sînt de părere că ele rezidă în dorința de a exercita noi presiuni, de a constrînge poporul vietnamez să accepte condițiile americane. Din Washington, corespondentul agenției *France Presse*, Francis Lara, scria că „nemulțumiți și iritați..., conducătorii americani au hotărît să procedeze la o nouă extindere a conflictului din Vietnam". El sublinia că în mod oficial președintele Johnson, Pentagonul și Departamentul de Stat evită să recunoască deschis că ar exista o legătură între „impasul diplomatic și intensificarea războiului". Dar — afirmă Lara — oficialitățile recunosc în particular că se încearcă să se impună poziția americană „pe cîmpul de luptă".

Pentagonul caută prin intensificarea acțiunilor militare să contracareze orice tentativă care ar putea duce la o evoluție favorabilă în problema vietnameză. „Chiar în cazul în care S.U.A. vor merge la masa de tratative — afirma, de altminteri, generalul Maxwell Taylor — ele nu trebuie să renunțe la programul de bombardamente asupra nordului..."

Ministerul Afacerilor Externe al R. D. Vietnam a făcut o declarație prin care a condamnat noile acțiuni de escaladare a războiului întreprinse de S.U.A. „Imperialiștii americani — se spune în declarație — sfidează încă o dată opinia publică mondială care cere încetarea definitivă și necondiționată a bombardamentelor și a tuturor actelor de război împotriva R. D. Vietnam".

N. P.

ATENA

Corespondență de la C. ALEXANDROAIE

Controverse preelectorale

Grupul parlamentar al Partidului Uniunea de Centru a respins în mod categoric cererea procurorului general al Atenei, adresată Parlamentului, de a li se ridica imunitatea parlamentară deputaților Andreas Papandreu și Pavlos Vardinoyannis, acuzați de participare directă la organizația secretă din armată, Aspida. Refuzul, potrivit comunicatului dat publicității, se datorește faptului că s-a dovedit cu prisosință că justiția, care a cerut ridicarea imunității parlamentare a celor doi deputați, nu este neutră, independentă, ci îndeplinește ordinele dreptei. La rîndul său, partidul EDA a lăsat să se înțeleagă faptul că, în cazul în care totuși se va pune la vot cererea procurorului general, deputații stîngii vor vota împotriva ei.

În această situație, este mai mult ca sigur că cererea va fi respinsă, ea neputînd întruni majoritatea calificată de două treimi (200 voturi) prevăzută în normele procedurale de funcționare a forului legislativ al țării pentru astfel de cazuri.

Presa de centru și stînga califică încercarea de a-i aduce în fața justiției pe cei doi deputați, membri ai conducerii Partidului Uniunea de Centru, drept un atac împotriva întregului partid, contra prestigiului de care se bucură în mase. Cererea de ridicare a imunității parlamentare a urmat la numai două zile de la rostirea unui discurs de către Andreas Papandreu, în care acesta sub-

→

REFLECTOR

CARDINALUL CU SABIE DE FOC

Cardinalul Alfredo Ottaviani este născut în 1890. Are deci — sau va avea curînd — frumoasa vîrstă de 77 ani. Dar, în ceea ce-l privește, nu a considerat că trebuie să urmeze sfatul adresat de Paul al VI-lea înalților prelați, de a demisiona din funcțiile pe care le exercită dacă au depășit limita de vîrstă (75 ani). Dimpotrivă, cardinalul consideră că experiența sa în materie de strașnică apărare a celor mai rigide tradiții ale bisericii catolice nu a fost niciodată mai utilă decît acum, cînd, în recentul Conciliu și chiar în manifestările papale, se descifrează preocuparea de a crea punți între catolici și restul contemporanilor, fie ei de alte credințe religioase și chiar de convingeri filozofice care nu au nimic comun cu religia. Și „teribilul monsenior", cum i se spune la Roma, nu numai că preferă să nu-și abandoneze funcțiile în mîinile unor succesori mai tineri, preocupați de „modernizarea" bisericii catolice și a relațiilor ei cu lumea din afară, dar, susținut de alți cîțiva veterani ai intransigențelor totale, face tot ce poate pentru a contracara asemenea inițiative.

Cardinalul Ottaviani este „pro-prefect" al „Congregației pentru Doctrină și Credință", al cărei „prefect" este papa însuși. Recent, „pro-prefectul" pentru chestiunile de doctrină și credință torpila o acțiune pe planul apropierii între catolici și protestanții anglicani. După un număr de slujbe oficiate de pastori anglicani în biserici catolice din Roma, fusese pregătită o ceremonie de reciprocitate. Extrăgînd din arhive și invocînd o veche interdicție pentru preoții catolici de a oficia în lăcașurile „fraților despărțiți", cardinalul Ottaviani a interzis categoric realizarea unui asemenea proiect. A urmat, din partea a numeroase organizații și personalități catolice, o avalanșă de scrisori și telegrame de protest. Pus în cunoștință de cauză, Paul al VI-lea a încuviințat ceremonia prevăzută. Direct — și nu prin intermediul „pro-prefectului". Acesta — care a primit doar după ce autorizația papală fusese transmisă celor interesați o încunoștiințare prin secretariatul de stat al Vaticanului — meditează cu amară nostalgie la timpurile cînd inchizitorii erau mai puternici decît papii înșiși. Și, cu invidie, la sabia de foc a arhanghelului.

BERLIN: BIENALA DE MUZICĂ CONTEMPORANĂ

Sîmbătă încep la Berlin concertele din cadrul Bienalei de muzică contemporană, la care participă, între alte formații orchestrale, Filarmonica cehă și Orchestra simfonică a Radiodifuziunii din Berlin, avînd ca solist pe David Oistrah și ca dirijor pe Kurt Sanderling. Aceeași orchestră va prezenta, în interpretarea lui Friedrich Hamzun, „Concertul pentru violoncel și orchestră" de Anatol Vieru (dirijor Rolf Kleinert). Orchestra de cameră și corul Școlii superioare de muzică din Weimar vor interpreta o lucrare a altui compozitor român, Tiberiu Olah: „Madrigale". Muzicianul italian Luigi Nono va apărea în cadrul unui concert al Operei comice berlineze în dubla ipostază de compozitor și dirijor. Cu interes sînt așteptate baletul „Abraxas" de Werner Egk și operele „Judecata lui Lucullus" și „Puntila" de Dessau. Alături de compozitorii menționați mai sus, se va mai interpreta muzică de Strawinski, Prokofiev, Șostakovici, Bartok, Janacek, Hindemith, Villa-Lobos.

linia că: „în cazul în care nu va putea obține o majoritate de sine stătătoare, centrul va colabora în perioada post-electorală cu forțele democratice din Parlament". La rîndul său, fiul liderului Ghiorghios Papandreu accentua necesitatea luptei pentru dobîndirea de către Grecia a „unei adevărate independențe", prin naționalizarea unor sectoare-cheie ale economiei naționale și promovarea unei politici realiste. Acest discurs a provocat reacții negative și revoltă în rîndurile cercurilor de dreapta, care l-au calificat pe Andreas Papandreu drept „rebel" și „revoluționar". Criticile însă, s-au înăsprit și mai mult după ce Ghiorghios Papandreu a refuzat să condamne sau să comenteze declarațiile făcute de fiul său.

În timp ce presa de centru anunță ecoul favorabil în mase al declarației lui Andreas Papandreu, presa de dreapta publică sub titluri mari cererea procurorului general. Totodată, în orașul Tripoli, fief electoral al dreptei, aveau loc violente tulburări: soldați și ofițeri au maltratat numeroși partizani ai centrului și stîngii. Conducerile partidelor Uniunea de Centru și EDA consideră aceste două evenimente drept încercări ale dreptei de a tulbura atmosfera politică și liniștea țării pentru a îndepărta data alegerilor ce se apropie vertiginos.

ERE a amenințat cu provocarea unei crize guvernamentale în cazul în care Uniunea de Centru nu-și va separa poziția de cea a lui Andreas Papandreu. „Cum poate un guvern să rămînă la putere, bazîndu-se pe voturile unui partid care face front comun cu rebelii, și cum ar putea ERE să acorde sprijin unui guvern ce se sprijină pe voturile rebelilor?", se întreba ziarul de extremă dreaptă „Vradyni".

Cercurile politice de centru, scriu cotidienele „Ta Nea" și „To Ethnos", consideră că dreapta plănuiește răsturnarea cabinetului Paraskevopoulos și înlocuirea lui cu un guvern „de mînă forte". În eventualitatea retragerii de către ERE a sprijinului acordat guvernului, Partidul Uniunea de Centru a lăsat să se înțeleagă că va solicita sprijinul tuturor forțelor din Parlament, indiferent de tendință politică, care vor dori să-l acorde, pentru a ajuta guvernul să rămînă la putere, iar țara să-și continue drumul spre alegeri.

Între timp, Comitetul pentru problemele interne al Parlamentului a acceptat, cu majoritate de voturi, proiectul de lege guvernamental privitor la schimbarea actualului sistem electoral proporțional majorat, cu sistemul democratic al reprezentării proporționale simple. Comitetul a respins propunerile făcute de reprezentanții partidului de dreapta ERE, ca viitorul Parlament al țării să aibă 150 sau cel mult 200 deputați. Astfel, numărul deputaților a rămas neschimbat: 300.

În cursul acestei săptămîni, Parlamentul va lua în dezbatere proiectul de lege amintit care, în orice caz, va fi pus la vot înainte de 14 aprilie — dată la care va fi inaugurată campania electorală pentru alegerile generale de la 28 mai 1967.

Atena, 28 februarie

BUENOS AIRES

Vor fi 20?

Se pare că nu. Conferința la nivel înalt a Organizației Statelor Americane (O.S.A.) nu-i va întruni, probabil, pe toți președinții celor 20 de țări care compun această organizație. După 15 zile de dezbateri, conferința consultativă a miniștrilor de externe ai țărilor din O.S.A. nu și-a atins, satisfăcător, scopul pe care și l-a propus: acela de a înlătura piedicile din calea reuniunii la înalt nivel și de a-i fixa cu precizie ordinea de zi. Piedicile nu au fost înlăturate, iar agenda reuniunii președinților nu a fost definitivată; ca atare, pentru precizarea problemelor care vor fi supuse discuțiilor prezidențiale va fi necesară o nouă conferință a miniștrilor de externe. La întîlnirea acestora din februarie, în capitala Argentinei, dezbaterile au fost din nou deviate în direcția proiectului forțelor militare interamericane. O propunere argentiniană, inspirată de S.U.A., în sensul discutării unei noi formule a acestor forțe, a fost respinsă cu șase voturi contra și 14 abțineri (vezi „Lumea", nr. 9). Peste cîteva zile, la insistența autorului propunerii, formula „nouă", reajustată, a fost lansată din nou. De astă dată i s-au opus fățiș 11 țări (Venezuela, Ecuador, Republica Dominicană, Costa Rica, Uruguay, Haiti, Mexic, Chile, Guatemala, Peru și Columbia). Șase țări s-au alăturat proiectului (Argentina, Nicaragua, Honduras, Salvador, Paraguay și Brazilia). Statele Unite, Bolivia și Panama s-au abținut. Evident, abținerea S.U.A., inițiatorul întregii manevre pentru dezbaterea proiectului forțelor interamericane, se explică tocmai prin discreditarea acestui proiect în fața majorității statelor latino-americane. Criticile sînt atît de ample încît diplomația S.U.A. nu riscă să apară fățiș ca patron al

Urho Kekkonen: Comuniștii și societatea finlandeză

„Aș vrea să vorbesc, în lumina propriei mele evoluții, despre schimbările din societatea finlandeză care echivalează cu o trecere de la conformism la nonconformism" — a spus președintele Kekkonen în cadrul festivității prilejuite de ziua de naștere a autorului imnului național al Finlandei, Runeberg.

După ce a trecut în revistă unele etape ale istoriei contemporane a Finlandei și evoluția raporturilor între partide, Kekkonen a spus: „Mă voi referi acum la problema integrării comuniștilor în societatea finlandeză ca cetățeni cu drepturi depline. Comuniștii au ieșit din ilegalitate după război și au organizat marile lor asociații politice, sindicale și culturale. Comuniștii lucrează în fabrici și în cadrul autorităților locale, participă la viața științifică și culturală, dețin locuri în Parlament și în comisiile sale, iar acum chiar și în guvern. Ei participă la întemeierea de universități, pleacă în străinătate pentru a-și reprezenta țara și se scrie despre ei chiar și în coloanele așa-numitei prese burgheze. Sînt oare toate acestea dăunătoare pentru țara noastră? Dimpotrivă, oare nu comuniștii sînt aceia care, prin organizațiile și prin forța idealurilor lor, au înzestrat țara cu un nou spirit național, o nouă încredere în viitor și în colaborarea activă? Cu ajutorul lor au fost atrase cercuri largi la o viață socială activă. Analizele rezultatelor electorale demonstrează că adepții democraților populari (comuniștii) sînt în medie mai săraci, adesea șomeri, și au mai puțină instruire școlară decît, de exemplu, alegătorii social-democraților. A-i înlătura pe comuniști de la locul lor ar însemna să răpești drepturile politice ale cetățenilor cu venituri mai mici, dreptul de care se bucură restul națiunii, înseamnă a diminua puternic influența lor politică. Este de aceea de mare importanță recunoașterea dreptului comuniștilor de a participa la treburile statului pe baza egalității în drepturi.

Cînd, în vara anului 1962, a avut loc la Helsinki Festivalul internațional al tineretului, am ascultat la radio o parte a programului. Un grup de tineri finlandezi a cîntat imnul național. S-a spus că aceștia erau comuniști și probabil că mulți dintre ei erau într-adevăr comuniști. Trebuie să recunosc că rareori am auzit imnul nostru național executat cu atîta emoție profundă. Mi-am dorit atunci ca acest program să fie ascultat de cît mai mulți burghezi finlandezi posibil. Cînd vorbesc despre patriotismul finlandez îmi exprim convingerea că el este la fel de scump comuniștilor finlandezi ca și tuturor celorlalți finlandezi. Finlanda ar fi o națiune slabă dacă fiecare al patrulea cetățean ar fi un dușman al propriei sale țări. Desigur că comuniștii au alte concepții despre dreptatea socială și economică și despre aplicarea ei în viața politică. De aceea, colaborarea cu comuniștii în construirea societății finlandeze înseamnă o întrecere ideologică cu cei care gîndesc altfel. Iar cel care crede în eficiența și forța ideii sale poate și trebuie să aibă curajul să participe la ea".

(Din **Volksstimme**)

proiectului. Dar nervozitatea pricinuită de respingerea proiectului în cercurile politice de la Washington, transpiră totuși. Ea s-a manifestat și în avertismentul dat de S.U.A. statului peruvian de a-i suspenda ajutorul financiar în cazul în care noua delimitare a apelor teritoriale peruviene va „strînjeni" navele de pescuit ale S.U.A.

Trimișii speciali ai agențiilor de presă la Buenos Aires consideră avertismentul nord-american ca o gafă. Se crede că, în urma acestui conflict, președintele peruvian nu va participa la conferința șefilor de state din O.S.A. Va lipsi, probabil, și președintele Boliviei, nemulțumit că la conferința O.S.A. nu s-a abordat problema accesului țării sale la porturile oceanice. *France Presse* relatează că s-ar putea înregistra și absența a încă două țări — Columbia și Haiti. Este posibil, deci, ca reuniunea la nivel înalt, din aprilie, concepută la Washington ca o expresie a solidarității „celor 20", să devină o reuniune a „celor 16". În sfîrșit, este posibil, și chiar probabil, ca nici în acest cadru solidaritatea să nu se manifeste conform așteptărilor nord-americane.

Eugen POP

MADRID

De la spontaneitate la organizare

„În Europa — scria nu de mult ziarul *Le Figaro* — sînt fapte și realități care nu mai pot fi ascunse, nici contestate. Atotputernicia dictaturii din Spania a slăbit într-o mare măsură, iar acest lucru s-a realizat datorită luptei plină de abnegație a clasei muncitoare, a studenților și a intelectualității".

De cîteva săptămîni, Spania cunoaște o agitație socială în continuă creștere: greve și manifestații de masă, bătălii de stradă între poliție și muncitori, universități închise, numeroase arestări. La Villaverde, în cartierele Madridului, la Sestao, în suburbiile din Bilbao și la Barcelona, muncitorii și studenții opun rezistență comună autorităților și forțelor polițienești. După victoria comisiilor muncitorești de la Madrid, greva muncitorilor și studenților de la 27 ianuarie a fost o a doua importantă victorie. Grevele au paralizat marile întreprinderi, avînd repercusiuni și în restul țării; colectele organizate în întreaga țară au susținut moral și material revendicările greviștilor de la uzinele „Echeverri" (Bilbao) care au încetat lucrul de mai mult de două luni. În universități — după închiderea celor din Madrid și Barcelona și după suspendarea unor cursuri pe o perioadă determinată — frămîntările persistă, iar amenințările și măsurile disciplinare ale autorităților universitare și polițienești nu mai vizează de mult acțiuni izolate, ci vaste acțiuni bine organizate, cum a fost anul trecut mișcarea studenților barcelonezi, cunoscută sub numele de „Episodul Sarria". Acum — la Madrid, Barcelona și în alte centre universitare — adunările, manifestațiile și grevele pentru organizarea unor sindicate libere și pentru democratizarea învățămîntului superior, ridică probleme de reorganizare a structurii sindicale, a căror rezolvare nu mai poate fi amînată.

„Toată Spania fierbe. Spontaneitatea, remarca nu de mult ziarul *L'Humanité*, a făcut loc, pe scară națională, unor lupte bine organizate, în care revendicările economice muncitorești și studențești au cedat prim-planul problemelor de ordin politic".

Care sînt însă mobilurile luptelor muncitorești și ce a determinat și convulsiunile care au cuprins cercurile largi studențești? În primul rînd, ineficacitatea și incapacitatea de rezolvare a problemelor acute muncitorești de către proiectul de reformă a legii sindicale spaniole prezentat recent în fața cadrelor sindicatelor verticale de către ministrul Solis. În al doilea rînd, faptul că noua lege a sindicatelor, promisă

→

Astăzi se sărbătorește în Maroc Ziua independenței naționale, proclamată la 2 martie 1956. În fotografie: vedere din Rabat, capitala țării

Săptămîna Internațională a Parisului

Între 1—12 martie se desfășoară în capitala Franței prima „Săptămînă internațională a Parisului". Dl DE LA RONCIÈRE, secretarul general al acestei manifestări, a făcut pentru revista „Lumea" următoarea declarație:

Prima „Săptămînă internațională a Parisului" reunește de fapt trei manifestări economice și comerciale de anvergură internațională cu o veche tradiție: Salonul internațional de agricultură, Salonul internațional de mașini agricole și Salonul de arte menajere. Acestea au fost reunite într-unul singur, deoarece publicul lor era comun; s-a realizat astfel o economie de timp și un spor de interes, dată fiind și complexitatea mai mare a expozițiilor prezentate laolaltă. Astfel, soții se pot ocupa de studierea calității utilajelor și mașinilor, în timp ce soțiile se pot delecta în fața obiectelor de artă menajeră, examinînd îmbunătățirile aduse echipamentului casnic.

Avînd un caracter internațional, „Săptămîna Parisului" își propune nu numai să mențină, ci, mai mult, să-și accentueze această vocație, devenind de la an la an sediul unor tot mai largi confruntări comerciale internaționale. Numai în ramura agricolă participă în acest an 6 250 de expozanți cu bunuri etalate pe mai bine de 125 000 mp. Două sute de jurii specializate vor aprecia calitatea bovinelor, albinelor... și raselor canine expuse. Ne așteptăm ca în total să fie înregistrați peste 800 000 de vizitatori. În domeniul mașinilor agricole țin să semnalez participarea a 1 000 de expozanți din 27 țări, cu peste 10 000 exponate. Dintre acestea, 2 200 sînt mașini și instalații agricole de tipuri noi, expuse pentru prima dată. România este prezentă cu renumitele ei tractoare și cu alte produse.

Succesul de public cel mai spectaculos îl vor avea, fără îndoială, obiectele de menaj, frumos orînduite în sălile din Palais de la Défense: 1 350 de expozanți din 26 țări, printre care și România. Organizatorii apreciază că numai acest sector al „Săptămînii internaționale a Parisului" va atrage 1 500 000 de vizitatori.

Sub egida U.N.E.S.C.O. are loc între 1—3 martie Colocviul internațional consacrat problemelor unor sectoare zootehnice. La colocviu vor lua parte delegați a 44 de țări, printre care și specialiști români. O reuniune specială de două zile va dezbate probleme ale confortului în locuințele viitorului, în locuințele rurale și probleme legate de obiectele de menaj.

În viitor, „Săptămîna internațională a Parisului" va fi organizată anual, reunind în perspectivă tot mai numeroase participări din întreaga Europă.

E. F.

Paris, 28 februarie

Studenți ai Universității din Madrid în timpul recentelor demonstrații de protest împotriva măsurilor luate de autorități față de muncitorii greviști.

de guvern să fie elaborată cu participarea delegaților aleși de muncitori, a fost concepută ca și vechea lege din 1940, numai prin participarea experților desemnați de guvern în sindicatele oficiale și nu de reprezentanții muncitorilor. În al treilea rînd, pentru că proiectul de lege care preconizează autonomia sindicală și, deci, participarea sindicatelor în organismele legislative, reprezintă doar interesele sindicatelor verticale (oficiale), lăsînd în afară interesele celei mai mari părți a celor nouă milioane de oameni ai muncii.

Începută cu scrisoarea-manifest a celor 100 de delegați spanioli întruniți la Lerida, care au formulat primele critici la adresa noii legi, agitația împotriva noului proiect de lege sindicală s-a declanșat spontan cuprinzînd în afară de muncitori și studenți diferite alte pături sociale, inclusiv o bună parte a clerului catolic. Relevînd necesitatea reformei sindicale expuse de secretarul general al Mișcării — ministrul Solis — presa spaniolă face deseori loc unor critici serioase la adresa proiectului de lege. Ziarele subliniază că reprezentanții sindicali trebuie aleși *în totalitate*, și nu doar o parte infimă, restul fiind numiți din rîndul cadrelor patronatului și impuși de guvern (ca în structura actuală a sindicatelor). Ministrul Solis a făcut observația că „din cei 400 000 de reprezentanți sindicali spanioli (propuși dintre delegații de ateliere ca eventuali deputați în Cortes) numai 300 fac obiectul unor împuterniciri prin decret". Și, „este adevărat — nota în paginile sale *Informaciones* — dar aceste 300 de posturi sînt cu siguranță tocmai cele care corespund funcțiilor celor mai importante din vîrful piramidei".

Democratizarea sindicatelor în Spania, adică orizontalizarea lor față de actuala structură verticală, în sensul realizării unor alegeri pentru totalitatea reprezentanților sindicali, este tratată de presă ca „o reformă extrem de urgentă". „Evoluția politică spaniolă — scrie publicația *La Vanguardia* din Barcelona — impune în locul celei formale preconizate de noua lege sindicală, o reorganizare de fond, care să răspundă nevoilor muncitorești imediate". Publicația madrilenă *El Alcázar* scria: „Trebuie revizuit sistemul de sindicat mixt — compus din patroni și muncitori sub aspectul unui corporatism care n-a rezolvat și, practic, nici nu va putea rezolva nimic atîta timp cît interesele lor nu au scopuri comune!"

„Deocamdată — declara recent secretarul general al Partidului Comunist din Spania, Santiago Carrillo — luptele muncitorești, studențești și populare care s-au intensificat după referendum, vestesc că problemele Spaniei nu mai pot fi amînate prin atitudini de imobilism și nici ținute în frîu cu ajutorul represiunii. Noi, comuniștii, prin politica noastră de reconciliere națională, prin propunerile noastre repetate am indicat o cale: un acord pentru a instaura un sistem de libertăți politice, în care toate grupările politice, sociale, fără nici o deosebire, să aibă posibilitatea legală să preconizeze soluții și să obțină sprijinul poporului în favoarea lor; un sistem de libertăți în care, deși s-ar respecta dreptul minorității, poporul va trebui să aibă ultimul cuvînt".

Extinzîndu-se la o scară pe cale de a deveni națională, mișcările greviste au luat în ultima vreme aspecte organizate, revendicările muncitorești și studențești vizînd atît probleme economice cît și politice.

Costin NASTAC

Jamaica: primele alegeri

Precedate de o foarte agitată campanie electorală de trei săptămîni, care a făcut victime chiar în preziua votării, alegerile parlamentare desfășurate la 21 februarie în Jamaica s-au soldat cu victoria candidaților Partidului laburist (de guvernămînt). Acest partid a obținut 33 din cele 53 de mandate ale noului parlament, restul de 20 revenind Partidului național popular aflat în opoziție. Acestea au fost primele alegeri generale organizate pe insulă după dobîndirea independenței (în 1962). Atmosfera plină de tensiune în care au avut loc și care se menține din toamna anului trecut exprimă, pe de o parte, nemulțumirea populației față de o politică economică ineficientă, cu toate consecințele ei sociale și, pe de altă parte, rivalitățile provocate de retragerea definitivă din viața politică a liderului laburist — sir Alexander Bustamante, înaintat în vîrstă și foarte bolnav — și de apropiata retragere a liderului Partidului național — Norman Manley.

Partidul de guvernămînt a hotărît ținerea alegerilor în primele luni ale anului, cînd recoltarea trestiei de zahăr este în toi, iar utilizarea brațelor de muncă atinge limita anuală maximă, urmărind să abată astfel atenția populației de la una din cele mai arzătoare probleme interne — șomajul.

Competiția pentru putere a fost puternic influențată de controverse economice deoarece, în ciuda unor eforturi de modernizare, „economia jamaicană — cum scria recent cotidianul american The New York Times — nu reușește să țină pasul cu vremea și să satisfacă numărul tot mai mare al brațelor de muncă". În discursurile lor electorale, laburiștii susțineau că economia „ar prospera", ca rezultat al politicii duse de guvernul lor instalat în 1962. După cum declara însă liderul partidului de opoziție, Norman Manley, sub guvernarea laburistă s-au perpetuat consecințele subdezvoltării din perioada colonială, „75 la sută din populație nefiind afectată de expansiunea economică" din unele ramuri ale economiei. Aceste ramuri — în special cea extractivă — sînt acaparate de monopoluri americane. Situația este înrăutățită și de un permanent exod spre oraș al țărănimii, nemulțumită de venitul mizer pe care îl oferă cultivarea micilor ferme sau munca pe marile plantații de trestie de zahăr, concentrate în mîinile latifundiarilor și ale unor companii străine.

Pe toată durata campaniei electorale, cele două partide s-au acuzat reciproc de deficiențele existente în treburile interne ale țării (Norman Manley a deținut postul de prim-ministru între 1955—1962), fiecare din ele prezentîndu-și soluțiile drept cele mai eficiente. După părerea unui comentator de la „United Press International", acest întreg „tapaj electoral cu acuzații care-ți face părul măciucă" n-ar avea semnificație practică pentru că „de fapt, politica celor două partide prezintă deosebiri neesențiale".

Carmen ZAMFIR

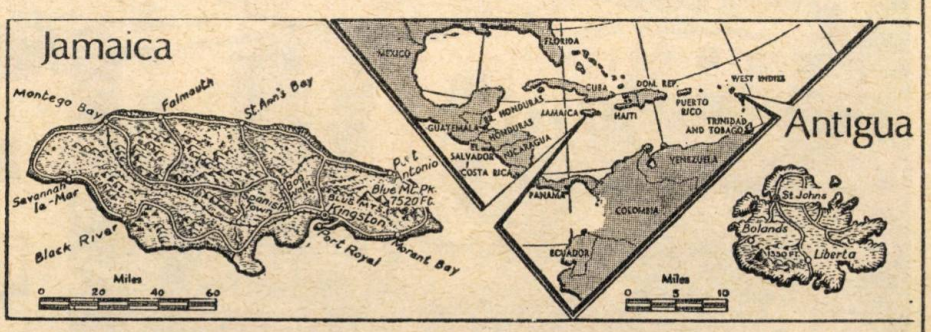

Două evenimente: alegeri în Jamaica și intrarea în vigoare (la 27 februarie) a statutului prin care insula Antigua devine „asociată" cu Regatul Unit al Marii Britanii (din „The Christian Science Monitor", Boston)

OPȚIUNI BRITANICE

Dificultățile Commonwealthului și anacronismul prezenței la est de Suez

Dezbaterea asupra utilității ultimului demers pe lîngă C.E.E. atrage, dar nu monopolizează, atenția opiniei publice britanice. Poziția britanică față de războiul dus de Statele Unite în Vietnam, sau politica militară — la est de Suez și în Europa — sînt subiecte la fel de controversate, iar acțiunile guvernului, fie că este vorba despre vizitele premierului Wilson în capitalele „celor șase", despre Cartea Albă cu privire la apărare, sau despre alte declarații oficiale, reprezintă tot atîtea încercări de a răspunde unor preocupări tot mai răspîndite.

Efervescența care caracterizează în ultima vreme viața politică britanică se explică prin fenomenul dizolvării constantelor diplomației britanice din ultimele două decenii : alianțele militare occidentale, prezența militară la est de Suez, Commonwealthul, relațiile „cu caracter special" cu Statele Unite, nu mai prezintă garanții pentru viitor. Constatarea o făcea Walter Lippmann (*Newsweek*, 30 ianuarie) : „Dezintegrarea imperiului britanic a fost urmată de anularea practică a legăturilor dintre țările Commonwealthului și de dispariția treptată a relațiilor cu caracter special cu Statele Unite". Nu surprinde atunci că, pus în fața lipsei de semnificație a diverselor grupări de care aparține Marea Britanie, guvernul acestei țări pune un accent, propagandistic dar și real, puternic pe proiectul aderiunii la C.E.E., adică pe afilierea la o nouă grupare. În perspectiva izolării, Marea Britanie se preocupă de căutarea unui rol nou în lumea contemporană.

A FOST ODATĂ UN COMMONWEALTH...

Formularea „un rol în lume" duce în mod firesc la expresia mai cunoscută a „rolului mondial al Marii Britanii". Clișeul de care au uzat și abuzat politicienii laburiști și conservatori deopotrivă, vreme de două decenii, presupune, din partea Marii Britanii, posibilitatea de a influența — sau chiar de a controla — evoluția evenimentelor în regiuni îndepărtate ale lumii. Ar fi util să examinăm care ar fi instrumentele acestei influențe.

Autoelogiindu-se, numeroși oameni politici englezi au apreciat Commonwealthul, asocierea cu Marea Britanie a unui mare număr de țări de pe toate continentele, ca o importantă „contribuție britanică la pacea și stabilitatea lumii". Ei relevau cu satisfacție faptul că aceste țări, fără să aibă altceva în comun decît patronajul simbolic al coroanei britanice, reușesc să mențină contacte politice strînse și să colaboreze economic într-o relativă armonie.

Dar, de fapt, Commonwealthul nu fusese, din capul locului, conceput ca o familie în care o Anglie maternă să vegheze la creșterea și maturizarea națiunilor-fiice, subdezvoltate. Rostul acestei organizații a fost acela de a asigura respectarea intereselor economice engleze în condițiile dobîndirii independenței de către coloniile și teritoriile sub mandat britanic. Acest obiectiv a fost într-o mare măsură atins, deși în ultima vreme pozițiile engleze sînt din ce în ce mai amenințate. Există două explicații principale : (1) Marea Britanie nu a putut împiedica diverse grupuri financiare (mai ales americane) să ocupe poziții importante în fostele colonii ; (2) numeroase tinere state s-au arătat dornice să-și asigure și independența economică (Kenya, prin exproprierea fermierilor albi, Tanzania, prin naționalizarea băncilor, au dat foarte recent exemplul unor acțiuni în această direcție) ; în acest caz, naționalizările și interzicerea pătrunderii capitalului limitează prezența (sau penetrația) economică engleză. Ca efect al acestor doi factori, prezența monopolurilor britanice este, pe aria Commonwealthului, inegală.

O diversitate similară apare și la examinarea spectrului politic al Commonwealthului. Între țările membre se numără deopotrivă Noua Zeelandă, care participă cu trupe la războiul inițiat de Statele Unite în Vietnam, și India, care a criticat sever acțiunile agresive împotriva R. D. Vietnam ; de asemenea, sînt state membre Ciprul, ostil bazelor militare britanice și bazelor militare în general, și Malayezia, care are astfel de baze pe teritoriul său și dorește ca ele să fie menținute. Evident, asemenea deosebiri de vederi exclud consensul și armonia. Un ultim șoc sever s-a produs ca urmare a episodului rhodesian.

Acceptînd, tîrziu și cu anumite condiții, ca O.N.U. să decreteze sancțiuni economice obligatorii împotriva Rhodesiei, Marea Britanie a cîștigat timp. Dar prelungirea „independenței albe" a Rhodesiei lui Smith poate readuce Commonwealthul în fierberea din 1966 (și Frontul rhodesian, partidul pe care-l conduce, deocamdată, Smith, pare hotărît să reziste). În orice caz, confruntarea între intransigența statelor africane (și a altor state), hotărîte să nu accepte supremația albă în Rhodesia, și hotărîrea premierului Wilson de a nu acționa energic, rapid și eficace pentru reprimarea unui grup care, între altele, se făcuse vinovat de rebeliune împotriva coroanei britanice, a demonstrat fictiunea atît a „armoniei" Commonwealthului cît și a rolului mondial al Marii Britanii. La ce folosesc atunci — s-au întrebat membrii Commonwealthului — trupele britanice răspîndite în atîtea părți ale lumii ?

SINGAPORE : MAI MULT DE JUMĂTATE DIN FLOTA ENGLEZĂ

De fapt, nici unul din guvernele engleze ale ultimilor ani nu a făcut un secret din faptul că „rolul mondial" al Marii Britanii presupune mai ales prezența unor importante contingente militare „la est de Suez". Dispersate în diverse regiuni ale fostului imperiu colonial — expresia „la est de Suez" fiind creată de Kipling în perioada în care acest imperiu era pe punctul de a atinge extinderea maximă — trupele engleze s-au concentrat, în ultimii ani, în două puncte : Aden și Singapore (de fapt, în subordinea Comandamentului Orientului Îndepărtat se află atît trupele din Singapore cît și cele din Malayezia și Hongkong). Cartea Albă cu privire la apărare, publicată săptămîna trecută, a adus unele retușuri acestui dispozitiv : în 1968, Federația Arabiei de sud, creație britanică incluzînd și Adenul, va deveni formal independentă, independența presupunînd totuși alianța militară cu Marea Britanie ; dar și atunci, numai o parte din militari vor fi repatriați, restul fiind transferați în Bahrein, pentru a continua să vegheze la respectarea intereselor petroliere britanice în regiunea Golfului Persic.

Cel mai important dispozitiv militar britanic rămîne acela din Singapore și Federația Malayezâ ; în această zonă staționează 48 000 de soldați britanici, peste 300 de avioane militare și 97 de nave militare — acestea reprezentînd, așa cum arăta (7 februarie) Charles Douglas-Home, specialistul în probleme militare ale ziarului *Times* — cea mai mare unitate britanică și mai mult de jumătate din efectivul acestei flote. Recenta Carte Albă prevede că 10 000 de militari vor fi repatriați pînă în aprilie anul acesta, iar un număr egal pînă în aprilie anul viitor. Dar chiar aplicarea acestei reduceri a efectivelor este îndoielnică ; specialistul citat afirma că, în termenul promis, nu este posibilă decît repatrierea a ceva mai mult de 5 000 de soldați. Una din explicații o constituie faptul că în Singapore există o situație pe care am putea-o numi „de tip maltez" : neglijarea, în trecut, de către autoritățile coloniale britanice, a dezvoltării economice a teritoriului face ca acesta să depindă economic de existența bazelor militare. Este motivul pentru care guvernul Republicii Singapore, deși ostil în principiu menținerii bazelor, tolerează existența lor, atîta timp cît cheltuielile militare britanice vor avea un rol indispensabil pentru economia țării.

Dar aceste considerente nu pot juca — și, în cazul Maltei, nu au jucat — rolul decisiv în adoptarea hotărîrilor britanice. Reținerea cu care se procedează la demolarea dispozitivului militar din Asia de sud-est se explică altfel, și este util să reamintim o declarație din februarie anul trecut a ministrului apărării Healey : „Revizuirea nu se referă la următorii cîțiva ani, ci — după părerea mea — la deceniul al optulea și într-o anumită măsură la al nouălea. Cred că vă pot informa, ca o concluzie principală, că intenționăm să rămînem, sub aspect militar, o putere mondială". Iar la începutul lunii august, aflat în vizită la Washington, Wilson declara : „Noi, englezii, nu putem gîndi la proporții reduse. Trebuie să facem față rolului

nostru, fie și cu resurse suprasolicitate, economice sau militare".

Hotărîrea de a juca un rol militar mondial nu este nici ea prima dintre justificările prezenței britanice în Asia de sud-est. De obicei, se vorbește în primul rînd despre „angajamentele" Marii Britanii față de anumite țări situate în această zonă sau în apropierea ei. În două numere ale cotidianului *The Guardian*, Mark Arnold-Forster analiza aceste „angajamente".

ACORDURI CUNOSCUTE, SECRETE, ȘI CHIAR NESCRISE

Lista „angajamentelor" începea cu ANZAM — un ansamblu de acorduri între Anglia, Australia și Noua Zeelandă pentru apărarea Malayeziei ca primă linie defensivă a Australiei. Acordurile sînt secrete — unul din motivele pentru care se vorbește despre ele extrem de rar. În plus, nu există acorduri cu Malayezia și nici cu Singapore. (Totuși, în 1958, premierul britanic de atunci, Macmillan, afirma că ANZAM este „una din cele două baze ale politicii militare britanice în Asia de sud-est".)

Există și Acordul pentru apărarea Malayeziei — între aceleași țări, plus Malayezia. Conținutul acestui acord — urmărind apărarea Federației Malayeze, care prezenta simptome de fragilitate în perioada în care a apărut ca stat — este cunoscut. Se cunoaște însă și faptul că el nu poate fi invocat pentru a justifica prezența britanică în Singapore, care s-a separat în 1965 de Federație.

Mai rămîne SEATO. În practică — arată Arnold-Forster — Marea Britanie nu recunoaște nici o obligație de a acorda ajutor vreunuia dintre semnatari (între care nu se numără nici Malayezia, nici Singapore) și nici Cambodgiei, Laosului și Vietnamului de sud, prevăzute în protocolul tratatului ca zone în care ar putea opera țările membre.

Dincolo de interesele economice britanice în această regiune, explicația prezenței militare în Asia de sud-est ar putea-o, totuși, oferi un angajament, chiar dacă el nu este invocat niciodată. Îl vom cita din nou pe Mark Arnold-Forster, care la începutul celei de-a doua părți a studiului său, intitulată „Contracte nescrise", afirmă : „Este pur și simplu posibil ca undeva, într-un seif la Whitehall, să se afle un acord anglo-american care să prevadă că Marea Britanie va menține trupe în Malayezia și Singapore. În mare, angajamentele prevăd, după cît știu, că Marea Britanie nu se va retrage din Singapore înainte de a anunța Statele Unite, sau înainte ca războiul din Vietnam să ia sfîrșit".

Nu se poate ști în ce măsură cred înșiși oamenii politici britanici în posibilitatea de a influența evoluția continentului asiatic, mai ales cînd experiența Statelor Unite a demonstrat cît de greu este să controlezi evenimentele, chiar numai în Vietnamul de sud. Scepticismul este foarte răspîndit în Marea Britanie : două din articolele recente ilustrînd această stare de spirit se referă la „cheltuieli de milioane într-o regiune pe care nu putem s-o apărăm" — Frank Allaun (colaborator al revistei *Lumea*), laburist de stînga — și la „Non-rolul nostru la est de Suez", titlu al unui articol de Enoch Powell, purtătorul de cuvînt conservator în problemele apărării. Acesta din urmă arată că „rolul mondial la est de Suez este o ficțiune ridicolă", deoarece „în realitate Marea Britanie n-ar putea acționa decît la o scară extrem de redusă sau ca satelit al Statelor Unite", ambele ipostaze fiind total neconforme cu „puterea mondială" despre care vorbea ministrul apărării Healey.

Numeroșii critici englezi ai rolului la est de Suez — Allaun și Powell nu sînt decît doi dintre aceștia — aduc în discuție două argumente principale. Primul dintre acestea se referă la situația economică a Marii Britanii. De fapt, el este atît de cunoscut, încît formularea sa a devenit un loc comun și nu trebuie să mire faptul că, în ziarul (liberal) *The Guardian*, Mark Arnold-Forster folosește aproape întocmai frazele scrise de Frank Allaun în *Tribune* : „Cum justifică guvernul cheltuieli zilnice de 600 000 de lire sterline pentru prezența militară în Extremul Orient, în vreme ce în țară 600 000 de oameni șomează ? E o întrebare legitimă. Cei 600 000 șomează în mare măsură din cauza scumpirii creditului. Scumpirea creditului s-a produs din cauza crizei balanței de plăți. Iar deficitul balanței de plăți se datorează, parțial sau chiar precumpănitor, celor 235 de milioane de lire sterline cheltuite în 1966 în Hong-Kong, Malayezia și Singapore". Să adăugăm că reducerile prevăzute în Cartea Albă de săptămîna trecută nu dau satisfacție criticilor guvernului. Un grup de deputați laburiști de diferite tendințe a anunțat că va supune grupului parlamentar o moțiune cerînd revizuirea Cărții Albe în sensul unei reduceri mai cuprinzătoare și mai apropiate a efectivelor militare. În același timp, președintele și vicepreședintele grupului de studiu laburist pentru problemele economico-financiare au declarat că vor vota împotriva măsurilor Cărții Albe, deoarece „sacrificiile impuse populației civile nu au fost impuse și forțelor armate britanice".

Este evident că argumentul financiar nu a primit un răspuns satisfăcător. În cazul în care toate măsurile de reducere a efectivelor prevăzute în Cartea Albă ar fi aplicate, economiile în valută nu ar depăși 75 de milioane de lire. Aceasta reprezintă o sumă mai mult sau mai puțin simbolică și demonstrează că guvernul nu face decît să încerce să dea satisfacție criticilor, fără să-și fi însușit pe deplin argumentația lor.

Cel de-al doilea argument principal al adversarilor prezenței la est de Suez se referă la dezavantajele politice pe care ea le implică. Încălcarea suveranității pe care o reprezintă bazele militare a ridicat întotdeauna probleme diplomației britanice. În Libia, supus presiunii interne, guvernul a renegociat acordul cu Marea Britanie, dispozitivul militar din această țară reducîndu-se pînă la urmă la baza de la El Adem. În Adenul atît de tragic prezent în actualitatea ultimei săptămîni, lupta pentru eliberare s-a confundat întotdeauna cu lupta împotriva menținerii instalațiilor militare engleze. Pe de altă parte, țările aflate în apropierea unor baze critică existența acestora ca un factor de încordare operînd asupra unei zone mai largi. Sînt cunoscute, de exemplu, dificultățile pe care existența bazei din Aden (și probabil, în viitor, sprijinirea Federației Arabiei de sud) le-a ridicat în relațiile Angliei cu majoritatea țărilor arabe.

Pentru opinia publică britanică o implicație gravă a prezenței unor trupe în Asia de sud-est o constituie posibilitatea ca Marea Britanie să fie atrasă în aventurile pe care Statele Unite le întreprind în această parte a lumii. Aceste temeri sînt accentuate atunci cînd se află că există „o opinie larg răspîndită în Statele Unite (în cercurile guvernamentale — n.n.) potrivit căreia forțele britanice din Borneo, disponibile acum, cînd confruntarea cu Indonezia a încetat, ar trebui transferate automat în Vietnamul de sud pentru a da ajutor americanilor" (*Times*, 9 decembrie 1966). Desigur, guvernul britanic a dezmințit în repetate rînduri că ar intenționa să intervină vreodată în Vietnam cu trupe din Malayezia sau din altă regiune, și ținînd seama de opoziția existentă în Marea Britanie este improbabil să existe asemenea proiecte. Totuși, prezența trupelor engleze este un factor de neliniște, iar opoziția față de rolul la est de Suez și cea față de războiul din Vietnam se suprapun în mare măsură. Aici însă intră în discuție ceea ce în termenii diplomației engleze se cheamă „relațiile cu caracter special" cu S.U.A. Rolul acestui factor, care se exercită în bună măsură și asupra politicii europene a guvernului britanic, ar putea constitui obiectul unui alt articol.

Mihai MATEI

DISPOZITIVUL MILITAR BRITANIC ÎN ASIA DE SUD-EST

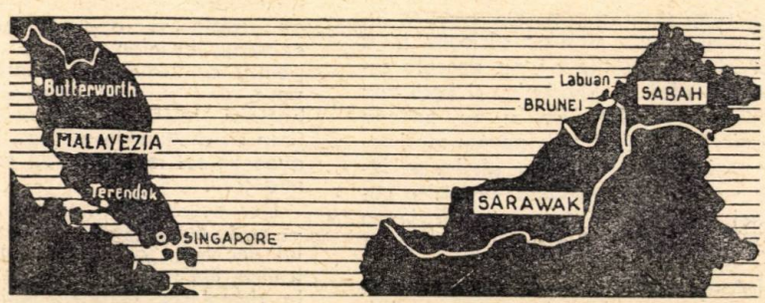

BAZA DE AVIAȚIE BUTTERWORTH : 850 de militari.
ALTE BAZE ÎN MALAYEZIA : 11 000 militari (un comandament de divizie, un regiment blindat, un batalion de infanterie).
TERENDAK : o brigadă din forțele Commonwealthului ; 1 batalion de infanterie britanic ; 1 regiment de artilerie.
INSULA GAN (Oceanul Indian) : Bază de aviație ; 350 de militari.
SINGAPORE : Comandamentul aviației din Extremul Orient (3 baze aeriene cu 8 700 de militari). Comandamentul flotei și șantierelor navale din Extremul Orient 12 000 de militari ; un comandament de brigadă. Comandamentul forțelor terestre din Extremul Orient ; o brigadă de militari Gurkha (16 000 de soldați) ; depozite de aprovizionare.
HONG KONG : garnizoana orașului ; 8 500 de militari din forțele terestre — 5 batalioane cu rezerve.
INSULA LABUAN : bază aviatică ; 150 de militari.
SULTANATUL BRUNEI : 1 batalion Gurkha.

Gratien POGNON

secretar general adjunct al Organizației Unității Africane

despre

■ activitatea O.U.A.
■ unele trăsături ale peisajului politic african

Cîteva reuniuni desfășurate recent pe continentul african — conferința de la Kinshasa a reprezentanților a zece state din Africa centrală și orientală și a 8-a sesiune a Comisiei Economice a O.N.U. pentru Africa (la Lagos) — la care se adaugă actualul Consiliu ministerial al Organizației Unității Africane (O.U.A.) de la Addis-Abeba — ilustrează eforturile crescînde ale țărilor africane pe calea consolidării independenței lor economice și a suveranității asupra bogățiilor naturale.

Luînd cuvîntul în cadrul sesiunii de la Lagos, secretarul general adjunct al O.U.A., Gratien Pognon, a propus ca O.U.A. să devină „un centru de inițiere al negocierilor care ar urma să ducă la intensificarea cooperării interafricane, în vederea realizării unei dezvoltări armonioase a economiei întregului continent". Preocupările O.U.A. în această direcție au constituit unul din subiectele abordate de Gratien Pognon într-o convorbire pe care a avut-o recent la sediul organizației de la Addis-Abeba cu un redactor al revistei noastre.

— Care au fost activitățile principale ale O.U.A. în cursul anului 1966 ?

— Activitatea Organizației Unității Africane în anul care s-a încheiat a urmărit, în linii mari, realizarea unor noi pași pe calea atingerii obiectivelor stabilite de Carta O.U.A. În această privință, un loc important îl ocupă rezolvarea pașnică a conflictelor dintre unele state africane : rezolvarea litigiului dintre Algeria și Maroc sau rezolvarea provizorie a diferendelor dintre Ghana și Guineea, dintre Ruanda și Burundi etc. Succesul unor asemenea acțiuni a contribuit la desfășurarea diferitelor reuniuni ale O.U.A. într-o ambianță care a permis să se creeze o apropiere între diferite tendințe existente astăzi în Africa, să se stabilească un teren mai vast de acțiune comună.

Progresele obținute pe calea întăririi solidarității au favorizat, la rîndul lor, succese notabile, deși poate mai puțin vizibile, în domenii vitale cum ar fi acela al decolonizării, unde acțiunea O.U.A. a contribuit la formarea unor fronturi comune în teritoriile aflate încă sub dominație colonială. Comitetul de eliberare al organizației noastre a intensificat sprijinul acordat fronturilor de eliberare din diferite teritorii. Îndeosebi în teritoriile aflate sub dominație portugheză, anul 1966 a marcat dezvoltarea acțiunii militare duse de mișcările de eliberare națională. Înăsprirea acțiunilor de represiune a forțelor colonialismului, departe de a reuși să-i descurajeze pe luptătorii pentru libertate, nu face decît să dovedească marea vitalitate a mișcărilor de eliberare.

În ceea ce privește colaborarea în domeniile economic, cultural și social, deși progresele nu au făcut obiectul unei prea mari publicități, ele există. Au fost create instituții care pregătesc calea spre o colaborare intraafricană mai strînsă, prevăzută de Carta O.U.A. Asociindu-se politicii de colaborare economică desfășurată de Comisia Economică a O.N.U. pentru Africa, O.U.A. a contribuit, de asemenea, la crearea unor baze noi pentru înmănuncherea eforturilor tinzînd spre îmbunătățirea condițiilor de viață a popoarelor africane.

Dacă pe plan cultural Festivalul Mondial al Artei Negre nu este o realizare efectivă a O.U.A., nu este mai puțin adevărat că acest festival, organizat și desfășurat în spiritul Cartei, a constituit un element pozitiv în domeniul colaborării culturale. Pe acest tărîm se adaugă eforturile depuse pretutindeni în Africa în vederea reducerii barierelor lingvistice, grație instituirii treptate în școli a bilingvismului sau trilingvismului (araba, franceza, engleza).

În sfîrșit, trebuie subliniată importanța activității țărilor africane în cadrul O.N.U. și al agențiilor specializate ale Națiunilor Unite. Dinamismul acestor activități a contribuit în mare parte ca organizația internațională să adopte poziții și să inițieze acțiuni care, în mod indiscutabil, sînt de natură să întărească lupta O.U.A. pentru independența națională, demnitatea și bunăstarea popoarelor africane. În aceasta constă valoarea rezoluțiilor O.U.A. cu privire la Africa de sud-vest, Republica Sud-Africană și chiar Rhodesia. De asemenea, nimeni nu poate nega aportul pozitiv al țărilor africane în cadrul U.N.C.T.A.D., de pildă, în rezolvarea problemei vitale a definirii unei noi etici internaționale în materie de comerț și de ajutor pentru dezvoltare.

— Vă rugăm să schițați trăsăturile peisajului politic al continentului african în anul care a trecut.

— Ținînd seama de atribuțiile esențialmente administrative ale secretarului general, îmi este greu să vă răspund în fond la această întrebare. Oricum, este o realitate că în 1966 Africa a înregistrat o serie de frămîntări politice care au dus la schimbarea regimului politic în mai multe țări. Nu este nici înțelept și nici serios să se caute în aceste schimbări de regim motive de neîncredere în Africa și aceasta, în primul rînd, pentru că nu se poate nega amestecul străin în evoluția de pe continentul african, amestec ce a determinat, deseori, instabilitatea.

În această privință, asemenea metode, propovăduite de O.U.A., cum sînt rezolvarea prin tratative a conflictelor dintre state, sau coordonarea eforturilor în vederea dezvoltării economico-sociale (care ar contribui la anihilarea efectelor imperialismului economic) reprezintă o posibilitate pe care înțeleg să o folosească tot mai multe state africane. Deoarece cel mai grav eveniment politic din ultimii ani în Africa îl constituie instaurarea în Rhodesia a regimului ilegal al lui Ian Smith, totul indică africanilor că dezvoltarea lor nestingherită depinde de capacitatea de a face față forțelor retrograde care se coalizează în Africa de sud și în Portugalia, în jurul lui Ian Smith.

— Am dori să ne enumerați cîteva din principalele obiective pe care O.U.A. le are în vedere pentru perioada următoare.

— În 1967, Organizația noastră va trebui să-și intensifice eforturile în vederea unei mai mari afirmări a obiectivelor prevăzute de Cartă. În acest scop, ea va trebui, în primul rînd, să întărească coeziunea și solidaritatea membrilor săi. În domeniul politic, va trebui sporită asistența acordată mișcărilor de eliberare, dar în același timp va fi necesar să se organizeze apărarea integrității, independenței și suveranității țărilor africane și în primul rînd a acelor țări care, din punct de vedere geografic, se află în vecinătatea zonelor unde continuă să acționeze forțele retrograde.

În vederea combaterii efectelor neocolonialismului și imperialismului, Organizația trebuie să-și îmbunătățească metodele de rezolvare a conflictelor dintre diferite state africane, pentru a contribui la instaurarea unui climat de pace și stabilitate fără de care sînt imposibile realizările concrete, susceptibile să cristalizeze unitatea africană. Ar trebui într-adevăr ca, în 1967, să se facă un nou pas în domeniul solidarității și unității africane, pentru ca în sînul O.U.A. și al altor organizații internaționale, Africa să poată obține o intensificare a acțiunii internaționale împotriva vestigiilor colonialismului și imperialismului.

În încheiere, permiteți-mi, în numele secretarului general și al întregului Secretariat General al O.U.A., să folosesc această ocazie pentru a transmite înzestratului popor român și conducătorilor săi urări de noi succese în opera de îndeplinire a obiectivelor de progres și pace.

Corneliu VLAD

FRANȚA:

Ultima etapă a campaniei electorale

După un demaraj destul de lent, marcat în rîndurile opoziției de negocierile pentru găsirea unor modalități de acțiune comună a stîngii, iar în rîndurile majorității de controversele între tendințe diferite, campania electorală s-a intensificat mai cu seamă în ultimele ei săptămîni. Un raport invers proporțional s-a stabilit între timpul care-i mai despărțea pe candidați de scadența din 5 martie și eforturile, tensiunea, pasiunea lor polemică. Cu cincisprezece zile înainte de alegeri, „Le Monde" constata că această campanie a căpătat „o amploare excepțională, cum nu pare să mai fi avut de mult o bătălie legislativă", iar corespondentul din Paris al sobrului și calmului „Neue Zürcher Zeitung" nota că „în Franța, lupta electorală care s-a dezlănțuit face să se cutremure microfoanele".

■ BATALIA UNDELOR

Cronologic, în primul rînd au intrat în funcțiune microfoanele așa-numitelor „posturi periferice". *Europe nr. 1, Radio Luxemburg, Radio Monte-Carlo,* deși de apartenență franceză și adresîndu-se în special auditorilor francezi, nu sînt legate de O.R.T.F. (Oficiul Radiodifuziunii și Televiziunii Franceze). Așa încît, cu mult înainte de data fixată pentru începerea ciclului de expuneri ale liderilor politici în studiourile oficiale, „posturile periferice" au consacrat candidaților, unii mai notorii, alții mai obscuri, uneori sub formă de interviu, alteori invitîndu-i să răspundă direct întrebărilor puse telefonic de ascultători, numeroase și variate emisiuni. Trecerea, săptămîna trecută, a competiției electorale în studiourile oficiale și mai cu seamă în fața camerelor televiziunii, marca intrarea într-o etapă nouă — ultima — a campaniei, ridicîndu-se în același timp, ca să spunem așa, nivelul ei protocolar. În timp ce candidații de rînd își continuau reuniunile cu alegătorii în sălile de sport ale școlilor comunale sau în liniștitele „arrière-boutiques" ale cafenelelor din orașele de provincie, liderii intrau în arena înfruntărilor urmărite de milioane de telespectatori. În condiții de altfel care au suscitat stăruitoare proteste din partea reprezentanților opoziției, cu privire la felul în care a fost repartizată durata acestor emisiuni: 50 la sută comitetului pentru a V-a Republică, altfel spus majorității gaulliste, restul de 50 la sută urmînd a fi împărțit între partidele de opoziție.

Primii au apărut în fața telespectatorilor purtătorii de cuvînt ai celor trei formații politice grupate în Federația stîngii democrate și socialiste — Louis Mermaz, secretarul general al Convenției instituțiilor republicane (cluburi); René Billères, președintele partidului radical; Guy Mollet, secretarul general al partidului socialist SFIO — fiind stabilit că, în toate viitoarele emisiuni la care va lua parte, Federația va fi reprezentată de președintele ei, François Mitterrand. Oratorul guvernamental, care la această primă emisie a succedat celor trei membri ai Federației, a fost chiar premierul Pompidou. La aceste emisiuni — care continuă pînă vineri seară cînd potrivit legii campania se închide — au mai luat sau vor lua parte: din partea majorității guvernamentale Maurice Schumann (care, deși formal membru al partidului catolic MRP, este unul din cei mai pasionați susținători ai generalului de Gaulle), Giscard d'Estaing (șeful independenților republicani), profesorul Capitant (reprezentant al „gaullîștilor de stînga"); din rîndurile opoziției, Lecanuet pentru al său „centru democratic", Mitterrand pentru Federație, Mendès-France pentru Partidul Socialist Unificat, Waldeck-Rochet, Roland Leroy și Marie-Claude Vaillant-Couturier pentru Partidul Comunist.

Afișe electorale au împînzit Parisul

■ TREI PROGRAME

Prin glasul liderilor lor, se înfruntă și se confruntă programele între care alegătorul francez este chemat să opteze. O analiză succintă a celor mai importante dintre ele — al majorității guvernamentale, al Federației stîngii și al Partidului Comunist — exprimă principalele tendințe în jurul cărora se polarizează viața politică a Franței.

La capitolul consacrat politicii interne, comitetul pentru a V-a Republică începe prin a-și afirma hotărîrea de a menține și consolida instituțiile create în ultimii 9 ani — în primul rînd Constituția din 1958 și alegerea președintelui prin sufragiu universal. La același capitol, Partidul Comunist preconizează abrogarea dispozițiilor constituționale pe care se întemeiază „puterea personală" a președintelui, iar Federația se referă concret la unele din aceste dispoziții: suprimarea art. 16, în virtutea căruia președintele poate decreta starea excepțională și prelua deplinele puteri, modificarea art. 89 privitor la procedura de revizuire a Constituției etc.

În domeniul economic, programul guvernamental afirmă că „deși intervenția statului este necesară, îndeosebi pentru a defini marile obiective economice și pentru a sprijini realizarea lor, *inițiativa privată* (subl. textului reprodus) rămîne un element esențial al dezvoltării economice". Cît de dificilă este în practică această armonizare a unor principii contradictorii apare mai clar din programul Federației, care, pentru a concilia tendințele diferite ale componenților săi, își definește poziția pe calea negației: „a nu face din Plan un corset", „a stimula inițiativele, dar numai dacă nu contravin Planului". Cît despre Partidul Comunist, el subliniază că expansiunea economică a țării, dezvoltarea ei industrială, modernizarea agriculturii ei, sînt legate de o politică menită „să împiedice feudalitățile economice de a domina țara și de a-i acapara bogățiile"; în acest scop, preconizează un plan de „naționalizare a sectoarelor-cheie" și de „planificare democratică". În ceea ce privește problemele educației naționale, deplinei folosiri a mîinii de lucru, construcției de locuințe, fiecare dintre programe subliniază — deși, firește, din unghiuri de vedere și cu accente diferite (anumite apropieri, totuși, între P.C.F. și P.S.D.S.) — necesitatea unor eforturi importante.

În ceea ce privește politica externă, programul guvernamental subliniază că „independența afirmată se traduce prin plecarea trupelor aliate staționînd pe teritoriul francez și prin faptul că Franța a încetat să fie subordonată, deși continuă să fie membră a alianței atlantice". Programul insistă de aseme-

nea asupra relațiilor cu țările din răsăritul european și asupra stabilirii „unei cooperări care nu numai că îmbunătățește raporturile Franței cu această parte a Europei, dar constituie un element puternic de destindere în interiorul întregului nostru continent". Poziția față de Piața comună este exprimată în program cu rezervele implicite ce decurg din preocuparea, reafirmată, de a conserva independența țării. Ceea ce programul Partidului Comunist înscrie în prevederile sale este dezvoltarea mai departe, multilaterală și consecventă, a politicii de independență. Pe planul relațiilor europene: extinderea lor și realizarea unei „cooperări din ce în ce mai strînse între toate țările Europei, respectîndu-se suveranitatea fiecărui stat". În domeniul alianței atlantice: „Menținerea N.A.T.O. este contrară coexistenței pașnice. A obține dezangajarea Franței și a întreprinde o acțiune care să ducă la încheierea unui tratat de securitate colectivă între toate țările Europei, fără discriminare". În programul Federației, formulări foarte nuanțate proclamă interesul pentru „aderiunea Marii Britanii și a partenerilor ei din A.E.L.S." la Piața comună, pentru „menținerea participării Franței la alianța atlantică, dar cu reorganizarea profundă a alianței". În general, formulările Federației, atît de prudente încît par uneori incoordonabile, demonstrează că și în rîndurile acestei grupări „vocația supranațională" este departe de a fi unanimă.

■ FIȘE DE TEMPERATURĂ

Vivacitatea campaniei electorale care se încheie — și uneori virulența replicilor schimbate între adversari, cum a fost cazul în cadrul mitingurilor comune Pompidou-Mitterrand și Pompidou-Mendès-France — demonstrează că lupta se dă nu numai pentru numărul mandatelor parlamentare. Din acest punct de vedere, legea electorală în vigoare — care nu proporționează strict numărul mandatelor în raport cu numărul voturilor obținute — va asigura probabil actualei formații guvernamentale o confortabilă majoritate. Experții îi prevăd între 243 și 269 de locuri din 470. În ceea ce privește însă numărul voturilor, sondajele de opinie publică efectuate de societatea SOFRES, la cererea săptămînalului „l'Express", exprimă un anumit regres al echipei majoritare. Cel mai recent dintre aceste sondaje, publicat luni, indică 37 la sută pentru guvernamentali (față de 39 la sută săptămîna trecută și 43,5 la sută la 25 ianuarie), creștere (de la 20 la 24 la sută) pentru comuniști, progres (de la 21 la 23 la sută) pentru Federație, imobilitate (15 la sută) pentru lecanuetiști. Institutul Francez de Opinie Publică, de asemenea specializat în asemenea sondaje, a lucrat în acest timp pentru ziarul „France-Soir", foarte apropiat cercurilor guvernamentale: este interesant de subliniat că, deși există oarecari deosebiri de apreciere asupra procentelor revenind diferitelor formații de opoziție, în ceea ce privește situația actualei majorități cifrele coincid (coincideau cel puțin săptămîna trecută, de cînd datează ultimul sondaj IFOP pe care îl cunoaștem).

Atenția cu care sînt urmărite în toate cercurile politice aceste fișe de temperatură a opiniei publice are o dublă origine: una în viitor — preocupările pe care le inspiră „post-gaullismul", ce se va întîmpla dacă, la un moment dat, dintr-un motiv sau altul, generalul de Gaulle va părăsi viața politică; cealaltă în trecut, experiența balotajului la alegerile prezidențiale.

■ APROPIERI d'ESTAING—LECANUET ?

Pornind, de altfel, de la această experiență s-au pus întrebări (inclusiv din rîndurile majorității) și s-au dat răspunsuri — nu totdeauna concordante — în legătură cu atitudinea pe care o va adopta generalul de Gaulle în ipoteza unei victorii electorale a stîngii. Cel mai recent dintre aceste răspunsuri a fost formulat de Alain Peyrefitte, ministru-delegat pentru cercetarea științifică. Ca și alți gaulliști care emiseseră păreri în această privință, el a înlăturat deopotrivă ipoteza unei retrageri premature a președintelui și pe aceea a recurgerii la art. 16. Ceea ce s-a reținut îndeosebi din declarațiile sale, a fost afirmația că în nici un caz președintele „nu va face apel la oamenii opoziției pentru a guverna". Ceea ce, într-un articol remarcat, Pierre Viansson-Ponté („Le Monde") traducea astfel: „Se poate conchide că dl. Pompidou are cele mai mari șanse să fie reinstalat și că palatul Elysée va aștepta liniștit ca Adunarea Națională să voteze o moțiune de cenzură, vot care ar duce la dizolvarea Adunării".

Cu toate acestea, se schițează în rîndurile majorității pași care par inspirați de alte proiecte, mai depărtate. Firește, nu în rîndurile UNR, și nici măcar în acelea ale UDT („gaulliștii de stînga"). Dar șeful republicanilor independenți, fostul ministru de finanțe Giscard d'Estaing, care a negociat multă vreme cu UNR numărul candidaților săi și care chiar în timpul campaniei electorale a ținut să se distanțeze în anumite puncte (de politică externă, spre exemplu) de pozițiile gaulliste, privește poate cu simpatie și indiscutabil cu interes spre Jean Lecanuet. Hazardul tragerilor la sorți i-a juxtapus de altfel în emisiunea televizată de vinerea trecută și spectatorii au putut constata că între cei doi oratori — unul majoritar, celălalt opozant — deosebirile sînt infime, iar apropierile frapante, inclusiv profesiile de credință „liberală" în materie economică, „centristă" în politică internă, „atlantizantă" din punct de vedere extern. Nu e un secret că Lecanuet ar fi dispus să se asocieze majorității gaulliste pentru a o consolida în fața opoziției de stînga: și-a oferit în repetate rînduri serviciile în timpul campaniei electorale, arătîndu-se dispus să-și negocieze condițiile cu destulă suplețe. Poate că Giscard d'Estaing, cu proiectele lui de a-și asigura suportul unei formații lărgite, îi apare ca intermediarul potrivit pentru realizarea unei asemenea apropieri. Fapt este că, în cursul emisiunii amintite, telespectatorii au avut deseori sentimentul că oaspeții micului ecran vorbeau mai puțin pentru largul lor auditoriu din seara aceea, cît unul pentru celălalt.

■ PROPUNERI PENTRU LĂRGIREA UNITĂȚII DE STÎNGA

În declarațiile pe care le-am citat mai sus în legătură cu intențiile președintelui de Gaulle, Alain Peyrefitte a folosit — pentru a diminua în ochii opiniei publice importanța opoziției — o formulare inedită, pluralul: în loc de „opoziția", a spus „opozițiile", referindu-se astfel la insuficiențele și imperfecțiunile unității realizate între formațiile politice de stînga. Insuficiențele și imperfecțiunile sînt reale. Mai întîi pentru că o parte dintre radicali au preferat alianțe cu „lecanuetiștii" alianțelor la stînga cu PSU și PCF. Apoi pentru că presiunile radicale nu au rămas fără repercusiuni asupra amploarei și fermității angajamentelor Federației însăși. Acum o săptămînă, în cuvîntarea sa televizată, secretarul general al partidului comunist, Waldeck-Rochet, a amintit eforturile desfășurate de comuniști pentru realizarea unității, insistînd: „...noi luptăm neobosit spre a uni, în jurul unui program comun, toate forțele muncitorești și democratice". În același sens, în cursul mitingului electoral al PCF, ținut luni seară la Palatul Sporturilor din Paris, el a arătat că Biroul Politic al P.C.F. propune concret o nouă întîlnire cu Federația stîngii în vederea întăririi și prelungirii acordului de unitate încheiat la 20 decembrie (prin care se prevede, pe bază de reciprocitate, retragerea candidatului propriu acolo unde candidatul celeilalte formații se află în situație mai favorabilă), în vederea de asemenea a elaborării imediat după alegeri a unui program comun de guvernămînt și a unui contract de majoritate între toate partidele de stînga. Este interesant de semnalat că, în cursul itinerariilor sale electorale, Mitterrand a resimțit el însuși deficiența pe care o reprezintă lipsa unui asemenea program și că ar fi manifestat preocupări în acest sens. Nu se poate ști dacă le va exprima în vreun fel vineri seară, cînd va lua pentru ultima oară — și ca ultim vorbitor — cuvîntul în fața camerelor și microfoanelor din studiourile ORTF.

■ CONTROVERSE PÎNĂ ÎN PRAGUL CABINEI DE VOTARE

Campania electorală propriu-zisă se termină deci vineri seară. De aceea hotărîrea generalului de Gaulle de a adresa sîmbătă alegătorilor o expunere televizată constituie obiectul unor comentarii diametral opuse după cum provin din rîndurile majorității guvernamentale sau din acelea ale opoziției. (Singur, Valéry Giscard d'Estaing păstrează o desăvîrșită tăcere). Ca și la 9 februarie — cînd cuvîntarea președintelui a precedat deschiderea oficială a campaniei electorale — gaulliștii aduc argumente ca acelea invocate de „Paris-Jour": „Nu numai șef al executivului, dar și șef al statului, generalul de Gaulle consideră de datoria sa să amintească alegătorilor gravitatea opțiunii pe care o vor avea de făcut în ziua următoare." „Le Figaro" scrie: „Această cuvîntare confirmă voința șefului statului de a nu fi numai un arbitru fără opinie, ci încarnarea unei linii politice". Tocmai pe acest argument — pe strînsele legături dintre generalul de Gaulle și actuala echipă guvernamentală — se sprijină însă opoziția atunci cînd îi contestă dreptul de a interveni în ziua pe care legea electorală o definește liberă de orice propagandă electorală.

Controversele continuă deci pînă în pragul cabinelor de votare.

Florica ȘELMARU

Reportaj pe glob

COASTA PIRAȚILOR

Șeici, petrol și pacte coloniale

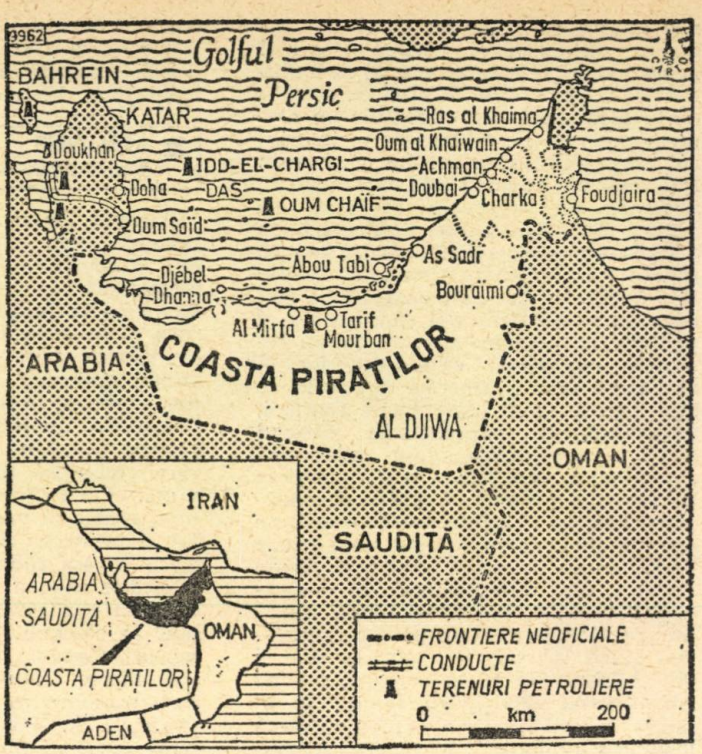

Despre emiratele și sultanatele Golfului Persic s-au povestit întotdeauna multe istorii, vechiul drum al Indiilor Orientale fiind plin de întîmplări și legende, din care nu lipsesc, bineînțeles, șeicii și pirații cu tot arsenalul lor de aventuri. Dintre toate însă, Omanul, situat la extremitatea orientală a Peninsulei arabice, între golful cu același nume, strîmtoarea Ormuz și Golful Persic, pare să fi fost cel mai cunoscut, datorită în parte poziției sale oarecum strategice, cu deschidere spre Oceanul Indian, întinderii sale, care depășea pe aceea a celorlalte sultanate, dar mai ales datorită pirateriei practicate în aceste ținuturi, de unde și numele de Coasta Piraților.

De fapt, Omanul propriu-zis este împărțit între sultanatele Mascat și Oman, o serie de principate ale Coastei Piraților reunite sub numele englezesc de *Trucial States* sau *Uman al Mutasalin* (Abu Dhabi, Dubai, Chardja, Adjman, Umm al Quawain, Rais al Khaima și Fudjayra) și o serie de teritorii nedelimitate de la granița deșertului Rub al Khali și Qatar. Secole de-a rîndul beduinii arabi puneau în pericol vasele comerciale care tranzitau prin strîmtoarea Ormuz, aducînd mari prejudicii flotei engleze din Compania Indiilor Orientale (East Indian Company). Voind să-și asigure libera trecere prin Golful Persic către India (la acea dată „Perlă a coroanei britanice"), Anglia a subjugat aceste teritorii, considerate atunci doar întinderi nisipoase nefertile. Comerțul cu perle, practicat pe scară largă în această parte a lumii, reprezenta de asemenea, o sursă importantă de venituri și deci o tentație în plus pentru imperiul britanic. Așa se explică de ce în 1819, Bombay Marine primește ordinul de a restabili chipurile „liniștea" în apele Golfului Persic. În același an, o importantă expediție, venind din Indii, ocupă Rais al Khaima, considerat centrul de reședință al triburilor piraților, impunînd șefilor de trib tratatul din 1820, cunoscut sub numele de General Treaty. Acesta este considerat punctul de plecare al unei lungi dominații britanice, care s-a prelungit pînă în zilele noastre.

Dar adevărata istorie a acestor ținuturi începe, ca și în Kuweit, Katar, Bahrein sau Arabia Saudită, o dată cu primul jet de petrol care a adunat în jurul său pe colonizatorii străini, și care a transformat Golful Persic într-o zonă de ascuțite contradicții și dispute asupra exclusivității exploatării aurului negru.

ÎNTRE SCILLA ȘI CARIBDA

Cînd japonezul Kokichi Mikimoto, considerat cel mai mare „alchimist" al istoriei contemporane, „a învățat scoicile să imite perlele", cultura artificială a perlelor a privat *Trucial States* de orice venit mai substanțial pînă la descoperirea petrolului. Primul jet a incitat însă pe englezi să se mențină în regiune și să se erijeze într-un fel de „genii tutelare" ale „semilunei nefertile", transformînd șeicatele în protectorate britanice sau, mai bine zis, în niște accesorii ale Coroanei. Așa se face că, începînd cu secolul al XIX-lea, mai multe acorduri „leoniene" au fost încheiate între guvernul britanic și emiratele Golfului Persic. Aceste acorduri, așa-zise „de protecție", stipulau în special că emiratele nu au dreptul să vîndă sau să-și închirieze pămînturile fără autorizația autorităților britanice. Textele acordurilor au fost însă atît de bine ticluite, încît se pot preta la interpretările cele mai contradictorii, în cazul unor eventuale pretenții la independență sau de plîngeri din partea vreunuia din emirate.

Dar despre așa ceva, în perioada de început a „erei aurului negru" a Coastei Piraților, nici nu putea fi vorba, de vreme ce șeicii, emirii sau sultanii deveniseră protejații Coroanei. Din milioanele de dolari sau lire sterline realizate de pe urma exploatării petrolului arab de către companiile străine, familiile domnitoare ale șeicatelor au început să se înfrupte și ele, integrîndu-se astfel treptat în „civilizația" cecurilor la pur-

Milioanele kuweitiene trec doar în goana mașinii pe lîngă ei...

tător și a conturilor la bancă. Se povestește că Shakhbut, șeicul din Abu Dhabi, a fost scos afară din locuința sa din cauza hîrtiilor și monezilor pe care le ascundea sub pat și care umpluseră încăperea : în 1962 el acceptă primul său cec și inițiază primele funcții de vistiernic, pe care le încredințează fratelui său Zaid. Nu mai puțin edificator este exemplul lui Ali Al Thani sau Ali Al Ahmed, șeici din Katar, care-și permiteau să ofere daruri fabuloase (cîte 60 Cadillac-uri deodată) și să întrețină din fondurile statului pe cei peste 400 de membri ai familiei domnitoare. Nici șeicul Isa Bin Suliman al Kalifa din Bahrein nu s-ar spune că o duce mai prost : din cei peste 17 milioane dolari profituri vărsați anual șeicatului de companiile străine, o treime revine membrilor guvernului, iar o treime... nevoilor sale personale. Aceasta și explică de ce generozitatea sa a mers pînă acolo încît a oferit Angliei „în dar" baza aeriană de la Mouharaque.

Puse sub autoritatea discretă a unui „agent politic" (political agent), stabilit la Dubai și înzestrat cu o mică forță polițienească, emiratele din Trucial States sînt prezentate astăzi ca fiind „independente". Cu toate acestea, „agentul politic" nu se dă înlături să afirme că „englezii țin cu fermitate la drepturile lor în această regiune și nu admit nici un fel de amestec străin în treburile acestor teritorii". De cîțiva ani însă, starea de înapoiere și exploatare a principatelor, emiratelor sau sultanatelor a atras atenția Ligii Arabe. Începînd din 1964, Liga și-a manifestat deschis intenția „de a stabili legături frățești cu popoarele din Golful Persic și de a le oferi un ajutor efectiv atît pe plan economic cît și pe plan social". Evident, o asemenea inițiativă a surprins pe „protectorii" englezi, mai ales cînd înaltul comisar britanic a aflat că șeicii Coastei Piraților au și semnat unele acorduri în acest sens. Au urmat presiuni din partea Angliei, amenințări, încercări de imixtiune ale monopolurilor americane. În această situație, o parte din șeicii golfului au cedat presiunilor engleze. Cei care s-au dovedit mai îndărătnici, și-au pierdut... „tronul". Este încă vie în amintire întîmplarea lui Sakr al Kassemi, șeicul din Charjah, destituit la 26 iunie 1965, sub învinuirea de a fi „un musulman decăzut", căruia i s-au strecurat în cameră 35 de sticle cu Scotch Whisky (se știe că religia musulmană interzice consumarea băuturilor alcoolice). Locul său a fost ocupat de șeicul Khalid ben Mohammed, de orientare probritanică. La rîndul lor, S.U.A. au trimis emisari într-un precipitat voiaj prin principatele Golfului Persic lăsînd șeicilor să înțeleagă că guvernul de la Washington ar fi gata să ofere 65 de milioane de dolari pentru „dezvoltarea" Coastei Piraților. Dar, așa cum remarca un comentator occidental, dacă pavilioanele se succed, metodele nu se schimbă de loc, ajutorul american fiind supus aceleiași condiții : șeicii din Oman să renunțe la „angajamentele lor morale" față de Liga Arabă...

■ „SLEEPING PARTNER" ȘI CEI 1 000 DE MILIONARI

Într-o anchetă privind resursele naturale ale țărilor din Golful Persic, revista franceză „Moniteur Officiel du Commerce International" menționa că principatele din această parte a peninsulei arabice, bogate în petrol, sînt foarte sărace și mai constituie în plin secol XX „enclave medievale izolate", care nu știu să tragă foloase imediate din „subita lor bogăție", ce a atras pe aceste meleaguri numeroase companii străine. British Petroleum și Gulf Oil, Getty Oil și Aminoil în Kuweit, ARAMCO în Bahrein, Mecom, Pure Oil și Continental Oil în Umm al Kuawain, Adjman și Sharjah, Deutsche Erdoel, Continental și Sun Oil în Dubai, Union Oil of California și Sputhern Natural Gas în Rais al Khaima etc... sînt numai cîteva din cosmopolitele societăți occidentale care și-au asigurat partea leului din resursele petroliere ale Golfului Persic. Pentru a-și camufla profiturile (care se ridică la zeci de milioane de dolari anual) și a-și proteja drepturile pe termen lung și fără teamă de surprize, companiile străine au lansat inițiativa așa-numitelor „coparticipații locale" (în special în Kuweit și Katar) denumite și „miliardarele golfului"). Această „cooperare" atribuie însă localnicilor rolul „partenerului adormit" (sleeping partner), care nu are niciodată nimic de spus sau de cerut și care se mulțumește doar „cu ce pică". Nu este de mirare, în acest context, surprinderea pe care a produs-o, în unele cercuri occidentale, conflictul recent dintre guvernul kuweitian și companiile petroliere. Considerat al patrulea furnizor mondial de țiței, Kuweitul produce în prezent peste 120 de milioane de tone petrol anual, cifră care se prevede a fi dublată în următorii zece ani. Din cei peste 300 000 locuitori, cel puțin 1 000 sînt milionari și bineînțeles... străini. Aici, ca și în alte locuri din această regiune, interesele britanice sînt pe primul plan. Moartea recentă a șeicului Abdullah el Salem al Sabah și venirea la putere a lui Sabah el Salem (animat, după cum se afirmă, de unele tendințe reformatoare) au provocat oarecare neliniște la Londra, mai ales acum cînd nici un alt element nu are o mai mare influență asupra lirei sterline decît aurul negru al Kuweitului. „Cu cele 89 de milioane de lire sterline depuse la băncile din Londra — menționa *Daily Mail* — și cu cele peste 300 de milioane de lire sterline asigurate la alte bănci, suveranul kuweitian este considerat, după Australia, cel mai important garant al balanței lirei sterline".

Șeicul Sakr al Kassemi din Sharjak, destituit de englezi

Conflictul care opune guvernul din Kuweit companiei Kuweit Oil Company (filială comună a lui British Petroleum și Gulf Oil) are la origine o serie de revendicări formulate de Kuweit, printre care : abandonarea clauzei companiei celei mai favorizate (în baza căreia Kuweitul este legat să dea prioritate noilor concesiuni solicitate de Kuweit Oil Comp.), judecarea incidentelor de către un tribunal local și nu de Curtea de la Haga și, în sfîrșit, încheierea unui nou acord între Kuweit și companiile străine (cu efect retroactiv de la 1 ianuarie 1964), care să oblige semnatarii la respectarea noilor clauze. Asemenea cereri — menționa ziarul *Les Echos* — nu numai că sînt considerate „inacceptabile" de către companiile străine direct vizate, dar ele „ar putea crea un precedent periculos pentru alte țări arabe, mai puțin revendicative pînă în prezent".

■ PARADISUL PIERDUT

Dar, după cum se spune, o nenorocire nu vine niciodată singură. Evenimentelor din Kuweit li se adaugă mereu altele, care provoacă în egală măsură dureri de cap companiilor engleze și indispoziție șeicilor protejați de Coroană. Obligată să părăsească Adenul pînă în 1968, Anglia a hotărît nu de mult să-și transfere bazele militare în Bahrein deoarece — menționa *Jeune Afrique* — această insulă corespunde mai bine „intențiilor Angliei de a împărți «responsabilitățile» apărării cu S.U.A.care exploatează în întregime petrolul din Bahrein" (și care au aici un cartier general al marinei). În acest scop, șeicul Khalifa Salman al Khalifa a făcut recent o vizită la Londra, cu care ocazie a fost „informat" asupra planurilor instalării noilor baze militare pe teritoriul șeicatului și asupra redevențelor anuale ce ar urma să fie plătite de către Marea Britanie pentru acestea. (În prezent, Anglia plătește pentru folosirea portului, a aerodromurilor și amplasamentelor trupelor terestre suma de... 33 lire sterline pe lună — deși în construirea bazei aeriene de la El Hamallah s-au investit 7,5 milioane lire sterline.)

Retragerea Angliei din Golful Persic (prevăzută a se încheia în anii 1970—1972) pune, desigur, și problema destinului șeicilor protejați de Coroană, și a pierderii micului lor paradis. „Acești prinți — menționa *Jeune Afrique* — se ingrijesc mai mult să-și păstreze prietenia și protecția britanică decît să democratizeze regimurile și să îmbunătățească condițiile de viață ale populațiilor lor".

De aceea, din acest conflict de interese, este greu de desprins cît de mare va fi cîștigul de-o parte și de alta, și cît va folosi muncitorului de rînd. Căci, dacă șefii beduini și șeicii lor au descoperit avantajele cecurilor și ale conturilor bancare cu număr secret, renunțînd la depozitele de sub pat, mentalitatea lor a rămas la fel de retrogradă, iar „protectorii" străini la fel de rapaci. Poate chiar mai rapaci decît pirații care operau în strîmtoarea Ormuz cu două secole în urmă.

Viorica BABA

RELAȚIILE ȘI COOPERAREA ÎNTRE STATELE EUROPENE

Redacția revistei LUMEA s-a adresat, la începutul acestui an, unor personalități marcante ale vieții politice europene cu rugămintea de a răspunde la următoarele întrebări:

1. În ultima vreme se manifestă o accentuare a tendințelor și inițiativelor pentru dezvoltarea relațiilor de cooperare între țările europene indiferent de orînduirea lor social-politică. Pe ce căi considerați că ar trebui dus mai departe acest efort comun și cu ce perspectivă?

2. Cum apreciați contribuția pe care cele două țări ale noastre au adus-o și o pot aduce în continuare la cauza securității europene?

3. Care este rolul contactelor politice, al schimburilor comerciale, culturale, științifice pentru o mai bună cunoaștere reciprocă a popoarelor europene și pentru dezvoltarea unui climat de destindere?

Publicăm, în continuare, răspunsurile primite de redacție.

Pierre HARMEL

ministrul afacerilor externe al Belgiei

Pierre Harmel (născut la Uccle-Bruxelles, la 16 martie 1911) este doctor în drept, licențiat în științele sociale și în notariat, licențiat în dreptul fiscal, profesor la Facultatea de drept a Universității din Liège. Membru al Comitetului de studii și de legislații al Federației notarilor din Belgia; președinte al Uniunii internaționale pentru libertatea învățămîntului. Din 1946 este membru al Camerei Reprezentanților; vicepreședinte al Camerei între 1948—1950. A fost ministru al instrucțiunii publice (1950—1954); ministru al justiției (1958); ministru al problemelor culturale (1958—1960); ministru al funcțiunii publice (1960—1961); prim-ministru pînă în martie 1966; de atunci este ministru al afacerilor externe.

1. Anul 1966 a fost marcat în mod evident de accentuarea tendințelor spre destindere între țările europene. Numeroase inițiative au fost adoptate în acest domeniu, atît în Răsărit cît și în Apus, și multe idei care, cu un an mai devreme, păreau utopice, sînt acum admise de toată lumea. Este, fără îndoială, normal ca progresul spre destindere să se accelereze pe măsură ce trece timpul, căci datele politice și strategice care fac necesară această destindere nu încetează să se afirme în lume.

Experiența pe care am căpătat-o, prin contactele pe care le-am dori cît mai numeroase cu putință cu conducătorii politici ai Europei răsăritene, ne face să credem că efortul comun către destindere trebuie să continue, luînd forme tot mai concrete.

Un prim grup de probleme care poate fi tratat în mod util cu prioritate privește înlăturarea barierelor comerciale create în Europa ca urmare a evoluției divergente în domeniul politic în cursul ultimilor 20 de ani. Pentru examinarea acestor probleme, există o instituție foarte indicată, și anume Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, cu sediul la Geneva, care-și sărbătorește anul acesta 20 de ani de activitate. Sperăm că, cu prilejul acestei aniversări, vor putea fi luate inițiative în comun, de țările răsăritene și de cele occidentale, spre a confirma atmosfera nouă în domeniul relațiilor economice. Este timpul, cred, să părăsim terenul declarațiilor de bunăvoință, trecînd la acțiuni concrete.

Problemele dezarmării constituie un al doilea sector, care ar putea fi denumit al destinderii militare, și în care credem că pot fi realizate progrese în paralel de către țările celor două părți ale Europei. Progresul în acest domeniu nu poate fi decît lent și dificil, însă noi sîntem cu adevărat hotărîți să-l obținem și sîntem încurajați de orice rezultate parțiale, cum ar fi punerea la punct a unui tratat de neproliferare a armelor nucleare.

În sfîrșit, un alt domeniu în care destinderea va trebui să se manifeste este cel al relațiilor politice dintre statele europene. Ne izbim de situații provenite din ultimul război mondial și care, în lipsa unui acord între puteri, nu au putut fi reglementate. Aici se găsesc problemele cele mai dificile și noi credem că ele vor putea fi rezolvate după ce vor fi fost realizate progrese serioase în domeniile economic și militar.

Nu sîntem pesimiști, căci experiența ne-a arătat în ce măsură o perioadă ceva mai prelungită de destindere poate arunca o lumină nouă asupra unor probleme în aparență insolubile.

2. România și Belgia nu sînt țări mari, însă tradiția lor de independență este străveche. În sînul grupărilor politice care există în Europa ele nu au avut, nici una, nici cealaltă, ca urmare tocmai a dimensiunilor lor, răspunderile cele mai grele, care revin marilor puteri militare. Le este, deci, mai simplu să ia inițiative, să facă sugestii, să multiplice contactele. Cred că este rolul istoric al țărilor noastre să formuleze propuneri rezonabile. Există momente cînd rolul acesta se estompează, pentru că nimeni nu este dispus să asculte propuneri de compromis ; există alte momente care redevin propice inițiativelor, și cred că ne aflăm într-unul din aceste momente.

România a dat un exemplu de ceea ce se poate realiza în mod util în acest domeniu prin inițiativa celor nouă țări care, deși urmează politici diferite în numeroase domenii, se consultă spre a vedea ce poate fi propus în comun în interesul păcii. Aceasta a fost o acțiune originală, care a avut succes pentru că a constituit una din primele manifestări concrete ale destinderii pornind din partea unor țări europene.

Cred că pe această cale se situează contribuția esențială a unor țări ca ale noastre. Ele pot și trebuie să se afirme în sînul fiecărei grupări de state cu regimuri diferite ca promotorii și susținătorii unei noi viziuni asupra raporturilor în Europa. Această viziune nouă nu este mai puțin realistă decît cea veche, ci dimpotrivă, ea este mai conformă cu voința reală și actuală a popoarelor europene.

3. Cred că pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să începem prin a ne aminti rolul considerabil pe care l-a jucat teama în politica internațională de douăzeci de ani încoace. În Apus ca și în Răsărit, nu numai guvernele ci și popoarele au resimțit aceasta. Este oare oportun în momentul de față, probabil cu excepția istoricilor, să cercetăm dacă aceste temeri erau fondate ? Poate n-am fi de acord asupra acestei probleme.

Ceea ce interesează astăzi este faptul că această teamă a dispărut în mare măsură, cel puțin în Europa occidentală. (Las cititorilor dv. latitudinea de a aprecia situația în Europa răsăriteană.)

Însă vechile temeri au lăsat în psihologia popoarelor noastre urme încă marcate : s-a constituit în mijlocul Europei un zid psihologic care nu este, din nefericire, mai puțin real decît cîmpurile de mine și rețelele de sîrmă ghimpată. În timp ce mijloacele de transport, de comunicație, de informație s-au multiplicat la nesfîrșit, în timp ce turismul a devenit un fenomen de masă care determină vara, în Europa, adevărate migrații, popoarele europene pot avea astăzi mai multe contacte și dispune de o mai bună cunoaștere reciprocă.

Multiplicarea contactelor personale în domeniul economic și cultural, dezvoltarea cunoașterii reciproce prin presă și turism vor deschide în mod inevitabil brese din ce în ce mai largi în bariera de necunoaștere, mister și chiar ostilitate pe care evoluția ultimilor douăzeci de ani a ridicat-o în Europa. Acesta este lucrul pe care îl dorim.

În acest sens, recenta vizită a d-lui Mănescu în Belgia a fost, desigur, fructuoasă. După cum am avut prilejul să-i spun eu însumi, cred că împrejurările au împiedicat țările noastre să aibă destule contacte la nivel politic în cursul ultimilor ani ; vizita aceasta și cea pe care eu o voi face în România permit schimburi sincere de vederi asupra ansamblului problemelor de interes comun. Desigur, Belgia și România nu pot reglementa, în cadrul unei reuniuni bilaterale, probleme de interes european. Însă dacă vrem să încercăm a realiza ceva concret în domeniul destinderii este necesar, în prealabil, să cunoaștem bine ideile noastre respective, problemele și dorințele noastre. Într-un domeniu atît de delicat, cele mai avantajoase propuneri pot eșua dacă nu sînt bine prezentate sau dacă sînt prezentate într-un moment ori într-o împrejurare nepotrivită. Pentru a evita asemenea situații, este necesar să ne cunoaștem bine. În ce mă privește, am impresia că, după vizita d-lui Mănescu, cunosc mai bine țara dv. și politica dv. Nădăjduiesc și cred că și dînsul are aceeași impresie în ce privește țara noastră și politica noastră.

GENEVA :

Sesiunea Comisiei drepturilor omului

Recent s-au deschis la Geneva lucrările celei de a XXIII-a sesiuni a Comisiei drepturilor omului, organ tehnic al Consiliului Economic și Social al O.N.U., alcătuit din 32 de membri. Pe ordinea de zi a sesiunii figurează 24 de puncte printre care aplicarea „Declarației Națiunilor Unite cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială" ; violarea drepturilor fundamentale ale omului, inclusiv practica apartheidului ; pedepsirea criminalilor de război ; sclavajul și tratatele de sclavi ; codul internațional de etică polițienească ; Anul internațional al drepturilor omului etc.

Punct prioritar pe actuala ordine de zi a Comisiei, aplicarea imediată a „Declarației Națiunilor Unite cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială" a fost recomandată atît de Consiliul Economic și Social, cît și de Adunarea Generală a O.N.U. prin rezoluții adoptate anul trecut. În acest sens, actuala sesiune a Comisiei va trebui să facă două lucruri : 1. Să recomande măsurile ce ar trebui luate de organismele din sistemul O.N.U. în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare rasială în domeniile politic, economic, social și cultural. 2. Să examineze, în acest scop, concluziile și propunerile practice ale ciclului de studii asupra apartheidului, ținut în 1966 în Brazilia, precum și cele ale ciclului care se va ține în 1968.

Pe baza unei rezoluții adoptate în 1966, Comisia drepturilor omului a hotărît „să examineze, în cea de a 23-a sesiune a sa, sarcinile și funcțiunile sale, precum și rolul pe care trebuie să-l joace în ce privește violările drepturilor omului", inclusiv asistența ce trebuie să o dea Comitetului „celor 24" pentru a traduce în viață Declarația și hotărîrile Adunării Generale în acest sens. Acest punct, care vizează în special politica de apartheid promovată de Republica Sud-Africană și cea a regimului rasist de la Salisbury, este fondat pe mai multe documente juridico-diplomatice ; o rezoluție a Adunării Generale a O.N.U., care invită între altele „Consiliul Economic și Social și Comisia Drepturilor Omului să examineze de urgență măsurile ce trebuie luate pentru a întări mijloacele de care dispune O.N.U. pentru a pune capăt violărilor drepturilor omului peste tot unde acestea se produc", o rezoluție a Consiliului Economic și Social și un document redactat de secretarul general în care sînt reproduse o serie de hotărîri adoptate pînă la 30 iunie 1966 de organele O.N.U. referitor la această problemă. Discuțiile în această problemă se vor purta pe marginea „recomandărilor și observațiilor" propuse de un subcomitet al acestei Comisii.

Comisia trebuie să elaboreze în cadrul acestei sesiuni și un proiect de convenție stipulînd imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor contra umanității și să formuleze orice alte recomandări, pe care le va considera necesare pentru dezvoltarea cooperării internaționale, în ceea ce privește urmărirea autorilor unor astfel de crime.

Totodată Comisia, pe baza datelor furnizate de secretarul general al O.N.U., va trebui să întocmească un raport care să conțină propuneri concrete asupra măsurilor eficace și imediate pe care O.N.U. trebuie să le ia pentru a pune capăt sclavajului în toate practicile și manifestările sale, inclusiv practicile sclavagiste ale apartheidului și ale colonialismului.

Pe ordinea de zi a sesiunii mai figurează, de asemenea, pregătirea Conferinței internaționale a drepturilor omului, care se va ține la Teheran în primăvara anului 1968, examinarea problemelor speciale referitoare la drepturile omului în țările în curs de dezvoltare, formularea de recomandări în materie de prevenire a crimelor și de tratament al delicvenților etc. O serie de alte puncte se referă la drepturile persoanelor arestate, la dreptul în virtutea căruia nimeni nu poate fi în mod arbitrar arestat, deținut sau exilat, la respectul drepturilor omului și al libertăților fundamentale, la serviciile consultative în domeniul drepturilor omului.

I. C.

Un anunţ publicitar cu urmări...

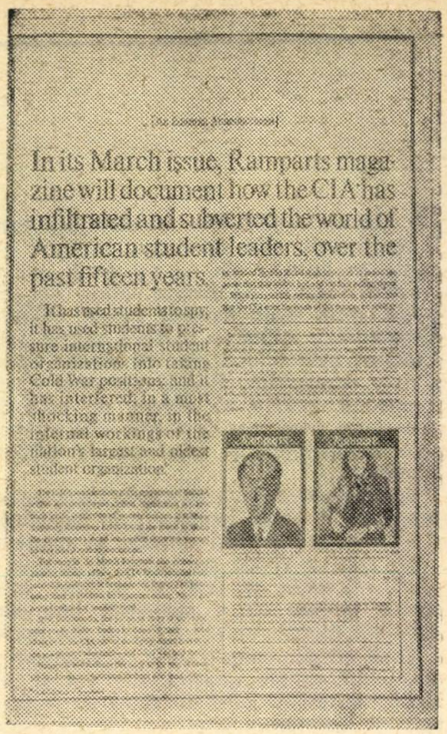
In its March issue, Ramparts magazine will document how the CIA has infiltrated and subverted the world of American student leaders, over the past fifteen years.

Tînăra cîntăreaţă americană Joan Baez a fost invitată pentru un turneu de concerte în Japonia. La 27 ianuarie a apărut la un post de televiziune din Tokio. Textul melodiilor, pe care ea le interpreta în limba engleză, era tradus în japoneză de un prezentator de televiziune, Ichiro Takasaki. Chiar şi telespectatorii care nu ştiau englezeşte au fost intrigaţi : deslu-şiseră între cuvintele rostite de Joan Baez două nume trist familiare lor — Hiroshima şi Nagasaki. În traducere, însă, ele n-au mai revenit. Cei care înţeleseseră textul original au fost de-a dreptul uluiţi: translatorul a eliminat în mod arbitrar toate referirile critice la războiul american din Vietnam. Joan Baez spusese că refuză să-şi plătească impozitele pentru că nu vrea să contribuie la finanţarea acestui război nedrept. Ichiro Takasaki a tradus doar : „În Statele Unite, impozitele sînt mari". Cîntecul „Ce-au făcut cu ploaia ?", un protest împotriva folosirii bombei atomice, a devenit în traducere o şansonetă fără conţinut protestatar. Şi aşa mai departe.

A doua zi după emisiune, săptămînalul „Heibon Punch" scria că în spatele acestei nepermise denaturări trebuie să se afle Agenţia Centrală de Investigaţii din Statele Unite, faimoasa C.I.A. Amănuntele au venit însă de-abia mai tîrziu, după ce, la 14 februarie, în America a izbucnit marele scandal care avea să ducă la zdruncinarea multor reputaţii şi la explicarea unor împrejurări şi fapte înconjurate înainte de mister. Iată ce scria, la 21 februarie, „Asahi Evening News" : Ichiro Takasaki însuşi a mărturisit unui reporter al acestui ziar că, în luna ianuarie, a fost contactat de patru ori de un american care s-a recomandat drept „Harold Cooper de la C.I.A." Americanul i-a cerut insistent să elimine în traducere toate aluziile politice din melodiile cîntăreţei. Takasaki s-a conformat pentru că s-a temut că altfel nu va mai primi viză de intrare în S.U.A., unde obişnuieşte să lucreze pentru televiziunea japoneză timp de două luni pe an.

Episodul e ilustrativ pentru una dintre cele mai banale şi într-un fel „inocente" linii de acţiune a centralei spionajului american care, după cum a ieşit la lumină în ultima vreme, are o sumedenie de preocupări legate numai indirect de activitatea de strîngere de informaţii.

Vor fi citate nume şi sume exacte

De vreo două săptămîni, întreaga presă americană publică zilnic reportaje şi articole pe această temă. Totul e pornit de la un anunţ publicitar. Revista studenţească „Ramparts" făcea cunoscut prin reclame de o pagină întreagă inserate în „The New York Times" şi în „Washington Post" conţinutul numărului ei pe martie : un text de 10 000 de cuvinte despre „modul în care C.I.A. s-a infiltrat în ultimii 15 ani în lumea liderilor studenţimii americane". C.I.A., se explică în anunţul publicitar, „i-a folosit pe studenţi pentru a spiona ; i-a folosit pentru a exercita presiuni asupra organizaţiilor studenţeşti internaţionale, spre a le determina să ia o anumită atitudine în războiul rece ; ea s-a amestecat în modul cel mai şocant în treburile interne ale celei mai mari şi mai vechi organizaţii studenţeşti americane, Asociaţia Naţională a Studenţilor (N.S.A.). Această relatare este un indiciu neliniştitor al măsurii în care aparatul de spionaj al guvernului şi-a croit drum în instituţiile americane. Vom istorisi de asemenea uluitoarea poveste a modului în care C.I.A. subordonează aşa-zisele fundaţii independente obiectivelor ei financiare clandestine, folosindu-le drept canale pentru bani destinaţi spionajului. Vor fi citate nume şi sume exacte".

Numărul pe martie al lui „Ramparts" n-a apărut încă. Este greu de presupus însă că dezvăluirile pe care le va cuprinde vor aduce elemente calitativ noi faţă de ceea ce a ieşit la iveală în aceste două săptămîni.

Tot ceea ce urmează se întemeiază pe declaraţiile unor persoane oficiale şi pe rezultatele anchetelor întreprinse de ziarele americane.

Din declaraţia făcută presei de Richard Stearns, vicepreşedinte pentru problemele internaţionale al Asociaţiei Naţionale a Studenţilor : *Îndată după apariţia anunţului, conducătorii N.S.A. s-au hotărît să prezinte opiniei publice propria lor versiune despre relaţiile C.I.A.-N.S.A. C.I.A. a încercat să-i împiedice. A avut loc o întîlnire „faţă-n faţă" cu reprezentanţi ai C.I.A. şi aceştia i-au avertizat pe liderii studenţilor „asupra consecinţelor pe care le vor suporta".*

Totuşi, liderii N.S.A. au făcut declaraţii. Iată ce a spus la o conferinţă de presă Sam Brown, preşedintele Consiliului de conducere al N.S.A. : *Fondurile furnizate de C.I.A. (circa 200 000 de dolari pe an) reprezintă 80 la sută din bugetul total al Asociaţiei. C.I.A. participa direct la hotărîrile privind utilizarea lor. Banii erau primiţi şi transferaţi mai departe prin intermediul a circa 20 de fundaţii şi persoane aparent independente ca Fundaţia pentru tineret şi afacerile studenţeşti, Fundaţia independentei, Fundaţia San Jacinto, Fundaţia Sideny şi Esther Rabb. C.I.A. mai plătea burse în străinătate pentru reprezentanţii N.S.A. şi suplimente clandestine la salarii mergînd de la 500 pînă la 2 500 de dolari pe an funcţionarilor N.S.A. care îndeplineau sarcini speciale. De asemenea. C.I.A. ajuta pe unii reprezentanţi ai N.S.A. să obţină scutiri de serviciu militar. În fiecare an, C.I.A. recruta un număr de membri ai Asociaţiei studenţeşti.*

Din declaraţiile lui Philip Werdell, şeful serviciului de presă al N.S.A. şi redactor şef al revistei studenţeşti „The Moderator" : *„C.I.A. ameninţa cu represaliile pe acei conducători ai Asociaţiei Naţionale a Studenţilor care n-ar fi păstrat tăcerea în privinţa acordurilor financiare secrete. Li s-a spus că vor fi calomniaţi public pentru a li se distruge reputaţia şi a li se interzice orice rol de răspundere în societatea americană".*

Rick Radlaw, membră a Consiliului de conducere al N.S.A. : *„Studenţii angajaţi de C.I.A. îi spionau pe cei din jurul lor şi erau la rîndul lor spionaţi. Ei se temeau veşnic că telefoanele, camerele şi automobilele lor sînt dotate cu echipament de interceptare a convorbirilor. Nu puteau să aibă prieteni apropiaţi. Trebuiau să mintă tot timpul, pentru a-şi camufla activitatea. Şi, desigur, o dată ce cineva devenea legat de C.I.A. era extraordinar de greu să mai desfacă această legătură. Cu o săptămînă în urmă, conducerea N.S.A. a ţinut o şedinţă la un hotel din Washington, de teamă că la sediul oficial se interceptează convorbirile".*

Eugene Groves, preşedintele N.S.A. : *„În 1965, N.S.A. a primit la Washington un sediu nou, pentru care nu trebuie să plătească chirie, precum şi 200 000 de dolari în numerar pentru mobilier. În ultima vreme însă, N.S.A. s-a străduit să scape de dependenţa sa financiară faţă de C.I.A. El, Groves, s-a întîlnit cu vicepreşedintele S.U.A., Hubert Humphrey, căruia i-a cerut să-l ajute în obţinerea de fonduri din alte surse. De asemenea, a conferit cu Douglas Cater, un consilier special al preşedintelui Johnson, pentru a-i explica situaţia şi a-i cere sfatul în legătură cu modul în care ar trebui să procedeze în cazul în care legăturile C.I.A.-N.S.A. ar deveni cunoscute. După părerea lui Groves, în ultimii doi ani evoluţia situaţiei internaţionale nu mai justifică existenţa unor legături secrete cu agenţia de spionaj".*

„C.I.A. a făcut o afacere bună„

E adevărat, a confirmat Departamentul de Stat, C.I.A. a finanţat Asociaţia Naţională a Studenţilor pentru a-i ajuta pe membrii ei să călătorească în diverse ţări şi să ia parte la manifestări internaţionale.

E adevărat, şi din punctul de vedere al C.I.A. „a fost o afacere bună" a declarat Allen Dulles, care a condus agenţia de spionaj din 1953 pînă în 1961. „Am obţinut tot ce-am dorit".

Şi iată ce spune Gloria Steinhem, una dintre cele mai fervente iniţiatoare şi sprijinitoare ale relaţiilor N.S.A.-C.I.A. *„Vroiam să trimitem delegaţii americane anticomuniste la festivaluri mondiale ale tineretului cum au fost cel de la Viena în 1959 şi cel de la Helsinki, cu trei mai mai tîrziu. Nimeni nu ne dădea bani pentru asemenea proiecte. Atunci a venit C.I.A.*

și s-a oferit să facă tot ce era necesar. La C.I.A. am găsit un grup de oameni care au înțeles ce important era să trimitem delegații care să expună punctul nostru de vedere la aceste festivaluri. Dacă ar trebui s-o iau de la început aș face exact ce-am făcut și atunci".

De ce, dintre toate organizațiile studențești, Agenția Centrală de Investigații a preferat să acționeze prin intermediul N.S.A. ? În primul rînd pentru că, după cum s-a arătat, este cea mai veche și mai cuprinzătoare organizație universitară americană, avînd relații cu circa 300 de alte organizații studențești din S.U.A. și, ceea ce este și mai important, în numeroase asociații străine. În al doilea rînd pentru ceea ce un student membru al N.S.A. a numit „încrederea pe care o inspira ca organizație independentă și liberală de stînga, încredere compromisă acum pentru totdeauna".

„Ramparts" a aruncat mănușa numai Asociației Naționale a Studenților. Dar aceasta a atras în prăbușirea ei morală o sumedenie de alte organizații din America și de peste hotare și a pus sub semnul întrebării integritatea și buna credință a unor instituții răspîndite pe cele cinci continente. De pretutindeni vin acum confirmări, dezmințiri, justificări, rezultatul global fiind cea mai desăvîrșită confuzie. Cine este demn de încredere și cine nu ? Cine este în solda spionajului american și cine nu ? Cine este realmente vinovat, cine a căzut în cursă fără să-și dea seama și cine este pur și simplu calomniat acum chiar de agenții C.I.A. cu scopul de a fi discreditat ? Dacă, așa cum s-a dezvăluit, toți conducătorii N.S.A. au fost în ultimii 15 ani agenți ai serviciului de spionaj și dacă o legătură cu C.I.A., o dată stabilită, devine practic de neîntrerupt, sînt oare în continuare în subordinea C.I.A. fostele oficialități ale Asociației studențești care se află astăzi în posturi guvernamentale ? James Reston enumeră cîteva persoane asupra cărora funcțiile de răspundere deținute în trecut în N.S.A. atrag asemenea suspiciuni : Ralph Dungan, ambasadorul S.U.A. în Chile și fost consilier special al președinților Kennedy și Johnson ; Robert Smith, consilier special al Agenției internaționale de dezvoltare ; Richard James Murphy, adjunct al ministrului poștelor ; Douglas Cater, consilier special al președintelui Johnson.

Presa americană publică acum în fiecare zi noi liste de organizații de tineret, studențești, academice, de cercetări, de afaceri, juridice, sindicale, de gazetari etc. subvenționate direct sau indirect de C.I.A. Contribuie la completarea acestor liste surse guvernamentale, organizațiile implicate, diverse persoane particulare.

Din „The New York Times" reținem următoarele : Infiltrarea în universități nu s-a produs numai prin intermediul N.S.A. Legăturile dintre C.I.A. și Institutul tehnologic al Universității de stat din Michigan sînt cunoscute încă din primăvara anului trecut, cînd s-a aflat că acest institut a fost angajat mai de mult pentru efectuarea unor studii avînd ca obiectiv sprijinirea regimului lui Ngo Dinh Diem în Vietnamul de sud. Acum s-a descoperit că C.I.A. acționa și prin intermediul Fundației panamericane, care este asociată cu Universitatea din Miami și cu Institutul internațional de sondare a pieței, organizație privată afiliată la Școala comercială de la Harvard. O impresie extrem de penibilă a produs știrea că în 1965, o organizație condusă de Richard Hunt, decan al Școlii de arte și științe a Universității Harvard, a primit 25 000 de dolari de la o fundație identificată ca un paravan al C.I.A. Printre conducătorii organizației, care se numește Fondul pentru învățămîntul social și economic internațional, este și George C. Lodge, fiul ambasadorului american în Vietnamul de sud. Dincolo de umbra pe care această descoperire o aruncă asupra prestigioasei Universități Harvard, ziarele americane consideră îngrijorător și alt element : Fondul este menit să finanțeze proiecte școlare și lucrări de cercetări și să acorde burse activiștilor sindicali și lucrătorilor pe tărîm social din Asia, Africa și America Latină. Ca atare, este una dintre căile (după cum s-a dovedit în aceste zile foarte numeroase) prin care C.I.A. a încercat să se infiltreze în organizații de peste hotare, să le spioneze și să le influențeze activitatea.

Avalanșa dezvăluirilor

Afară de N.S.A. au fost utilizate în acest scop, scrie „The New York Times", „Consiliul tineretului american" (36 de organizații afiliate), „Adunarea mondială a tineretului (sediul la Bruxelles, membri din 54 de țări) și „Conferința internațională a studenților" (sediul în Olanda, membri din peste 60 de țări).

Un mecena printre studenți
(Din **The New York Herald Tribune**)

Erau recrutați în special studenți din țările care luptă pentru independența națională sau care au dobîndit-o de curînd. În general, C.I.A. pare să fi resimțit o atracție deosebită pentru organizațiile cu orientare liberală de stînga. Cine ar fi putut să bănuiască, de pildă, că un institut prezidat de Norman Thomas, fostul lider al partidului socialist american (a candidat de cîteva ori, în această calitate, la președinția S.U.A.) primește bani din partea C.I.A.? Și totuși, între 1961 și 1962, acest „Institut pentru cercetări în domeniul muncii" a funcționat aproape exclusiv cu ajutorul milionului de dolari furnizat de C.I.A. prin intermediul „Fundației J. M. Kaplan". De notat că institutul (între timp desființat) susținea un „Centru de formare politică" în Costa Rica, o „organizație de cercetări" în Republica Dominicană și o casă de editură în Mexic. „Recunosc propria mea prostie, a declarat Norman Thomas, aflînd de unde veneau banii pe care îi considera o nevinovată donație filantropică. Ar fi fost de datoria mea să știu, dar nu știam".

Marele sindicat american al ziariștilor s-a dovedit a fi de asemenea o filială a Agenției Centrale de Investigații. Cei peste un milion de dolari primiți de acest sindicat din partea C.I.A. (prin intermediari, firește) au fost folosiți mai ales pentru „programul internațional" desfășurat de sindicat sub auspiciile Federației Internaționale a Ziariștilor cu sediul la Bruxelles, și al Federației interamericane a ziariștilor cu sediul în Panama. „Washington Post" scrie că una din cele patru „fundații prin ale căror mîini treceau banii destinați de C.I.A. sindicatului ziariștilor, și anume Fundația Hamilton din Philadelphia, a fost desemnată oficial săptămîna trecută de un reprezentant al guvernului ca o fațadă a C.I.A. „New York Post" a publicat un senzațional interviu acordat de Victor Reuther, directorul relațiilor internaționale al Sindicatului unit al lucrătorilor din industria automobilelor și fratele lui Walter Reuther, vicepreședintele A.F.L.-C.I.O. „Dezvăluirile în legătură cu subsidiile acordate de C.I.A. Asociației Naționale a Studenților, a spus el, sînt un fleac în comparație cu infiltrarea mult mai masivă a C.I.A. în centrala sindicală A.F.L.-C.I.O. Am făcut tot ce am putut pentru a rupe tăcerea în jurul acestui subiect. Într-o bună zi se va da totul pe față". Victor Reuther a refuzat să dea amănunte pentru moment, ținînd seama de încordarea existentă între sindicatul său și conducerea A.F.L.-C.I.O., dar a amintit de acuzațiile pe care le-a adus anul trecut lui Jay Lovestone, directorul relațiilor internaționale ale A.F.L.-C.I.O., în legătură cu relațiile secrete ale acestuia cu C.I.A. „The New York Times" îl completează însă cu detalii din „surse sindicale informate" : în 1962 și 1963, C.I.A., sub paravanul unui sindicat afiliat la A.F.L.-C.I.O., a organizat grevele din Guyana care au determinat înlăturarea de la putere a primului ministru progresist Cheddi Jagan. Alte amănunte : sindicatul a intrat în relații cu C.I.A. în 1959, cînd era în căutare de fonduri pentru subvenționarea organizării sindicale în diverse țări africane. Singurul organism care s-a oferit să pună la dispoziție asemenea fonduri a fost Fundația Bentham, din New York, un fel de bancă a C.I.A. La început, conducătorii sindicatului nu știau de unde le vin de fapt banii, dar cînd au aflat acest lucru nu i-a deranjat de loc. S-a început cu suma modestă de 7 500 de dolari, pentru a se ajunge, în 1961, la 60 000 de dolari pe an. O mare parte din aceste fonduri au fost trimise în regiunea Mării Caraibilor și în diverse țări latino-americane : Argentina, Peru, Guyana, Jamaica și Trinidad-Tobago.

Impresia produsă de această avalanșă de dezvăluiri în toate țările și organizațiile implicate direct sau indirect este de nedescris. Ziarele americane readuc în discuție toate acuzațiile — dovedite și nedovedite — adresate C.I.A. în ultimii ani.

Reacțiile diferitelor cercuri străine a căror independență este pusă sub semnul întrebării vădesc de la caz la caz derută, indignare și mai ales dorința de a nu se lăsa compromise.

În Statele Unite, guvernul se află într-o situație dificilă. Se instituie diverse comisii de anchetă, se fac, de la cel mai înalt nivel, declarații contradictorii. Problema centrală este cea a raporturilor reale dintre C.I.A. și Administrație. Este C.I.A., așa cum s-a spus în repetate rînduri, un „guvern invizibil" care acționează de sine stătător sau, mai curînd, activitatea ei este doar fateta invizibilă, de nemărturisit, a activității guvernamentale ? Vom căuta răspunsul la această întrebare într-un articol viitor.

Felicia ANTIP

America Latină:

ÎNVAȚĂMÎNTUL ȘI PROBLEMELE DEZVOLTĂRII

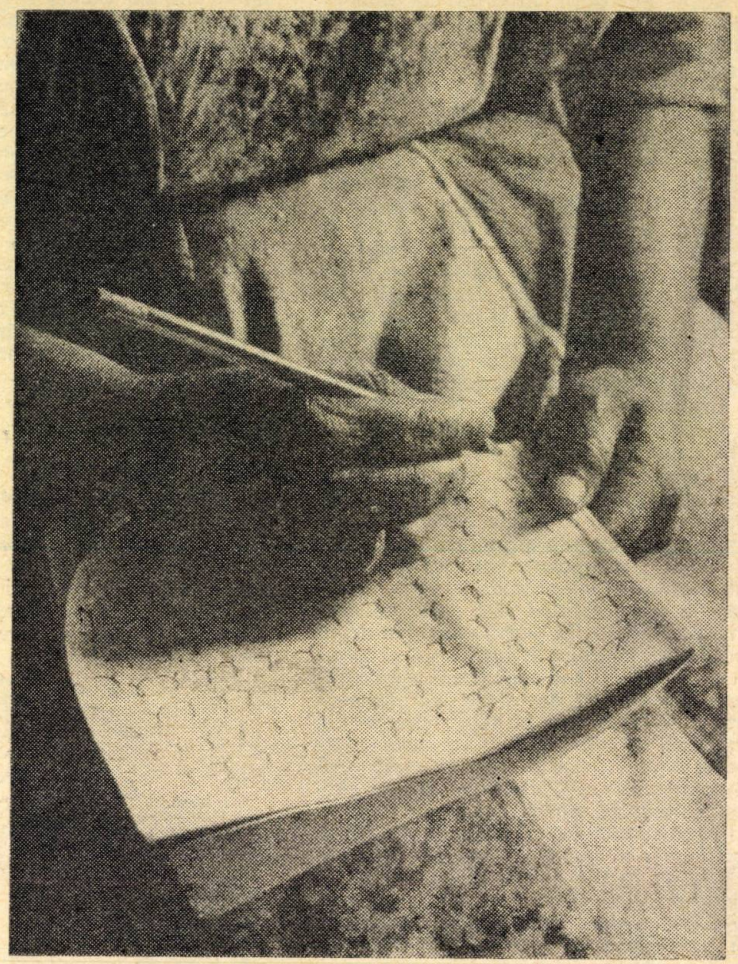

Convorbire cu
Fernando VALDERRAMA,
directorul Serviciului U.N.E.S.C.O. pentru combaterea analfabetismului în America Latină

America Latină : peste 230 de milioane de locuitori. Ritmul anual de creștere demografică : 3 la sută, ceea ce lasă să se prevadă o populație de 360 de milioane în 1980 și de 500 de milioane în anul 2000. Venit anual mediu pe cap de locuitor : 370 de dolari, dar jumătate din populație nu dispune nici măcar de 120 dolari.

Continentul latino-american continuă să fie bîntuit de plaga analfabetismului, în ciuda unor eforturi, mai mult sau mai puțin susținute, ale guvernelor și a ajutorului important acordat de U.N.E.S.C.O. și de alte organizații internaționale. În cîteva țări cum sînt Chile, Venezuela și Costa Rica, s-au lărgit posibilitățile de ridicare culturală a populației, în attele proiectele guvernamentale privitoare la combaterea analfabetismului au rămas pe hîrtie. În Bolivia, Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras și Nicaragua analfabetismul cuprinde peste 50 la sută din populație. Cauzele acestei grave situații sociale, implicațiile și consecințele ei au constituit tema unei convorbiri cu Fernando Valderrama, **directorul Serviciului U.N.E.S.C.O. pentru combaterea analfabetismului în America Latină.**

Milioane de oameni bat la porțile școlii...

La întrebarea noastră în legătură cu proporțiile analfabetismului și cauzele care le generează, Fernando Valderrama ne-a spus :

„Aceste proporții sînt îngrijorătoare. Nu numai că procentajul celor care frecventează școlile scade (29 la sută în 1965 față de 34 la sută în 1960) dar, în ciuda exploziei demografice, numărul total al acestora s-a redus de la 40 de milioane la 39 de milioane. În 1966, cînd U.N.E.S.C.O. a inițiat o vastă campanie pentru îmbunătățirea învățămîntului primar, mai mult de jumătate din numărul copiilor de vîrstă școlară erau lipsiți de posibilitatea de a pătrunde în tainele cititului și scrisului. Numărul elevilor care au terminat școala primară nu reprezenta nici 20 la sută din numărul celor care începuseră cursurile ; în multe țări latino-americane, adulții nu au urmat decît prima clasă elementară. Cei care au beneficiat de o instrucție școlară nu au depășit, în medie, patru ani de școală. (Mai mult de jumătate din numărul învățătorilor nu au nici ei o pregătire profesională corespunzătoare).

Cauzele analfabetismului trebuie căutate în acțiunea unor factori care determină ca milioane de oameni să bată la porțile cunoașterii, de cele mai multe ori închise în fața lor. Slaba dezvoltare a economiilor naționale reprezintă una din cauzele principale ale marilor deficiențe în domeniul învățămîntului. America Latină este un cartier subdezvoltat al lumii, unde rămînerea în urmă a economiei, ca și practicile politice care favorizează stagnarea, au consecințe nefaste asupra condițiilor de viață ale majorității populației. Există o strînsă legătură între proporțiile analfabetismului și nivelul scăzut al veniturilor pe cap de locuitor. Sărăcia și ignoranța merg mînă în mînă.

Importanța redusă acordată învățămîntului de către unele sectoare ale societății, prejudecățile și atitudinile negative față de unele forme de învățămînt figurează, de asemenea, printre cauzele menținerii unei mari mase de analfabeți. În unele țări, structurile economice și sociale actuale favorizează tehnicile rudimentare de producție, monocultura, reduc posibilitățile de utilizare a mîinii de lucru și impun condiții mizerabile de viață muncitorilor agricoli. Foarte mulți copii, în loc să meargă la școală, sînt nevoiți să presteze munci ocazionale, pentru venituri de mizerie. Prejudecățile față de indian, metis, negru sau față de albul sărac completează gama factorilor sociali de care vorbeam".

Cîteva experiențe și multe proiecte

Combaterea analfabetismului constituie o problemă complexă, strîns legată de orientarea economică și politică a statelor latino-americane, de alocațiile bugetare destinate învățămîntului și culturii. Nu se poate vorbi de subdezvoltarea economică și culturală a multor țări latino-americane fără referire la una din piedicile principale în calea combaterii acestei stări de lucruri : exploatarea bogățiilor latino-americane de către monopolurile din Statele Unite. Acapararea, de către monopolurile americane, a unor poziții cheie din economiile țărilor latino-americane, schimburile comerciale neechitabile dintre S.U.A. și aceste țări duc

la anemierea veniturilor lor naționale, la frînarea dezvoltării lor economice și culturale.

Lichidarea marilor deficiențe ale instrucției publice în țările latino-americane depinde de caracterul politicii economice și sociale a fiecărui stat. În Cuba, revoluția socialistă a însemnat pentru masele populare o viață nouă, accesul la știință și cultură. Structurile economice anacronice din numeroase țări latino-americane împiedică însă emanciparea socială și culturală a popoarelor din aceste țări. Existența uriașelor latifundii de tip feudal și semifeudal menține relații sociale corespunzătoare acestuia. Analfabetismul este una din consecințele exploatării și asupririi la care sînt supuse masele de țărani și de muncitori.

L-am întrebat pe dl. Fernando Valderrama despre contribuția U.N.E.S.C.O. la stimularea și sprijinirea acțiunii de combatere a analfabetismului. Domnia sa ne-a declarat :

„La Teheran, în 1965, Congresul mondial pentru înlăturarea analfabetismului a conchis că alfabetizarea, avînd un rol important în dezvoltarea țării, trebuie să reprezinte o parte integrantă nu numai a planurilor naționale de învățămînt, ci și a planurilor și proiectelor de dezvoltare a tuturor sectoarelor țării respective. Se pune, de asemenea, problema folosirii tuturor posibilităților de instruire școlară și extrașcolară ; cele extrașcolare au în vedere acțiunea de alfabetizare a adulților, care trebuie sprijinită de întreaga populație. Citez din documentele Conferinței de la Teheran : «Mobilizarea resurselor umane și materiale reprezintă condiția esențială a succesului eforturilor depuse de întreaga omenire pentru înlăturarea acestui flagel».

Acțiunile întreprinse în unele țări din America Latină pentru micșorarea contingentelor de analfabeți s-au soldat cu anumite rezultate. În 1966, numărul elevilor din cursul primar a sporit, în cîteva țări, cu aproape 5 la sută. Au crescut alocațiile pentru învățămînt în Costa Rica și Panama. Paralel cu încercările de cuprindere în rețeaua de învățămînt a copiilor de vîrstă școlară, se desfășoară unele acțiuni importante pentru alfabetizarea tinerilor și a persoanelor adulte. În preocupările U.N.E.S.C.O. a figurat de mai mulți ani sprijinirea unor asemenea acțiuni. Posibilitățile de încadrare a adulților neștiutori de carte in forme de școlarizare adecvate au fost studiate în mod științific cu prilejul a numeroase reuniuni. La primul Seminar interamerican, care a avut loc la Rio de Janeiro, în 1949, sub patronajul U.N.E.S.C.O., a fost prezentat un program de mare răsunet continental. La acest seminar s-au propus soluții concrete, valabile pînă astăzi, cum ar fi : proiectele-pilot, sprijinul internațional, noile metode de predare și inițierea unor studii necesare pentru trecerea de la învățămîntul elementar la cel tehnic. Cu cincisprezece ani mai tîrziu, la Teheran, aceste soluții au putut fi valorificate ca recomandări pentru elaborarea planurilor naționale, în scopul combaterii analfabetismului. Prin inițiativele și acțiunile sale, U.N.E.S.C.O. răspunde, astfel, preocupărilor și intențiilor exprimate de specialiști și de oameni de stat, cu prilejul conferințelor regionale, ca, de pildă, aceea de la Buenos Aires, în iulie 1966.

Și în domeniul salvării adulților din bezna analfabetismului au avut loc, în cîteva țări latino-americane, unele experiențe reușite. Astfel, la Patzcuaro, în Mexic, există un centru de învățămînt elementar care deservește 20 de localități. În Venezuela, cu ajutorul instructorilor voluntari și prin folosirea unor metode de instruire adecvate condițiilor locale, procentajul analfabeților (raportat la numărul copiilor de vîrstă școlară și al adulților fără știință de carte) a descrescut. Primul proiect-pilot latino-american, finanțat de O.N.U., va fi organizat în acest an, în regiunea Anzilor peruvieni. Acțiunea de alfabetizare a țăranilor din această regiune a fost inițiată de Biroul peruvian din Lima al «operației de alfabetizare»".

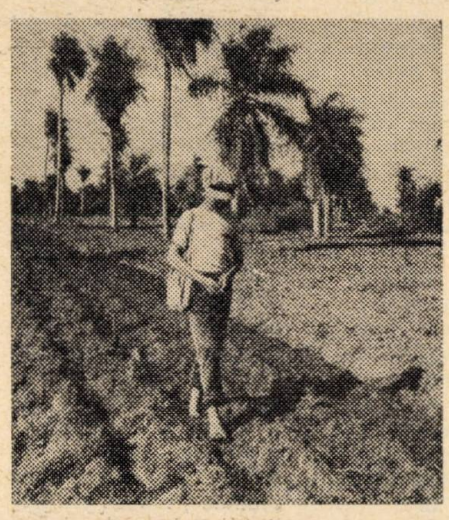

Pentru acest copil paraguayan, o grijă în plus : unde va învăța carte ?

Urmează A.B.C.-ul tehnic...

În discuția noastră cu dl Valderrama ajungem la un aspect esențial al necesităților de școlarizare, pe care interlocutorul nostru l-a pomenit și mai înainte, referindu-se la proiectele de îmbinare a instrucției școlare propriuzise cu cele privind formația profesională și tehnică.

„Este o problemă deosebit de importantă, declară dl Valderrama. Economiști latino-americani de vază consideră că o dezvoltare economică, chiar într-un ritm moderat (2,5 la sută anual), necesită creșterea considerabilă a numărului muncitorilor calificați, al tehnicienilor și inginerilor. Pentru aceasta este nevoie nu numai de reducerea analfabetismului ; este necesară schimbarea ponderii profesiunilor, dezvoltarea și înnoirea învățămîntului profesional. Cunoașterea și stăpînirea A.B.C.-ului tehnicii, în industrie și în agricultură, sînt o condiție sine qua non a progresului economic și social.

Și în acest domeniu, ca și în domeniul luptei pentru combaterea analfabetismului, factorul principal îl constituie politica economică și socială a fiecărui stat latino-american. În funcție de eforturile fiecărei țări în parte, capătă eficiență și sprijinul pe care-l acordă U.N.E.S.C.O. Mă voi referi doar la aceste acțiuni. Căutăm să dăm un ajutor țărilor latino-americane pentru formarea cadrelor de economiști. Un important număr de specialiști a dat Institutul latino-american de planificare economică și socială de la Santiago de Chile. Acest institut se bucură de sprijinul Biroului de învățămînt pentru America Latină și Caraibe, cu sediul la Santiago, avînd sarcina să studieze posibilitățile de ameliorare a metodelor și programelor școlare. Postul de colaborare științifică pentru America Latină a fost primul organism regional de acest gen, înființat de U.N.E.S.C.O. El funcționează la Montevideo, din 1949. Cu doi ani în urmă, în 1965, U.N.E.S.C.O. a participat la crearea, în Brazilia, a unui Institut științific internațional pentru studierea pădurii amazoniene. În momentul de față, U.N.E.S.C.O. acordă sprijin mai multor institute științifice regionale : Centrul de fizică din Rio de Janeiro, Centrul de matematică din Buenos Aires, Centrul de chimie din Mexico, Centrul de biologie din Caracas, Centrul de seismologie din Lima.

Aproape toate țările Americii Latine participă la Decenalul hidrologic internațional. Într-adevăr, această regiune posedă resursele hidrografice cele mai abundente ; studierea și valorificarea acestora impun formarea unui mare număr de specialiști. Au și fost elaborate, în acest domeniu, mai multe studii. Două proiecte beneficiază de ajutorul Programului O.N.U. pentru dezvoltare : primul se referă la crearea unui centru național de hidraulică și de hidrologie aplicată la Egeiza (Argentina) ; cel de al doilea are ca obiect studiul hidrologic al bazinului superior al rîului Paraguay (Brazilia).

Sub auspiciile U.N.E.S.C.O., și cu participarea mai multor țări din America Latină, la Universitatea din Sao Paulo este aplicat, din 1963, un proiect-pilot pentru învățămîntul fizicii : metodele și materialul elaborat cu acest prilej au fost examinate și experimentate de peste 600 de profesori de fizică din diferite țări latino-americane. În cadrul programului O.N.U. pentru dezvoltare, U.N.E.S.C.O. administrează în America Latină treisprezece proiecte destinate să promoveze învățămîntul și cercetarea științifică și tehnică".

Este evident că succesele acțiunii de alfabetizare și realizările în domeniul școlarizării profesionale depind, în primul rînd, de atenția care se acordă acestor probleme de către cercurile conducătoare din fiecare țară în parte. Înfăptuirea unor acțiuni radicale de culturalizare a maselor este, totodată, condiționată de realizarea unor reforme înnoitoare în structurile economice și sociale. Forțele democratice din țările Americii Latine militează pentru reforma agrară, pentru diversificarea economiei, în primul rînd prin dezvoltarea industriilor naționale, pentru lichidarea dominației monopolurilor străine. Asemenea transformări structurale pot crea condiții favorabile pentru ridicarea standardului de viață al maselor latino-americane, pentru împlinirea năzuințelor cu care milioane de oameni bat la porțile cunoașterii.

Paris, februarie

Edmond FRÉDÉRIC

contrapunct

Jérôme GAUTHIER

O nouă invenție practică...

Dacă tăietura de ziar nu s-ar afla pe masă, în fața mea, aș crede că e vorba de o farsă. Nu, este cu adevărat depeșa unei agenții de presă și faptul pe care-l relatează este autentic.

„New York Times" este ziarul care a publicat această știre, iar știrea trebuie s-o citești și s-o recitești, mai ales dacă — așa cum era cazul meu — ai fi fost înclinat să crezi că, în ce privește monstruozitățile, ai văzut totul. Mare eroare!

Iată cuprinsul acestei știri: „Saigon, Vietnamul de sud, 28 ianuarie. Reuter — Oficialitățile americane și cele sud-vietnameze se declară absolut nedumerite în următoarea problemă: trebuie considerat prizonier de război un copil care nu s-a născut încă?"

(O clipă! Să nu vă închipuiți că traduc greșit. E scris așa, negru pe alb, și veți constata imediat că e cît se poate de serios.)

„...Printre cei 2 500 de prizonieri internați în Vietnamul de sud se găsește și o femeie însărcinată, al cărei copil se va naște în următoarele cîteva săptămîni. Ea este una dintre cele nouă femei capturate. Experții studiază acum Convenția de la Geneva pentru a determina dacă statutul de prizonier de război al mamei trebuie să fie aplicat și copilului".

Iată, așadar, în ce constă chestiunea...

Nu sînt cu adevărat uluitori acești oameni plini de scrupule, care-și închipuie despre ei înșiși că ar fi ireproșabili și că vor binemerita de la civilizație dacă ar reuși să dezgroape în arhivele Genevei o etichetă pe care să o agațe de coada faptelor lor?

Ce li se cuvine? Un Premiu al ridicolului sau un picior într-o anumită parte a corpului?

Amîndouă!

Culmea este că, chiar și în cazul că-l vor înmatricula ca prizonier de război, nou-născutul se va putea lăuda că a avut noroc în nenorocirea sa. El a fost înhățat de vînătorii de oameni încă pe vremea cînd era în pîntecele mamei. Or, se știe prea bine că ucigașii pruncilor nu-și bat capul cu subtilități și nu se sinchisesc de clauzele acordurilor de la Geneva înainte de a azvîrli bombe asupra celor din Vietcong, a căror singură vină este că nu cedează la napalm. În această privință nu există experți care să stabilească dreptatea. Bombelor li se dă drumul...

Chiar că merita osteneala să întemeiezi „Lumea nouă" pentru a aclimatiza aici, pe o scară atît de gigantică, monstruozitățile străvechii legi a celui mai tare, machiate cum se cuvine cu un fard mizerabil — cu alte cuvinte osanale pe buze și culorile cinstei pe obraji.

Sacco și Vanzetti... Hiroșima... soții Rosenberg... Chessman... Segregația rasială... Procesul de la Dallas... Și acum războiul din Vietnam.

Și se mai autointitulează: lagărul libertății!

Să admirăm acum și noua lor invenție practică: un leagăn-cușcă pentru nou-născuții prizonieri de război...

(Din **Le Canard Enchaîné**, nr. 2 418)

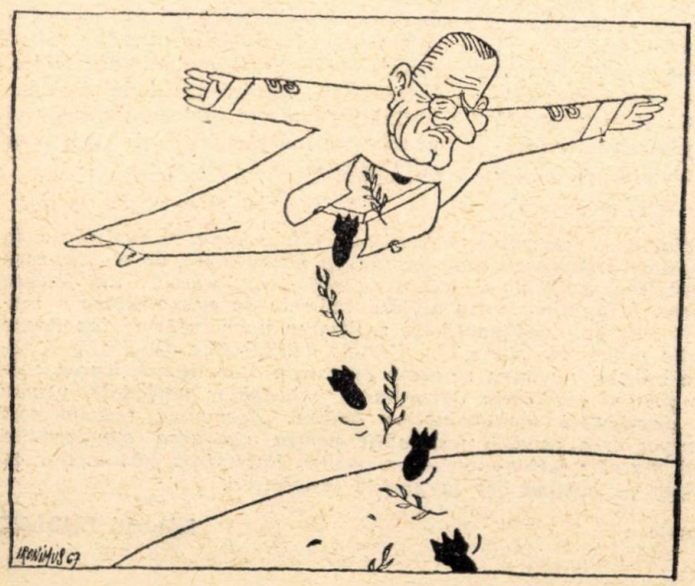

(Din **Süddeutsche Zeitung**, München)

Nicolae MINEI

Dacă stai să compari...

Deși se intitula modest „conferință", a fost mai degrabă o lecție. Profesorul — James Mc Growan, șeful oficiului de presă al guvernului rhodesian. Elevii — colaboratorii principalelor cotidiene și periodice londoneze. Tema predată — „băieți, purtați-vă mai frumos cu Ian Smith!"

Ca un bun pedagog, conferențiarul-profesor a adoptat un ton înțelegător față de auditoriul său. Firește, a admis el, premierul de la Salisbury este capabil să inspire nu numai simpatie (aici, un elev turbulent din fundul clasei l-a întrerupt cu întrebarea: „Cui?"), ci și animozitate. Ca sentiment în sine, animozitatea nu e condamnabilă — a recunoscut mai departe vorbitorul. Problema e mai mult de ordin cantitativ: cîtă animozitate trebuie să inspire Ian Smith? Răspunsul lui Mc Growan: foarte puțină.

Argumentîndu-și teza, șeful oficiului de presă rhodesian a fost extrem de generos. El a plecat de la premisa că toate acuzațiile ce i se aduc lui Smith sînt întemeiate. „Dar chiar în acest caz, a continuat Mc Growan cu o nuanță de reproș în glas, merită oare primul nostru ministru să fie tratat atît de rău de către dv., gazetarii britanici? Se compară regimul instaurat de el cu hitlerismul, de pildă?"

Pentru a folosi limbajul școlăresc, era o întrebare „încuietoare". Nici unul dintre ascultători nu avea cum să conteste că între hitlerism și smithism (ca să zicem așa) sînt deosebiri foarte mari. Dacă n-ar fi decît că, de cum a venit la putere, „führerul" a instaurat teroarea într-un stat cu peste 75 de milioane de oameni; premierul rhodesian, oricîtă bunăvoință ar arăta, nu poate proceda la fel decît cu maximum patru milioane de africani — mai mulți nici nu sînt în țara la cîrma căreia se află.

Invocîndu-l pe Hitler, Mc Growan s-a limitat la o singură analogie istorică. El ar fi putut însă merge mai departe, găsind și alți termeni de comparație în favoarea premierului său. Căci acesta: NU a dat foc Romei, ca Nero, NU a ras de pe fața pămîntului Samarkandul, ca Ginghis Han, NU a devastat Lumea Nouă, ca frații Pizzaro și nici măcar NU a făcut contrabandă de alcool, ca Al Capone.

Indiscutabil, Mc Growan are dreptate. Presa britanică ar trebui să-l trateze pe Smith cu doze mult mai mici de animozitate. Sînt atîtea păcate pe care el nu le-a comis! În comparație cu războiul dezlănțuit de Hitler, cu incendiile provocate de Nero sau cu piramidele de capete clădite de Ginghis Han, cîte reproșuri i se pot face unui prim-ministru numai pentru că vrea să eternizeze prin teroare sclavia unui popor?

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

În cartea sa „Moartea unui președinte", (vezi „Lumea" nr. 4, 5, 6, 7, 8 și 9) William Manchester descrie amănunțit prima noapte la Casa Albă după asasinat și condițiile în care Lyndon Johnson a preluat puterea.

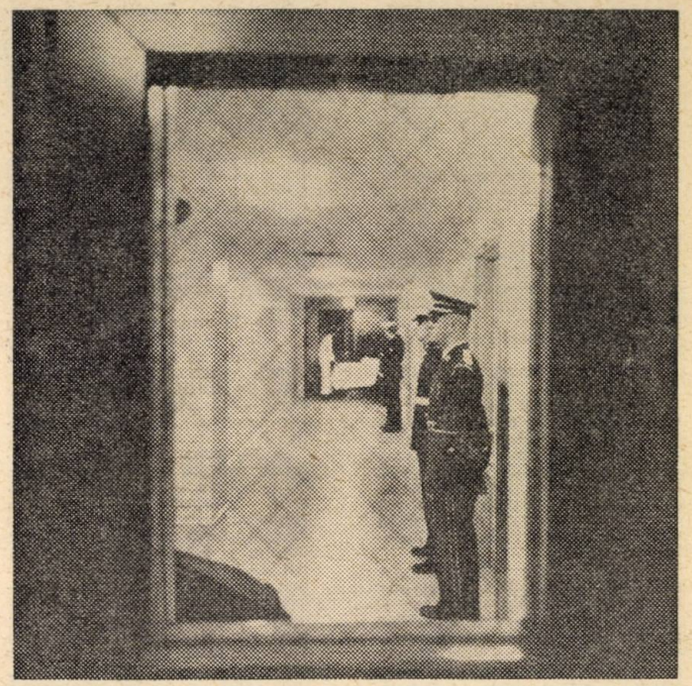

La spitalul marinei din Bethesda

Vineri, 22 noiembrie 1963. Jean Kennedy Smith privea printr-o fereastră a spitalului marinei Bethesda spre întunericul de nepătruns de afară. Deodată, se auzi o șoaptă.

— E aici.

Se întoarse și o văzu pe Jacqueline Kennedy în picioare, în mijlocul camerei. „Parcă ar fi fost un copil neajutorat", își amintește Ben Bradlee, directorul biroului din Washington al revistei Newsweek, **un prieten al familiei Kennedy. Toni, soția lui Ben Bradlee, o îmbrățișă și îi șopti :**

— A venit și mama ta.

Jackie se întoarse spre d-na Auchincloss și o sărută.

— Dacă a fost dat să se întîmple așa ceva, îi spuse d-na Auchincloss, să-i mulțumim lui Dumnezeu că n-a rămas înfirm.

Jackie o îmbrățișă apoi pe Nancy Tuckerman, care fusese numită cu cîteva luni înainte secretară de protocol a Casei Albe.

— Biata Tucky, îi spuse ea încet, a venit special de la New York pentru această slujbă și acum totul s-a sfîrșit. E foarte trist. Nu-i așa că ai să mai rămîi cu mine cîtva timp?

Robert Kennedy stătea în spatele ei. Lui Bradlee i se părea că este „cel mai tare om pe care l-am văzut vreodată. Era calm, o sprijinea pe Jackie și încerca să ridice moralul tuturor, deși al lui trebuie să fi fost distrus".

Luînd-o de o parte pe Jackie, Robert o anunță :

— Am impresia că au prins criminalul.

Janet Auchincloss își invită fiica să rămînă la ea la Georgetown. Nu primi însă nici un răspuns. Apoi d-na Auchincloss spuse, printre altele :

— Copiii se află, după cum știi, pe strada O.

Mirată, d-na Kennedy întrebă :

— Ce caută acolo ?

— Cum ce caută ? Doar așa ai cerut în mesajul pe care l-ai trimis din avion.

— N-am trimis nici un mesaj. Ar fi trebuit să fie acasă, în patul lor. Viața lor trebuie să se desfășoare normal, mai ales în acest moment. Spune-i domnișoarei Shaw să-i aducă și să-i culce.

D-na Auchincloss telefonă lui Maude Shaw, dar guvernanta fusese deja informată. Orice cuvînt, fie el abia șoptit, era luat în seamă imediat ; un agent al serviciului secret, Clint Hill, surprinsese convorbirea și îi telefonase agentului Tom Wells.

— Jackie, vrei să le spui tu copiilor, vrei să le spun eu sau s-o facă domnișoara Shaw? întrebă d-na Auchincloss.

D-na Kennedy ceru sfatul mamei sale.

— Știu eu... Cu John, mai e timp. Dar Carolinei ar trebui să i se spună, ca să nu afle de la alți copii.

— Așa e, mamă. Ce-ar crede, dacă dintr-o dată...

Reflectă un moment și apoi spuse un lucru foarte rațional după părerea mamei ei :

— Le-aș spune eu însămi, dar roag-o pe domnișoara Shaw să facă așa cum crede ea că este mai bine.

Janet Auchincloss a procedat altfel. I-a telefonat guvernantei și a început prin a o întreba ce fac copiii. Domnișoara Shaw i-a răspuns că amîndoi copiii sînt bine. Mîncaseră și acum le era somn.

— D-na Kennedy dorește să-i spui dumneata Carolinei.

— Nu, vă rog, n-o să pot, exclamă domnișoara Shaw.

— Trebuie. Nimeni altcineva nu poate s-o facă.

— Cum să-i dau o asemenea lovitură ?

— Știu, dar trebuie.

— Vă rog, vă implor, n-ar putea s-o facă altcineva ?

— Nu, d-na Kennedy este foarte zdruncinată.

Mama Jacquelinei era hotărîtă să ia această povară zdrobitoare de pe umerii fiicei ei. Nu mai era nimic de spus ; au pus receptorul în furcă.

La ora 8 și jumătate, d-ra Shaw l-a culcat pe John. Era rîndul fetiței.

— Tatăl tău a fost împușcat, îi spuse domnișoara Shaw. L-au dus la spital, dar doctorii n-au putut să-l vindece.

Fetița își îngropă fața în pernă și începu să plîngă. D-ra Shaw a rămas lîngă pat, pînă cînd fetița a adormit.

„Unde voi locui ?"

Sosirea grupului Kennedy în spitalul Bethesda a marcat începutul unei agitații specifice. Se formau grupuri, apoi se desfăceau pentru a se reuni din nou. Oamenii vorbeau cu glas metalic, se observau pe ascuns și se grăbeau să se apropie de cei ce păreau să se lase copleșiți de durere.

Unii se țineau deoparte. Evelyn Lincoln se așezase pe pervazul unei ferestre și, pierdută în gînduri, ținea încă strîns în mînă servieta neagră a lui John Kennedy. Bobby Kennedy era tot timpul la telefon. Vorbea cu văduva polițistului J. D. Tippit care fusese împușcat, cu Nellie Connally, cu cumnata lui din Londra, Lee Radziwill, cu cumnatul său Sargent Shriver. Dave Powers a comandat băuturi, bere și cafea. La un moment dat, ministrul justiției a cerut un pickup. Ben Bradlee a protestat împotriva acestei cereri, dar Kennedy privind inexpresiv în jur a stăruit să se pună muzică. Nimeni n-a adus însă pickupul și Robert Kennedy părea să fi uitat de această cerere.

Aproape fiecare dintrei cei prezenți a rugat-o pe d-na Kennedy să-și schimbe îmbrăcămintea. De fiecare dată ea refuza cu hotărîre. Cineva a fost de părere că ar trebui să i se dea un calmant. Nici în această privință n-a putut fi convinsă și dr. John Walsh a susținut-o :

— Dacă nu vrea, e în ordine, spuse el. Lăsați-o în pace !

Ea vorbea foarte mult. Doctorului Walsh i-a relatat amănuntit tot ce s-a întîmplat în mașina prezidențială. Lui Ben și lui Toni le-a povestit întîmplarea cu inelul ei din spitalul Parkland.

În spitalul Bethesda, văduva părea a fi devenit pe deplin conștientă de noile ei răspunderi. Văzînd-o pe Pam Turnure care plîngea, o îmbrățișă și-i spuse :

— Biata mea Pam, ce o să se întîmple acum cu dumneata ?

Avea grijă de toți cei de față și se străduia să le ridice moralul.

Între două convorbiri telefonice, ministrul justiției îi asigură din nou pe Ken O'Donnell și Larry O'Brien că el n-a insistat pe lîngă Johnson să depună jurămîntul în avion. Cei doi se priveau surprinși, neînțelegînd că Johnson ținuse poate să garanteze continuitatea funcției de președinte.

Văduva președintelui și noul șef al familiei Kennedy trebuiau acum să ia hotărîrile împreună. În orice caz, amîndoi erau de acord că nu e nevoie de nici un antreprenor de pompe funebre.

— N-aș vrea ca Jack să fie dus într-o îngrozitoare cameră mortuară, îi repetă ea.

El aprobă cu energie. Apoi Jackie se așeză la masă în fața lui Toni Bradlee.

— Vrei să-ți povestesc ?

Era ultimul lucru pe care l-ar fi dorit Toni. Consimți însă, pentru că, la fel ca Robert Kennedy, considera că nu dorințele ei contează. Așadar, ascultă și ea.

Pe la 19,30 sosi la spital ministrul apărării, Robert McNamara. Robert Kennedy îi telefonase la cîteva minute după ce McNamara sosise acasă, venind de la Casa Albă. Crezînd că va rămîne doar cîteva minute, ministrul apărării își lăsă soția să-l aștepte în automobil. Cînd își dădu însă seama că d-na Kennedy dorește ca el să nu mai plece, ieși să-și prevină soția.

Iată ce a povestit McNamara mai tîrziu : „Avea nevoie să vorbească cu cineva. Mi-am spus că trebuie să stau liniștit și s-o ascult. Ne aflam în bucătărie ; Jackie ședea pe scăunel, iar eu pe jos. Îmi concentram toată atenția asupra ei, pentru că știam că are nevoie de mine. Vorbea despre crimă. După aceea m-a întrebat :

— Unde voi locui ?

Casa Albă nu mai era reședința familiei Kennedy. Și-a amintit că nici casa din Georgetown nu mai era a ei. În 1960, îndată după alegerea sa, președintele spusese : „De ce s-o vîndem ?" Casa era foarte bună și, după scurgerea termenului a două mandate, avea să aibă nevoie de un cămin permanent. Dar opt ani erau vreme lungă și o vînduse totuși. Acum, ea s-ar fi mutat din nou la Georgetown și, dacă acest lucru era posibil, chiar în aceeași casă.

— O s-o răscumpăr pentru d-ta", i-a promis McNamara.

Primele ediții ale ziarelor din acea seară și a doua zi au lăsat impresia că Jacqueline, foarte stăpînă pe sine, ar fi dat tot felul de ordine urgente, așa cum făcea soțul ei.

→

Nu era adevărat. Puțini dintre turiștii care au cumpărat ghidul Casei Albe știau că acesta a fost scris în mare parte de ea. La pagina 39 ea introdusese o gravură reprezentîndu-l pe președintele Lincoln pe catafalc. Cînd Bobby i-a amintit că trebuie să reflecteze asupra aceea ce avea să urmeze, ea i-a răspuns :

— Scrie în ghid.

Așa s-a creat legenda potrivit căreia ea ar fi luat o serie întreagă de hotărîri rapide. Se spunea că, încă în timpul zborului de la Dallas, ea ar fi făcut planuri amănunțite în vederea funeraliilor chiar din momentul în care Air Force One își luase zborul de la Love Field.

Agenția de presă Associated Press relatase : „Din spital, l-a rugat pe actorul William Walton să-i aducă dintr-un anumit raft al bibliotecii Casei Albe o anumită carte care conținea fotografii cu așezarea pe catafalc a lui Abraham Lincoln". În realitate, ea nu vorbise de loc cu Walton, și nici nu exista măcar o asemenea carte.

Revista Life scria : „În spitalul Bethesda, în timpul acelei prime nopți lungi, ea a început să schițeze o serie întreagă de planuri surprinzător de detaliate, să dea dispoziții, unele bazate pe modelele istorice, altele după gustul ei propriu... Amintindu-și de interesul deosebit al soțului ei pentru Forțele speciale, a întrebat : Nu s-ar putea include în garda de onoare un membru al Forțelor speciale ?"

În realitate ea nu se gîndise de loc la interesul soțului ei pentru trupele speciale. Singurul lucru pe care l-a făcut la spital a fost să deschidă „ghidul Casei Albe" la pagina la care era reprezentat Lincoln pe catafalc.

Cel care lua acum hotărîri în familie era Kennedy, ministrul justiției. El a fost cel care a telefonat pentru catafalc, a cerut ca obiectele personale ale președintelui să fie îndepărtate din aripa vestică a Casei Albe înainte de înapoierea lor, pentru ca Jackie să nu se tulbure văzîndu-le.

În avion, Jackie dovedise o nebănuită putere de rezistență și după ce s-a întors în Pennsylvania Avenue, la Casa Albă, s-a comportat la fel. În noaptea de la 22 spre 23 noiembrie însă, comanda a fost preluată de Robert Kennedy.

Ministrul justiției își pierduse răbdarea. La ora 22, generalul Godfrey McHugh îl asigurase că vor putea părăsi spitalul Bethesda la miezul nopții, dar era deja miezul nopții și nici nu începuse măcar îmbălsămarea.

Jean Smith îl rugă pe George Thomas să aducă de la Casa Albă costumele și cravatele preferate ale președintelui. Acesta plecă însoțit de doi agenți. Ken O'Donnell i-a predat lui Bob Kennedy portvizitul mortului. Apoi, Ken i-a spus hotărît lui Jackie :

— Îți voi aduce înapoi inelul.

Jos, la morgă, el vorbi cu dr. George Burkley care, după ce izbuti să scoată inelul din deget, trecu fără nici un cuvînt pe lîngă O'Donnell și se duse sus. Ajuns la etajul 16, i-a explicat ministrului justiției :

— Aș vrea să-l predau personal pentru ca să fiu sigur că a intrat în posesia ei. Robert Kennedy se dădu la o parte și medicul personal al președintelui înmînă verigheta doamnei Kennedy, încercînd totodată să-și exprime durerea. Unele persoane din anturajul doamnei Kennedy se temeau de reacțiile ei. Burkley păstrase totdeauna o distanță respectuoasă față de ea. Dar atunci cînd el îi aduse inelul, încercînd cu neîndeminare să găsească cuvintele potrivite, ea îi spuse ce mult a însemnat atenția lui pentru președinte și pentru ea.

În ultimele ore ale serii de vineri, numărul celor prezenți în suita spitalului a atins nivelul maxim. La ora 22, Margie McNamara s-a înapoiat să-și ia soțul. Ethel Kennedy îi chemase pe Charlie și Martha Bartlett și cele 20 de persoane aflate în apartament îl făceau să pară arhiplin.

— Ce strălucit ar fi fost un al doilea mandat Kennedy — a spus cu regret McNamara.

Charlie Bartlett l-a întrebat dacă știe că ar fi devenit ministru de externe. Charlie aflase acest lucru chiar de la președinte. Ministrul apărării dădu încet din cap.

— Nu știu ce aș fi realizat din punct de vedere politic, a spus el, dar în materie de administrație aș fi putut să dau o mînă de ajutor.

Jackie nu mai vorbea despre Dallas. Se străduia să joace rolul unei gazde atente, refuza calmantele și se împotrivea mamei ei care voia s-o convingă să se schimbe. Martha Bartlett se gîndea : „S-ar spune aproape că ar dori ca această zi să nu ia sfîrșit".

— Dintr-o dată — a spus mai tîrziu Ben Bradlee — ne-am dat seama că ne aflăm de prea multă vreme acolo.

El și Toni se îndreptară spre ușă. D-na Kennedy le-a rugat pe Evelyn Lincoln, Nancy Tuckerman, Mary Gallagher și Pam Turnure să plece acasă și să se odihnească.

— Nu uitați că trebuie să mai rezistăm cîteva zile, le-a spus ea. Fiți tari, timp de două sau trei zile. După aceea putem să ne prăbușim cu toții.

Marthei, Jacqueline Kennedy i-a spus :

— Nu plec de aci atîta timp cît Jack se mai află aici. Dar pînă nu se va termina totul nu voi plînge.

Se părea că numai lui Bob Kennedy îi părea rău de plecarea vizitatorilor.

— De ce vor să plece ? a întrebat el, văzîndu-i cum se îndreaptă în grup spre ascensor.

Au murmurat cu toții niște scuze vagi și au plecat. Ken O'Donnell, Larry O'Brien și Dave Powers hotărîseră ca și d-na Kennedy să nu plece atîta timp cît președintele se mai afla acolo. Nici nu s-a vorbit despre acest lucru, care părea de la sine înțeles.

Infirmiera i-a cîndus pe Ethel și Jean în alte camere, la același etaj. Dr. Walsh i-a dat lui Jean un somnifer. El, împreună cu McNamara și Bobby Kennedy, au rămas cu Jackie. După o oră și ceva, dr. Walsh a pregătit o injecție ; văzuse că Jackie se afla în pragul unei epuizări totale. După ultimele două zile era de necrezut că se mai putea ține pe picioare. Robert Kennedy și McNamara erau oameni cu o rezistență neobișnuită și, în afară de aceasta, nu fuseseră în Texas.

O oră de relaxare

Medicul nu știa exact prin ce încercări avea să mai treacă Jackie, dar bănuia că va fi încă foarte solicitată. Avea deci nevoie, după părerea lui, de cel puțin o oră de relaxare deplină. A tras în seringă 100 mg de Vistaril, o doză neobișnuit de mare, și i-a arătat-o. Jackie a privit la seringă cu neîncredere.

— Dați-mi doar ceva care să mă ajute să atipesc puțin, a spus ea întinzîndu-i brațul. Aș vrea însă să fiu trează cînd vom pleca acasă.

Dr. Walsh avea deplină încredere în acest medicament și era sigur că Jacqueline va adormi în 30 de secunde. După ce ea s-a culcat, el s-a înapoiat în cealaltă cameră, s-a așezat pe un scaun și a atipit imediat.

D-na Kennedy stătea culcată și aștepta. Trecuseră 10 minute și nu se întîmplase nimic. Căută o țigară. Negăsind nici una, s-a dus să ia un pachet din camera alăturată. Cînd a trecut pe lîngă scaunul pe care se afla medicul, acesta s-a trezit și a privit-o fără să-și creadă ochilor. Ea păși mai departe cu pasul sigur, în timp ce Walsh o urmărea cu privirea atent.

Jos, în morga spitalului, se aflau reprezentanții Institutului de pompe funebre Gawler, care de trei ore se străduiau să-și dovedească arta cosmetică. Munca lor era absolut de prisos, dar întreprinderea de pompe funebre nu avea de unde să știe acest lucru. Nici generalul McHugh și nici dr. Burkley nu au putut garanta că sicriul va rămîne închis. McHugh a spus că ar fi mai bine să nu se grăbească și să facă tot ceea ce este necesar, întrucît „familia își poate schimba în orice moment hotărîrea". Burkley a vorbit cu d-na Kennedy. Cunoștea dorința ei ca sicriul să fie închis.

— Cu toate astea, a declarat el mai tîrziu, voiam neapărat să mă asigur că va fi îmbrăcat cum se cuvine și că va arăta cît mai bine.

Dave Powers a ales îmbrăcămintea — un costum gri-bleu, pantofi negri și o cravată albastră cu puncte de culoare deschisă.

Doamna Kennedy a fumat țigara pînă la capăt și a deschis televizorul. Cîtăva vreme a stat în fața aparatului, plîngînd înăbușit, apoi s-a dus în bucătărie, unde Robert Kennedy discuta în șoaptă cu McNamara.

Cumnatul ei vorbea despre văduva agentului de poliție Tippit.

— Ai dori să vorbești cu ea ?

Nu, nu dorea acest lucru. Pierderea pe care o suferise d-na Tippit era probabil la fel de mare ca și pierderea

Simple coincidențe?

de Penn JONES
redactor șef al ziarului „Midlothian Mirror" (Texas)

De la 22 noiembrie 1963, o serie de oameni, asociați într-un fel sau altul cu asasinarea președintelui Kennedy sau cu ancheta Warren, au murit, mulți dintre ei în mod violent și în împrejurări care nu au fost niciodată explicate în mod satisfăcător. Penn Jones, un ziarist american, examinează aici lista acestor cazuri și constată că este din ce în ce mai greu de acceptat posibilitatea unor simple coincidențe.

Am alcătuit o listă cuprinzînd decesele care s-au produs de la asasinat pînă acum. Fiecare din morți era legat într-un fel sau altul de tragedia care s-a produs la 22 noiembrie 1963 la Dallas. Numai doi dintre ei ajunseseră la vîrsta de 60 de ani. Pînă și felul în care cei mai mulți dintre acești oameni și-au găsit moartea este impresionant de neobișnuit. Șase au fost împușcați. Unul s-a spînzurat. Trei au fost uciși în accidente de automobil. Unul a fost ucis cu o lovitură de karate. Unuia i s-a tăiat beregata. Doi au încetat din viață, pare-se în urma unor crize de cord. Doi au murit de cancer, unul de pe urma absorbirii de stupefiante, unul prin otrăvire cu arsenic, iar unul a fost lovit în cap.

Auzind împușcăturile care l-au ucis pe polițistul Tippit la 22 noiembrie, WARREN REYNOLDS și salariatul său Harold Russell au ieșit în goană din birourile firmei „Reynolds Auto Company". Ei l-au văzut fugind pe omul care îl împușcase pe Tippit. Scurt timp după asasinat, Reynolds a fost împușcat în cap. S-a însănătoșit, dar depoziția sa cu privire la evenimentele de la 22 noiembrie s-a schimbat. După cum se afirmă, Harold Russell a avut un acces de furie în după-amiaza zilei de 28 iulie 1965 și a fost lovit în cap de un polițist. Peste cîteva ore a decedat.

DOMINGO BENEVIDES l-a văzut fugind pe asasinul lui Tippit, dar și-a exprimat părerea că nu era Oswald. Fratele său, Edward Benevides, a fost împușcat și ucis într-o încăierare absurdă care s-a produs într-o berărie. Domingo Benevides este de părere că ucigașul fratelui său s-a înșelat pur și simplu în privința omului pe care-l urmărea. Socrul lui Domingo a afirmat același lucru, pînă cînd un om a pătruns în locuința sa și a încercat să-l omoare.

BETTY MOONEY MCDONALD, fostă dansatoare de strip-tease în localul de noapte din Dallas al lui Ruby, constituia alibiul unui om pe nume Garner, care fusese arestat în legătură cu împușcarea lui Reynolds. Peste o săptămînă, Betty McDonald a fost arestată de poliția din Dallas pentru că se bătuse cu colega ei de cameră. La o oră după încarcerarea ei în închisoarea din oraș, a fost găsită spînzurată în celulă. La anchetă, verdictul oficial a fost sinucidere.

HANK KILLAM era însurat cu Wanda Joyce Killam, care era de doi ani chelnăriță în localul lui Ruby. Killam și Ruby erau prieteni, și Killam era de asemenea prieten cu un anume John Carter, care locuia într-o casă cu camere mobilate unde locuia și Oswald. Carter nu a depus în fața Comisiei Warren și nu a fost identificat în modul cuvenit de F.B.I. Scurt timp după asasinat, afirmă nevasta lui, Killam a fost urmărit de agenți federali. În februarie 1964, la Pensacola (statul Florida) Killam a fost trezit din somn la miezul nopții și chemat afară din casă. Peste puțin timp a fost găsit pe o stradă din apropiere cu beregata

pe care o suferise ea, dar nu se putea gîndi la acest lucru. Admira însă atenţia lui Bobby.

„Sicriul să rămînă închis"

În timp ce Robert vorbea la telefon, ea l-a întrebat pe McNamara dacă sicriul trebuie să rămînă deschis. Amintindu-şi de înmormîntarea tatălui ei, a insistat :

— Aş prefera să fie închis. E pur şi simplu imposibil să fie lăsat deschis.

El a contrazis-o :

— Nu se poate. Toată lumea va voi să-l vadă pe şeful statului.

— Nu-mi pasă. E ceva îngrozitor şi morbid. Jack trebuie să rămînă în amintirea tuturor aşa cum era cînd trăia.

A intervenit în discuţie şi ministrul justiţiei. Ea a repetat că nu poate suporta ceea ce antreprenorii de pompe funebre numesc „o ultimă privire asupra decedatului". Robert Kennedy s-a declarat însă de acord cu McNamara arătînd că la înhumarea unui preşedinte nu este posibil să nu se ţină seama de opinia publică. Orice sentimente personale trebuie să rămînă pe planul al doilea.

În cele din urmă, Jackie a renunţat la opoziţia ei. Mai tîrziu avea să spună :

— Am acceptat pur şi simplu, dar eram foarte contrariată.

La Casa Albă, Sargent Shriver îl avertizase pe căpitanul de marină Tazewell Shepard :

— Preşedintele Statelor Unite poate sosi din minut în minut şi aici nu este nimeni care să-l primească. Avem nevoie de cîţiva soldaţi sau marinari care să-l conducă la uşă cu ceremonialul cuvenit. Trebuie să ţinem seama de importanţa momentului.

— Aduceţi marinari, a ordonat Dean Markham, un prieten al familiei Kennedy.

Markham ştia că unităţile de paradă ale infanteriei marine se aflau în cazarma de la întretăierea dintre Strada a 8-a şi Strada 1-a. S. E. Shepard l-a chemat la telefon pe ofiţerul de serviciu şi i-a spus :

— Pregăteşte nişte marinari. Comandantul suprem a fost asasinat, iar eu aştept în faţa Casei Albe un grup de subofiţeri care să vină în pas alergător. Repede, te rog !

Şi au venit, într-adevăr, cît se poate de repede. În momentul apelului telefonic al lui Shepard se aflau în pat. După nici 17 minute, păşeau în sala colonade, în uniformă albastră de paradă, cu arma sclipitoare la picior.

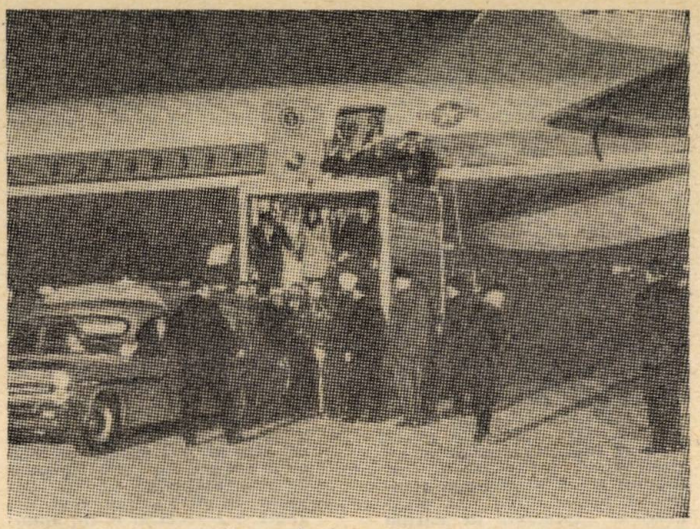

Sosirea la baza militară Andrews

După o scurtă ceremonie de doliu la Casa Albă, Robert i-a şoptit cumnatei sale că înainte de a se duce la culcare va aranja problema sicriului. Dar pentru a lua o hotărîre trebuia să se înapoieze în camera în care se afla sicriul şi să-l deschidă.

Fratele preşedintelui a cerut ca garda de onoare de la catafalc, formată din ostaşi care înconjurau sicriul, să se îndepărteze. S-a apropiat singur şi a văzut cadavrul pentru prima dată. Pe dată a hotărît că Jackie avea dreptate.

Nu trebuia să se lase totuşi călăuzit de sentimente personale. Argumentele invocate de McNamara erau juste. John Kennedy era într-adevăr un membru al familiei Kennedy, dar în acelaşi timp era şeful statului american, iar alte persoane din apropierea sa — printre care O'Donnel şi O'Brien — considerau că nu se cuvine ca sicriul să fie închis.

Ieşind din cameră, Robert Kennedy a rugat pe cîţiva prieteni care aşteptau să intre şi să-i comunice impresiile lor.

— Jackie, a adăugat el, ar dori ca sicriul să fie închis.

Din toţi cei care au intrat acolo — McNamara, Arthur Schlesinger jr., Chuck Spalding, William Walton, Nancy Tuckerman, Frank Morrissey şi dr. Joseph English — numai medicul şi McNamara au considerat că preşedintele este prezentabil. Dr. English a declarat că este în principiu împotriva sicrielor deschise, dar „a fost surprins văzînd că decedatul arată destul de bine".

Aprecierea celorlalţi a fost categoric negativă şi şi-au exprimat părerea fără ocol.

— E îngrozitor, a spus Schlesinger. La prima vedere mi s-a părut că totul e în ordine. Dar eu sînt miop. Cînd m-am apropiat, am văzut tot mai bine că nu seamănă cu el. E prea ca de ceară, prea contrafăcut.

Spalding a declarat scurt şi cuprinzător că obrazul arată „ca o mască de cauciuc". El l-a implorat pe Robert Kennedy „să închidă sicriul".

Ministrul justiţiei s-a întors spre Bill Walton şi i-a şoptit:

— Te rog uită-te. Aş vrea să ştiu ce părere ai.

Walton s-a uitat şi apoi i-a spus :

— Nu trebuie să laşi sicriul deschis. Nu seamănă de loc cu preşedintele. E o figură de ceară.

Robert i-a răspuns tăios :

— Ai dreptate. Închideţi sicriul.

Nenumăraţi oameni au crezut că sicriul a fost închis pentru că era ceva de ascuns. La N.B.C., comentatorul David Brinkley era, după cum a declarat ulterior, „copleşit de scrisori şi telegrame în care se cereau lămuriri. În repetate rînduri mi s-a cerut mie însumi să dau lămuriri. În majoritatea cazurilor am refuzat. Uneori însă am declarat că asta a fost dorinţa familiei, din motive lesne de înţeles. Motivele erau, după părerea mea, întemeiate, întrucît eu consider că la orice înmormîntare sicriul trebuie să fie închis". O revistă a formulat o teorie proprie. E vorba de Time, care scria : „Sicriul nu trebuie să mai fie deschis niciodată pentru că preşedintele era groaznic desfigurat".

Acest lucru nu corespunde de loc realităţii. Obrazul preşedintelui nu era desfigurat de nici o rană. El fusese supus însă unor transformări cosmetice şi acest lucru stîrnea repulsie. Mai tîrziu, d-na Kennedy avea să spună :

— Semăna cu una dintre figurile de ceară din muzeul Tussaud. Nu era Jack.

Gîndurile se îndreptau cu tot mai multă nelinişte spre noul preşedinte. Schlesinger se gîndea dacă Lyndon Johnson este omul potrivit pentru a candida la preşedinţie în alegerile viitoare. El a cerut sfatul preşedintelui partidului, John Bailey :

— I se poate refuza candidatura lui Johnson ? Bailey i-a răspuns :

— Din punct de vedere strict tehnic s-ar putea, eventual, dar în acest caz democraţii ar pierde alegerile.

Schlesinger era de părere că partidul va pierde în orice caz. Nelson Rockefeller sau Richard Nixon vor ieşi învingători datorită sprijinului „statelor industriale mari".

— Presupun, însă, a adăugat el, că Johnson este destul de abil ca să înţeleagă acest lucru, ceea ce înseamnă că va fi probabil obligat să elaboreze un program mai liberal.

În apartamentul ei, d-na Kennedy îşi scoase în sfîrşit îmbrăcămintea pătată de sînge. La spital, dr. Walsh îi făcuse o primă injecţie care se dovedise cu desăvîrşire ineficientă. De data aceasta şi-a umplut

---

tăiată. Ulterior s-a declarat că moartea sa a fost fie o sinucidere, fie un accident.

TOM HOWARD din Dallas fusese avocatul lui Ruby atît înainte cît şi imediat după asasinarea lui Oswald de către Ruby. Howard a vorbit cu Ruby în închisoarea oraşului la cîteva minute după ce Ruby l-a asasinat pe Oswald. Howard este acela care a sugerat că Ruby l-ar fi ucis pe Oswald deoarece suferea pentru doamna Kennedy şi copiii ei. Howard a murit în 1964 ; s-a afirmat că „moartea a fost în aparenţă provocată de o criză cardiacă". Ziariştii care l-au văzut pe Howard cu două zile înainte de decesul său au declarat că era speriat de moarte.

Howard se afla în apartamentul comun al lui Ruby şi George Senator în noaptea de duminică, după ce Ruby îl asasinase pe Oswald. Ziariştii Bill Hunter şi Jim Koethe au venit în apartament pentru a-i lua un interviu lui Howard. Nimeni nu ştie ce s-a petrecut la acea întrevedere. George Senator a declarat Comisiei Warren că nu-şi poate aminti întîlnirea.

BILL HUNTER a fost împuşcat în inimă la un post de poliţie, denumit „Clădirea Siguranţei Publice", din Long Beach (California), în noaptea de 23 aprilie 1964. George Senator îşi completase depoziţia cu o zi înainte. În momentul în care Hunter a fost împuşcat, în cameră se aflau doi poliţişti. Nu s-a publicat nici o explicaţie cu adevărat satisfăcătoare a morţii lui Hunter ; s-a declarat că a fos un accident.

JIM KOETHE, celălalt ziarist care se afla în apartamentul lui Ruby, a fost ucis de un agresor necunoscut cu o lovitură de karate în apartamentul său din Dallas, în septembrie 1964. Împreună cu alţi doi reporteri, Koethe lucra la o carte despre asasinarea lui Kennedy, sarcina lui precisă fiind un studiu aprofundat asupra personalităţilor din Dallas.

Două persoane care avuseseră prilejul să vorbească în particular cu Oswald după asasinat au încetat din viaţă. Este vorba de doamna **EARLENE ROBERTS**, proprietara casei cu camere mobilate în care locuia Oswald sub numele O. H. Lee, şi **WILLIAM WHALEY**. Doamna Roberts încerca să-şi potrivească televizorul pentru a afla ştiri despre asasinat la 22 noiembrie 1963, pe cînd Oswald se afla în camera sa. S-a relatat că un automobil al poliţiei din Dallas s-a oprit în faţa casei ei şi a claxonat. Doamna Roberts a murit în aparenţă în urma unei crize de cord în 1965.

William Whaley, şoferul de taxi care, scurt timp după asasinat, l-a condus pe Oswald de la staţia de autobuze Greyhound pînă la un loc situat în apropierea casei cu camere mobilate în care locuia, a fost ucis în 1965 într-o ciocnire frontală cu un alt automobil. Este primul şofer de taxi care a murit în timpul lucrului la Dallas în decurs de 30 de ani.

Ziarista **DOROTHY KILGALLEN**, care a relatat procesul lui Ruby la Dallas, este singura persoană care a obţinut pe atunci autorizaţia de a avea o întrevedere particulară cu Ruby. Întrevederea a avut loc în birourile judecătorului Joe B. Brown de la tribunalul districtual Dallas ; pînă şi paznicii de la închisoarea lui Ruby au rămas la uşa camerei în cursul întrevederii. Doamna Kilgallen a murit în apartamentul ei din New York, scurt timp după ce, potrivit relatărilor, declarase că va pleca la New Orleans pentru a face lumină în cazul Kennedy. Cauza morţii ei nu a fost niciodată dezvăluită în mod oficial.

Căpitanul **FRANK MARTIN**, de la departamentul poliţiei din Dallas, depunea în faţa Comisiei Warren. A fost întrebat de procurorul Hubert : „Căpitane, mai ai să ne spui ceva despre acest caz ?"

Căpitanul Martin : „Vă rog să nu notaţi ceea ce urmează..."

Procurorul Hubert : „Dacă nu vrei să se noteze ce spui, e mai bine să nu vorbeşti deloc".

Căpitanul Martin : „Sînt multe de spus, dar probabil că e mai bine să nu vorbesc".

Căpitanul Martin a murit în 1965, în vîrstă de 54 de ani.

LEE BOWERS lucrase timp de 16 ani la căile ferate. În ziua asasinatului se afla la slujbă în turnul de cale ferată situat exact în spatele clădirii depozitului de cărţi. Bowers a declarat că în momentul în care s-a

seringa cu cel mai puternic medicament din trusa sa. I-a injectat nu mai puțin decît 0.50 gr de Amytal sodic. Era o injecție destul de tare pentru a-l face și pe un boxer profesionist să-și piardă cunoștința. Cînd a trecut împreună cu camerista în camera alăturată, ambii era convinși că Jackie a căzut într-un somn adînc.

Dar nici de data aceasta nu s-a întîmplat așa. Ea plîngea și nu reușea să adoarmă.

În cele din urmă, medicamentul injectat și-a făcut totuși efectul. A dormit aproximativ o oră. Puțin după ora 6, i-a cerut cameristei suc de caise, apoi injecția a ajutat-o să doarmă încă două ore. Cu aceasta, însă, efectul medicamentului a luat sfîrșit. Prea multe gînduri o chinuiau. S-a ridicat și s-a așezat pe marginea patului, hotărîtă să rezolve două probleme, înainte de slujba religioasă de la ora 10. Neștiind că Robert Kennedy adoptase punctul ei de vedere în problema expunerii pe catafalc, a trimis să-l cheme, iar pînă la sosirea lui s-a pregătit pentru convorbirea cu copiii.

Rareori a fost Johnson atît de nehotărît

La ora 7 și jumătate, ușa dormitorului s-a deschis și a intrat Caroline.

Vorbind ca în vis, fiica președintelui a întrebat :

— A murit, nu-i așa ?

Nu a primit nici un răspuns, doar un semn din cap. Se părea însă că fetița nu așteptă să i se dea amănunte.

Micuțului John Kennedy, d-na Kennedy i-a povestit că un om rău l-a împușcat pe tata. Apoi a adăugat că omul nu era într-adevăr rău, ci doar bolnav. Erau însă lucruri care depășeau puterea de înțelegere a micului John.

Robert Kennedy a încredințat-o pe Jackie că publicul nu-l va putea vedea pe președinte.

Cînd noul președinte și-a părăsit locuința din The Elms, prima sa problemă a fost unde să se ducă. În calitatea sa de șef al statului, avea dreptul să folosească cabinetul de lucru oval al președintelui. Dar prezența sa la Casa Albă ar fi dus inevitabil la neînțelegeri și fricțiuni. Nu exista o alternativă limpede, astfel încît Johnson era nehotărît, ceea ce i se întîmpla rareori. În cele din urmă s-a hotărît pentru aripa de vest.

Șeful serviciului secret al Casei Albe era Jerry Behn. El obișnuia să salute pe toată lumea cu cuvintele : „Ce mai e nou ?“ Toți cunoșteau această formulă invariabilă și se plictisiseră de ea. În acea dimineață, Evelyn Lincoln l-a zărit pe Jerry Behn, înainte ca el s-o fi văzut pe ea și — un indiciu al antipatiei larg răspîndite față de serviciul secret — l-a privit țintă în ochi și i-a spus cu un glas plin de amărăciune :

— Jerry, astăzi sînt noutăți.

El s-a întors cu spatele fără a scoate o vorbă.

Evelyn cunoștea dorința ministrului de justiție de a scoate din aripa de vest lucrurile care aparțineau președintelui Kennedy. Nu i se părea însă un lucru urgent de făcut. Dimpotrivă, l-a rugat pe căpitanul Cecil Stoughton, fotograful președintelui, să fotografieze camerele de curînd mobilate și încă pline de obiectele personale ale lui John Fitzgerald Kennedy. Pe neașteptate a apărut Lyndon Johnson și i-a cerut să vină în cabinetul oval.

După cum își amintește ea, Johnson i-a spus :

— Eu am mai multă nevoie de dv., decît dv. de mine. Dar din cauza străinătății — voia probabil să spună că noul guvern trebuie să se bucure de încredere în străinătate — trebuie să aibă loc o schimbare rapidă. Am o întîlnire la ora 9,30. Puteți elibera pînă la ora 9,30 biroul dv. pentru secretarele mele ?

Ți dădea mai puțin de o oră. Răspunsul ei, abia inteligibil, a fost :

— Da, domnule președinte.

Apoi Johnson a întrebat-o :

— Credeți că l-aș putea instala pe Bill Moyers în biroul lui Ken O'Donnell ?

La asta n-a știut ce să-i răspundă. Nu avea nici o influență asupra șefului personalului lui Kennedy. După o clipă de tăcere penibilă, a îngăimat :

— Nu știu, domnule președinte.

Uluită, s-a retras în biroul ei, unde s-a întîlnit cu ministrul justiției căruia i-a spus suspinînd :

— Știai ? Mi-a cerut ca pînă la 9,30 să-mi iau tălpășița.

Kennedy era consternat. Venise dinspre grădina de la sud-dul Casei Albe, pentru a vedea cum se desfășoară mutatul, dar nu se așteptase la așa ceva. A exclamat doar :

— Nu se poate !

Pe coridor, Robert Kennedy s-a întîlnit cu noul președinte. Era prima dată după asasinat cînd cei doi se aflau față în față.

— Aș dori să vorbesc cu dv., i-a spus președintele.

— Bine, a răspuns Kennedy, care nu dorea însă cîtuși de puțin să continue această convorbire în camera de lucru a președintelui. Au intrat amîndoi într-o cameră mai mică. Johnson i-a declarat că are mai multă nevoie de el decît avea fratele său.

Între timp, însă, mai bine de o jumătate de duzină de membri ai guvernului îi repetaseră lui Robert Kennedy aceste cuvinte ale lui Johnson, iar el nu era de loc dispus să discute tocmai în acel moment despre rămînerea sa în guvern. Problema cea mai urgentă, i-a declarat el lui Johnson, este foarte prozaică și se referă la mobilier. Împachetarea tuturor lucrurilor fratelui său cerea un timp destul de îndelungat.

— Puteți aștepta ? l-a întrebat el pe Johnson.

— Da, desigur, i-a răspuns noul președinte.

Imediat după aceea și-a limitat însă consimțămîntul, afirmînd că, de fapt, el nu dorește să se mute imediat la Casa Albă, dar consilierii săi stăruie foarte mult în această privință.

Se pare că această convorbire a determinat hotărîrea rapidă a lui Johnson de a se înapoia la „Executive Office Building“. Subalternii lui Johnson susțin o altă versiune : el ar fi intrat, s-ar fi oprit la marginea covorului roșu și ar fi declarat cu glas grav :

— Nu, nu-mi convine, și ar fi făcut imediat cale întoarsă.

Trebuie recunoscut un lucru, și anume că Johnson nu exagera de loc atunci cînd vorbea despre presiunile pe care le exercitau consilierii săi pentru a-l determina să se mute imediat în birourile președintelui. După convorbirea cu Kennedy a rezistat energic acestor presiuni. Consilierul său militar din timpul cînd era vicepreședinte a încercat să-l convingă să se înapoieze la Casa Albă, dar președintele nu i-a dat ascultare.

— Asta ar duce la cîștigarea încrederii poporului, i-a spus colonelul.

Johnson i-a răspuns aspru :

— Poporul va avea încredere în noi dacă vom munci așa cum trebuie. Lăsați astea. Prima noastră grijă se îndreaptă spre doamna și spre familia Kennedy.

Pe de altă parte, Robert Kennedy încerca s-o liniștească pe Evelyn Lincoln, spunîndu-i că nu trebuie să se grăbească. Ea însă se grăbea în continuare.

S-a dovedit totuși că este cu neputință să se golească biroul pînă la 9,30. Evelyn era hotărîtă ca pînă cel mai tîrziu la ora 11 să termine cu împachetatul. Deși și-a întrerupt lucrul pentru a asista la serviciul divin de la Casa Albă, a reușit s-o facă.

În timp ce mobila unui șef de stat pleca, sosea mobila celuilalt. Din biroul vicepreședintelui se și aducea un portret uriaș, cu ramă aurie, al lui Lyndon Johnson, care a fost proptit de perete, în spatele biroului Evelynei.

Întrucît ministrul justiției lipsea în acel moment, treburile ministerului erau girate de Nicholas Katzenbach. El este cel care a propus să se creeze comisia de anchetă a cărei conducere a fost preluată ulterior de Earl Warren, președintele Curții Supreme. Katzenbach s-a speriat cînd a auzit despre hotărîrea anterioară a lui Johnson de a convoca o comisie texană, în care să nu fie inclus nici un netexan. Funcționarii federali, chiar texani, urmau de asemenea să fie excluși.

Katzenbach s-a dus imediat la Abe Fortas, procurorul din Washington care era cel mai aproape de Johnson. Fără ocol, el a calificat ideea lui Johnson ca o greșeală gravă. De la Fortas a aflat pentru prima dată că președintele intenționează să dea publicității raportul F.B.I.-ului despre asasinat, imediat după elaborarea lui. Katzenbach a apreciat că și acest lucru ar fi nelalocul său. El a stăruit ca raportul să fie prezentat mai întîi ministrului de justiție și lui însuși.

În numărul viitor : Eziterile echipei Kennedy și ale noului președinte ; ziua funeraliilor.

produs asasinatul, în aceeași zonă, a văzut doi oameni suspecți în spatele unui gard de lemn, lîngă niște copaci. S. M. Holland a declarat în repetate rînduri că a auzit zgomotul unei împușcături și a văzut nourași de fum ridicîndu-se, la limita grupului de copaci.

În timp ce Bowers încerca să depună în fața Comisiei Warren, el a fost întrerupt de un anchetator al Comisiei. El nu și-a terminat declarația înainte de a face declarații lui Mark Lane în cartea Judecata pripită. Bowers a fost amenințat de mai multe ori cu moartea : și-a făcut o asigurare pe viață contra unei sume mari. A fost ucis într-un accident neobișnuit de automobil în Midlothian (Texas), la 9 august 1966.

JAMES R. WORRELL se afla exact sub „fereastra lui Oswald“ de la depozitul de cărți în momentul asasinării președintelui Kennedy. El a declarat că a auzit patru împușcături, a văzut un glonte lovindu-l pe președinte și a declarat că știe că nu s-a tras cu o singură pușcă. Cînd a fugit să se ascundă în spatele clădirii, a văzut un tînăr ieșind în goană pe ușa din spate. Worrell, în vîrstă de 23 de ani, a murit într-un accident de automobil la Dallas, la 9 noiembrie 1966.

MARILYN APRIL WALLE dansa în noiembrie 1963 în localul de noapte a lui Ruby, sub numele de Dalila. La 7 august 1966, s-a căsătorit cu Leonard W. Walle, din New Orleans. Peste cîteva săptămîni, un prieten care sosise, chemat fiind la telefon de Walle, a găsit-o pe doamna Walle moartă, ucisă cu opt focuri de pistol. Walle a declarat că el o împușcase. Prietenii lui Ruby o căutaseră pe „Dalila“ timp de peste un an. O știre de presă anunțase că doamna Walle scria o carte despre asasinarea lui Kennedy.

JACK RUBY a acuzat autoritățile din Dallas că i-au inoculat cancer. Un ziar din Dallas a afirmat că atunci cînd a făcut aceste declarații, Ruby avea halucinații. Dar legile, de pildă, din Anglia, acordă în general multă greutate declarațiilor făcute de muribunzi.

Moartea lui DAVID FERRIE din New Orleans, care s-a produs săptămîna aceasta, sugerează că procurorul districtual Jim Garrison știa ce vorbește atunci cînd a declarat că dezvăluirea prematură a cercetărilor sale va periclita viețile anumitor oameni. Scurt timp după asasinat, Ferrie s-a bucurat de multă atenție din partea F.B.I. și o mare parte a materialului în legătură cu el continuă să fie păstrat în dosare secrete la Washington.

Moartea lui Ferrie este a 21-a înregistrată de mine în rîndurile persoanelor care au fost legate într-un fel sau altul de asasinatul din Dallas, sau de urmările lui îndelungate și confuze. Mă tem că suita morților legate de Dallas nu s-a încheiat încă.

„CAPTURA CEA MARE“

Un zbor de rutină, o ciocnire banală, o explozie... La 17 ianuarie 1966, satul Palomares intra în istorie.

La 17 ianuarie 1967, cu prilejul unui an de la accident, locuitorii Palomaresului au organizat un marș asupra Madridului pentru a atrage atenția asupra situației lor actuale :

Sînt supuși regulat unor examene medicale ale căror rezultate nu le sînt comunicate.

Sînt ruinați, deoarece toate recoltele au fost distruse pentru a preveni o eventuală contaminare.

Sînt oare bolnavi ? Vitele lor, pămîntul lor, legumele lor sînt oare otrăvite ?

În cartea sa intitulată „THE BIG CATCH“ („Captura cea mare“), ziaristul englez Christopher Morris a reconstituit cu minuțiozitate faptele.

lumea în cărți și reviste

Frank ALLAUN
membru al Parlamentului britanic

despre

„MOȘTENIREA AMARĂ"

de Arthur Schlesinger jr.

„ROLUL DE MÎINE AL MARII BRITANII"

de Christopher Mayhew

Cu puțin timp în urmă, un vizitator important din California mi-a făcut o vizită la Camera Comunelor. El mi-a spus cu această ocazie că o uzină chimică din Redwood City, din statul său, a primit din partea guvernului S.U.A. comenzi pentru fabricare de napalm. Cantitatea comandată echivalează cu 1 360 g pentru fiecare bărbat, femeie și copil din Vietnam.

Am văzut de curînd o fotografie a unei mame vietnameze, îngrijindu-și copilul a cărui față fusese arsă și căruia napalmul îi arsese tot corpul. Acest genocid trebuie să ia sfîrșit nu numai pentru salvarea acestor oameni torturați, dar și pentru că acest război se poate extinde.

Nu mai este, desigur, necesar să se arate pericolele escaladării războiului. Încă în stadiul actual s-au adus mari daune perspectivelor păcii mondiale. Mă număr printre aceia care cred în coexistența pașnică, deoarece, așa cum a spus o dată Attlee, „singura alternativă la coexistență este neexistența". Dar perspectivele înțelegerii între Est și Vest au fost afectate în ultimii doi ani de războiul din Vietnam.

Ar fi, de asemenea, neînțelept să se treacă cu vederea efectele periculoase pe care războiul le poate avea asupra poporului american și a guvernului american. După cum războiul dus de 500 000 de soldați francezi în Algeria a otrăvit viața politică a Franței și a dat naștere unor tendințe fasciste în această țară (pînă cînd de Gaulle a retras trupele din Africa), sentimentul de frustrare provocat de îngrozitorul război din Vietnam a dus la o recrudescență a mccarthysmului în S.U.A.

De curînd, a apărut la Londra cartea „Moștenirea amară" (editura André Deutsch), care subliniază acest avertisment. De data aceasta, el vine din partea unui om care se poate pretinde cunoscător al problemei : Arthur Schlesinger jr., istoric, consilier politic al defunctului președinte Kennedy și autor al cărții „O mie de zile — John F. Kennedy la Casa Albă".

„Nu numai calitatea demagogiei sale explică influența senatorului McCarthy — scrie el. Demagogia sa a incitat și a interpretat ostilitățile acute din rîndurile poporului american, ostilități și sentimente de frustrare generate, în principal, de participarea noastră la războiul din Coreea...

Războiul din Vietnam provoacă sentimente de frustrare la fel de puternice ca și războiul coreean și este cu mult mai greu de înțeles de către majoritatea populației".

Schlesinger arată mai departe în ce fel războiul din Vietnam a și început să-și facă simțită influența înăuntrul Americii.

„Astfel, Parlamentul din Georgia (S.U.A.) a și refuzat să valideze mandatul unui om, de două ori ales în mod legal, deoarece nu este de acord cu părerile acestuia în privința Vietnamului. Tot astfel, pentru un comunist american care a obținut a doua decorație ca importanță din țara noastră, Crucea pentru Serviciul Credincios, pentru eroism extraordinar în cel de-al doilea război mondial, s-a refuzat înhumarea la cimitirul Arlington. Un locotenent din armata de uscat a fost condamnat la doi ani închisoare cu muncă silnică (pedeapsă redusă ulterior) și exclus din armată pentru vina de a fi participat, în timp ce nu era de serviciu și nici în uniformă, la o demonstrație împotriva războiului din Vietnam. Un profesor care a rămas nemișcat în timp ce se dădea onorul steagului la o adunare școlară, deoarece nu era de acord cu politica în Vietnam, a fost exclus din unitatea locală a Federației americane a profesorilor din Las Vegas, Nevada, hărțuit cu apeluri telefonice anonime și amenințat să fie demis din funcția sa dacă nu promite să salute steagul în viitor, lucru pe care l-a făcut după 38 de zile. Grupe de protestatari au fost maltratați în diferite orașe ; un judecător federal din Philadelphia a cerut ca toate colegiile care primesc subvenții publice să-i excludă pe studenții demonstranți ; diferite cercuri de recrutare au încetat să mai acorde amînări, probabil în baza teoriei curioase că serviciul militar constituie o pedeapsă ; iar copii prea tineri pentru a fi recrutați au fost excluși din școlile de curs superior din Cleveland și Pittsburgh, pentru vina de a fi purtat brasarde negre în semn de doliu pentru morții din Vietnam. Senatorul Eastland din Mississippi a introdus o lege care acordă puteri largi Departamentului de Stat pentru a reduce călătoriile cetățenilor americani în străinătate — iar Departamentul de Stat a cerut supravegherea unui eminent profesor de la Harvard, cu prilejul unor călătorii făcute în străinătate".

Înainte de a ne da seama ce se întîmplă, afirmă autorul cărții, în America s-ar putea crea o atmosferă care să nu aibă nevoie decît de un nou McCarthy pentru a deveni un nou mccarthysm.

Sînt de acord că pericolul există. Dar și opoziția crește. Astfel, de exemplu, în Anglia, campania în favoarea încetării bombardamentelor asupra Vietnamului de nord este pe cale să producă una dintre cele mai mari și mai largi mișcări politice pe care țara noastră le-a înregistrat de la războiul din Spania, din 1936. Am participat tocmai la o întrunire a grupului parlamentar al Partidului laburist, în cursul căreia, contrar recomandărilor făcute de liderii guvernului aflați la tribună, 68 de parlamentari laburiști au votat în favoarea unei rezoluții prin care se cerea încetarea imediată a bombardamentelor asupra Vietnamului de nord. Este adevărat că 145 au votat împotriva moțiunii, dar o bună parte din aceștia erau miniștri și subsecretari de stat, obligați să sprijine guvernul.

Chiar în America, după cum arată Schlesinger, o mișcare de protest se întinde în toată țara. Există ampla mișcare din rîndul studenților (care, așa cum arată autorul, va atinge cifra de 7 milioane de studenți la sfîrșitul deceniului al șaptelea). El se referă la avertismentele pline de îngrijorare ale senatorului Fulbright și continuă :

„Astfel, Consiliul executiv al Federației americane a profesorilor a anulat acțiunea unității sale din Las Vegas, care l-a exclus pe profesorul care refuzase să salute steagul. Astfel, senatorul Edward Kennedy din Massachusetts a protestat la Departamentul de Stat cu privire la supravegherea profesorului de la Harvard și a pus capăt acestui gen de urmărire. Astfel, senatorul Robert Kennedy din New York a citit cu glas tare în incinta Senatului un editorial din «Washington Daily News» prin care se condamnă hotărîrea de a nu se aproba înmormîntarea la Arlington a eroului comunist din timpul războiului".

În timp ce s-ar putea ca cititorii să nu fie de acord cu toate părerile exprimate de Arthur Schlesinger, cartea sa, scrisă cu o imensă forță și claritate, va juca un rol important în întărirea opoziției față de acest război nedrept. Numai un om care este în același timp istoric, om politic și scriitor poate crea o frază ca aceasta :

„Războiul a început ca o luptă pentru sufletul Vietnamului ; va sfîrși el oare ca o luptă pentru sufletul Americii ?"

■

În urmă cu un an, ministrul marinei, Christopher Mayhew, a provocat senzație, demisionînd din guvernul britanic. Unii dintre adversarii săi au încercat să minimalizeze această luare de poziție, afirmînd că el a demisionat

---

Arthur Schlesinger jr. : Vietnam : „The Bitter Heritage", editura André Deutsch.
Cristopher Mayhew : „Britain's Role Tomorrow", Hutchisons, Londra, 1967.

numai deoarece guvernul anulase planurile pentru construirea unui nou portavion. Aceasta constituia o prezentare cu totul greșită a faptelor.

Mayhew a demisionat deoarece anularea planurilor privind construirea portavionului nu a fost însoțită de reduceri ale angajamentelor militare britanice în străinătate. El a adoptat următorul punct de vedere: ori Marea Britanie încearcă să-și păstreze un rol militar mondial (ceea ce însemna să se construiască portavionul), ori să renunțe atît la acest rol, cît și la portavion. Ulterior, el a prezentat tot mai multe argumente în favoarea încetării angajamentelor britanice în Extremul Orient.

După părerea mea, Mayhew a adoptat o atitudine corectă. El a renunțat la o funcție importantă și bine plătită deoarece considera că se făcuse o greșeală serioasă.

De la demisia sa, dezbaterea a căpătat proporții în rîndurile mișcării laburiste britanice; la conferința anuală a partidului laburist a fost adoptată o rezoluție cerînd încetarea, pînă în 1969—1970, a angajamentelor militare britanice în Extremul Orient.

La 30 ianuarie a apărut în editura Hutchisons cartea lui Mayhew — „Rolul de mîine al Marii Britanii" — care va oferi noi argumente campaniei pentru traducerea în viață de către guvern a acestei rezoluții. În cartea sa, Mayhew se referă la o discuție despre rolul militar al Marii Britanii la est de Suez, pe care a avut-o cu președintele Ho Și Min, în 1954, la Hanoi. Să presupunem că noi, vietnamezii, poate împreună cu indienii, ne-am oferi să menținem pacea în Europa — a spus Ho Și Min. Ce părere ați avea voi, europenii?

Nu este ușor de răspuns la această întrebare. Adevărul este, firește, că o asemenea forță de menținere a păcii și-ar atrage o opoziție înverșunată. Cu toate acestea, ideea că britanicii, străini dintr-o insulă mică și îndepărtată, își folosesc puterea militară pentru a „menține pacea" între asiatici, africani și arabi poate să apară firească în Marea Britanie!

Unul dintre pretextele invocate pentru neaplicarea rezoluției cu privire la reducerea cheltuielilor militare este că aceasta nu ar avea ca urmare economii imediate, de altfel atît de necesare ținînd seama de situația financiară a Marii Britanii. Mayhew respinge acest argument explicînd că, o dată ce Marea Britanie a hotărît să se retragă pînă în 1970 din Asia de sud-est și Golful Persic, această retragere ar putea să înceapă chiar acum, iar economiile s-ar acumula mai curînd.

De pildă, nu ar fi necesar să se cheltuiască 30 000 000 lire sterline pentru reamenajarea portavionului „Ark Royal". Am putea renunța imediat la o mare parte a cheltuielilor noastre curente pentru avioane, nave, arme, cercetări, terenuri, construcții, instalații de baze și recrutări. Aceste cheltuieli neproductive nu au alt obiectiv decît păstrarea marelui rol militar pe care unii miniștri britanici l-ar dori să-l avem și în deceniile al optulea și al nouălea.

Londra, februarie

puncte de vedere

The New York Times

Nr. 39 839

CRIZA DE ÎNCREDERE

PRIMELE șase săptămîni ale anului 1967 au fost dificile pentru capitala Statelor Unite deoarece ele au zdruncinat încrederea Washingtonului în sine. Vietnamul a reprezentat o criză politică și în 1965 și în 1966, dar criza din 1967 a produs nu numai îndoieli politice și îndoieli morale, ci și îndoieli în privința propriilor intenții.

Controversa cu privire la finanțarea în secret a unor organizații studențești, oficialități sindicale, publicații și alte organizații particulare de către C.I.A., reprezintă doar ultima dintr-o serie de dezvăluiri despre activitățile particulare și instituționale ale unor oameni și organizații influente din Washington și din alte părți.

La Washington, anul a început cu revelațiile neplăcute despre Adam Clayton Powell, membru al Camerei Reprezentanților din partea statului New York, care a profitat abuziv de împuternicirile sale și de fondurile Congresului. Au urmat dezvăluirile despre cazul Bobby Baker, căruia asociațiile de construcții și împrumuturi din California i-au plătit sume mari de bani sperînd să folosească influența lui pentru a obține avantaje politice.

A fost dat apoi la iveală faptul că guvernul Statelor Unite a interceptat convorbirile telefonice ale Republicii Dominicane și ale altor ambasade din Washington și s-a aflat de conflictul dintre senatorul Robert Kennedy și directorul F.B.I.-ului, Edgar Hoover, cu privire la cine anume a autorizat interceptarea convorbirilor instituțiilor particulare și guvernamentale. A venit apoi conflictul public cu privire la cartea lui William Manchester despre asasinarea președintelui Kennedy, în cursul căreia familia Kennedy și Manchester s-au acuzat reciproc că nu spun adevărul.

Toate acestea au produs o criză de încredere. Nimeni nu știe exact cine ce face și cine spune adevărul. Declarațiile Casei Albe sînt puse la îndoială. C.I.A. a fost acuzată că-i corupe pe studenți. Chiar și buna-credință a președintelui Curții Supreme a Statelor Unite și a celorlalți membri ai comisiei care a cercetat asasinarea președintelui Kennedy a fost pusă la îndoială.

În California, noul guvernator republican, Ronald Reagan, a fost acuzat că s-a folosit de influența politică pentru a scăpa de Clark Kerr, președintele Universității din California, și că stînjenește libertatea universitară a acestei instituții. La Washington, liderii politici republicani, profund dezbinați în ce privește războiul din Vietnam și războiul împotriva sărăciei, încearcă doar să exploateze dificultățile Administrației.

Rezultatul acestei situații este o atmosferă de suspiciune. Adam Clayton Powell este îngrijorat de ceea ce va dezvălui Congresul despre activitățile sale și vice-versa. Bobby Baker este preocupat de ceea ce va dezvălui Administrația despre activitățile sale lucrative, iar Administrația se teme de ceea ce ar putea dezvălui el în privința sistemului de trafic de influență din cadrul Administrației. C.I.A. este stînjenită de faptul că i-a finanțat în mod secret pe studenți, sindicate, postul de radio „Europa liberă" și alte oficii de informații din străinătate; la rîndul lor, studenții, liderii sindicali și redactorii sînt stînjeniți de relațiile lor clandestine cu C.I.A.

Toate acestea au creat sentimentul că înșelătoria politică nu dă rezultate și că provoacă dificultăți inutile Administrației și tuturor celorlalți. Washingtonul este astăzi nefericit pentru că nu a respectat propriile sale tradiții și instituții. Administrația nu a căutat să facă față problemelor asociindu-și Congresul, ci evitîndu-l. Ea nu a căutat să țină la curent Comitetul pentru relațiile externe, ci l-a ocolit. Nu a fost sinceră cu Congresul în întregul său, sau cu presa, sau cu populația, ci i-a înșelat, iar acum se simte prost, deoarece a fost prinsă.

Se pune întrebarea dacă acum, după ce a fost demascată, Administrația va adopta tactica sincerității și va căuta să rezolve criza de încredere. În momentul de față, nu există sentimente de

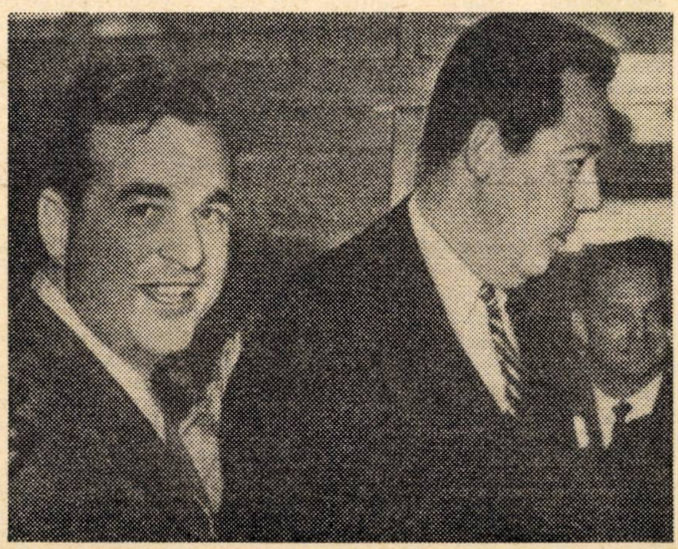

New Orleans. Procurorul districtual Jim Garrison (în dreapta), ale cărui recente declarații au stîrnit noi îndoieli asupra împrejurărilor asasinării președintelui Kennedy

încredere între partidele politice, între Administrație și Congres, între guvern și presă, între Washington și comunitatea universitară și nici măcar între democrații de frunte ca Johnson și Kennedy sau între republicanii de frunte ca Romney și Goldwater, Rockefeller și Javits.

Aceasta este problema care se pune astăzi la Washington. Este un oraș divizat, convulsionat de lipsa de sinceritate. Tacticile sale sînt mai puternice decît convingerile sale și nu există eroi. Iată de ce se îndoiește atît de mult de sine la șase săptămîni după începerea noului an.

James RESTON

THE GUARDIAN

Nr. 57 516 LONDRA

■

BILANȚ PROVIZORIU

„ÎNCERCAREA Angliei de a fi primită în Piața comună e pusă sub semnul întrebării" ; acesta a fost titlul apărut recent într-un ziar american ; au existat concluzii pesimiste similare și în presa europeană. Au existat însă și observatori mai optimiști care și-au exprimat convingerea că Wilson a reușit destul de bine și că a înregistrat toate progresele pe care le putea spera în eforturile sale de a-i convinge pe liderii vest-germani să prezinte cazul Angliei la Paris. Este adevărat că el a obținut o concesie publică din partea lui Kiesinger : „Guvernul R.F.G. va continua să acționeze în favoarea Angliei în C.E.E. ; ca rezultat al vizitei britanice, guvernul federal și-a întărit convingerea că acest lucru este de dorit". De fapt, Wilson a știut întotdeauna că existau unele limite la încurajările ce puteau fi obținute din partea Bonnului. Faptul că din partea cancelarului s-au auzit mai mult decît expresii politicoase trebuie considerat ca un progres efectiv.

De la începutul acestei acțiuni, era o greșeală să se presupună că tactica Angliei urmărea să-i grupeze pe ceilalți împotriva președintelui de Gaulle. Este clar că el a urmărit să creeze un climat favorabil de păreri în țările C.E.E., tendință căreia cuvîntarea de la Strasbourg i-a dat tonul ; el a urmărit de asemenea să izoleze principalele obstacole și obiecții față de intrarea Angliei și să convingă Parisul și Bonnul că acestea nu sînt cu totul de neînlăturat.

Scopul său a fost în primul rînd de a încetățeni convingerea că Anglia „are intenții serioase" și că Wilson — a cărui reputație de om politic abil mai degrabă decît de om de stat cu păreri ferme a creat faimoasa prăpastie a încrederii asupra seriozității intențiilor sale — era cu adevărat sincer și credea ceea ce spunea. În al doilea rînd, exista necesitatea de a se dovedi că poporul britanic și în special conducerea sa politică îl sprijineau pe Wilson în cererea sa de intrare în Piața comună. Și, în al treilea rînd, a existat încercarea de a dovedi că Anglia ar putea reprezenta un cîștig pentru Piața comună, că nu va submina realizările de pînă acum ale acesteia, că economia britanică s-ar putea adapta la Piața comună fără a avea nevoie de modificări fundamentale în politica sa agricolă sau pentru a se integra în tiparul economic al pieței. Mai presus de orice, trebuia să se demonstreze că intrarea Angliei era în interesul politic atît al Franței cît și al Republicii federale. Tocmai acest lucru, însă, Wilson nu a reușit încă să-l dovedească.

Desigur, primul ministru a înregistrat considerabile succese personale și a redus în mare măsură prăpastia lipsei de încredere. El a fost însă acuzat de asemenea de a fi dat dovadă de lipsă de precizie și chiar de ambiguitate, și că nu a jucat cu toate cărțile pe masă. Acum dilema sa e gravă. Trebuie oare să meargă cu toată viteza înainte și să spună Pieței comune că dorește să prezinte o ofertă formală ; sau urmează să tărăgăneze perioada nesiguranței, prin consultări prelungite cu A.E.L.S. și Commonwealth, în speranța că între timp Piața comună își va preciza atitudinea față de Anglia sau că atitudinea generalului de Gaulle va deveni mai pozitivă ?

În rîndurile C.E.E. există convingerea generală că Franța își menține opoziția față de intrarea Angliei, că vizita lui Wilson la Paris a dus poate la o bunăvoință temporară, dar nu la o apropiere de durată. Franța a încercat tot timpul să antreneze restul țărilor C.E.E. împotriva Angliei, invocînd obiecții mai mult sau mai puțin tehnice : slăbiciunea lirei sterline, dificultatea Angliei de a accepta politica agricolă comună, pericolul de a se zdruncina actualele temelii ale C.E.E.

Pe de altă parte, după cum consideră generalul de Gaulle, atît timp cît Germania federală continuă să acorde prioritate alianței franco—vest-germane, ea poate fi determinată să fie rezervată.

Într-o oarecare privință, Bonnul ar avea de cîștigat de pe urma intrării Angliei. În domeniul comerțului, Bonnul își îndreaptă privirile spre Anglia și spre alte țări din A.E.L.S., precum și spre Europa răsăriteană. O dată Anglia intrată în această organizație, Germania federală ar avea posibilitatea să se împotrivească cu mai mult succes cererilor franceze cu privire la agricultura Pieței comune.

Kiesinger este însă de părere că avantajele cooperării franco—vest-germane sînt mult prea mari pentru a fi riscate într-o confruntare Paris-Londra. În plus, este clar că el pune la îndoială forța politică a Angliei ca și măsura în care acesteia i se poate acorda încredere din punct de vedere politic (în Germania occidentală, ideea că Anglia este un cal troian al Americii este foarte la modă). În sfîrșit, există problema, de curînd la modă, a tratatului de nerăspîndire a armelor nucleare. Chiar dacă există șanse ca R.F.G. să semneze acest tratat, ea o va face cu cea mai mare rezervă și rolul Angliei în promovarea acestui tratat este resimțit în mod nefavorabil la Bonn.

Hella PICK

La întoarcerea acasă...
(Din **Morning Star**, Londra)

MEDUNARODNA POLITIKA

nr. 405 BELGRAD

■

IMPLICAȚIILE CONFLICTULUI SIRIA – I.P.C.

DEOARECE nici după discuțiile repetate între oficialitățile de la Damasc și reprezentanții societății „Iraq Petroleum Company" (I.P.C.) nu s-a găsit încă o soluționare a conflictului dintre Siria și I.P.C., care durează de trei luni, implicațiile posibile indică primejdia ca urmările neînțelegerii să se repercuteze pe un plan internațional mai larg. Este evident că țările arabe au de suferit mari daune deoarece este vorba de petrolul irakian, de împiedicarea desfacerii sale pe piață, apoi de neachitarea datoriilor societății către guvernul sirian și de nesocotirea cererii justificate a Siriei privind sporirea taxelor pentru transportul petrolului pe teritoriul său.

I.P.C. este cea mai puternică întreprindere care exploatează petrolul irakian. „Compania petrolieră irakiană" (I.P.C.), care doar formal poartă numele statului al cărui petrol îl exploatează, acționează de ani de zile în Irak. Prezența I.P.C. în Irak datează încă din 1925, cînd a devenit concesionarul terenurilor petroliere din jurul Kirkukului. În 1932, societatea a căpătat dreptul de concesiune asupra zonei Mossul, iar în 1938 — asupra regiunii Basra din sudul Irakului.

Dezvoltarea conștiinței naționale și a opoziției față de dominația străină în Orientul Mijlociu au determinat modificarea condițiilor — fixate inițial — de exploatare a petrolului extras în această regiune. I.P.C., de pildă, plătea pînă în 1952 guvernului irakian doar taxa pentru teren și sume anuale fixe foarte mici, care nu compensau nici pe departe profiturile realizate de I.P.C. în această țară. În 1952, guvernul irakian a încheiat un acord cu cele trei companii avînd sediul la Londra, care reglementa împărțirea profitului după principiul „fifty-fifty". Prin aceasta, veniturile irakiene au sporit de la 14 milioane lire sterline anual (cît primea pînă atunci) la aproape 80 milioane. Dacă în acel moment încheierea unor astfel de acorduri a constituit un succes al Irakului, trebuie spus că și acest principiu de

→

repartizare a fost departe de a constitui o soluție justă. În anii care au urmat, s-au înregistrat mai multe încercări în vederea modificării acordurilor petroliere în avantajul Irakului, însă fără succes.

Astăzi, cercurile politice oficiale din Irak sprijină cererile juste ale Siriei față de I.P.C., laolaltă cu cea mai mare parte a opiniei publice din țările arabe. Într-o cuvîntare recentă, președintele Irakului, Aref, a atacat cu asprime I.P.C. și a cerut soluționarea urgentă a conflictului, repunerea în funcțiune a conductelor, arătînd că este de datoria I.P.C. să caute o soluție, deoarece cererile formulate de guvernul Siriei sînt întru totul justificate. Președintele Irakului a subliniat că actualul conflict dintre Siria și I.P.C. nu este doar o chestiune comercială, el avînd în primul rînd o însemnătate politică deoarece poate influența într-un mod negativ asupra economiei irakiene. La rîndul ei, presa din Republica Arabă Unită se situează, de asemenea, de partea Siriei. În celelalte țări arabe, opinia publică se pronunță în unanimitate în sprijinul poziției guvernului sirian.

În cursul actualei înfruntări dintre Siria și I.P.C., solidaritatea arabă trece un nou examen. În trecut, ori de cîte ori s-a ivit necesitatea apărării intereselor întregii comunități arabe (așa cum se întîmplă și în această criză), țările arabe au adoptat o poziție comună. Se poate aștepta acest lucru și de această dată, deoarece conflictul Siriei cu I.P.C. nu reprezintă numai o problemă de interes restrîns și cu un caracter exclusiv comercial ; ea trebuie privită pe un plan mai larg și în funcție de repercusiunile sale asupra celorlalte țări arabe producătoare de petrol. Satisfacerea revendicărilor Siriei de către I.P.C. ar avea consecințe favorabile asupra eforturilor celorlalte țări arabe care luptă pentru reglementarea unor probleme similare cu societățile petroliere străine.

Radmilo TROIANOVICI

YÖN

ANKARA

RELAȚIILE TURCO-AMERICANE

AȘA-ZISUL „ajutor" militar pe care-l primește Turcia din partea S.U.A. a devenit, în ultima vreme, obiectul unor ample discuții purtate în presă și parlamentul turc, ca un fapt care aduce grave prejudicii politicii și sistemului de apărare națională a țării. Aceasta, deoarece acordarea numitului „ajutor" este în dependență strictă de scopul și intenția statului care îl acordă. Dacă situația și acțiunile noastre nu se potrivesc cu vederile și interesele celui ce ne acordă ajutor, în momentele cele mai critice noi vom fi puși într-o situație extrem de grea, fiind lipsiți de posibilități de a acționa independent de voința americanilor.

Partea cea mai gravă este însă că, în schimbul ajutorului militar pe care ni-l acordă de mai mulți ani încoace, Statele Unite ar dori ca, în scopul asigurării securității Americii, să folosească țara noastră ca o bază de experiențe. Statele Unite, care cunosc urmările pe care le-ar avea un război nuclear, caută „soluții" inechitabile, folosind teritoriile țărilor cărora le-au acordat ajutor și în care și-au construit baze. Se vede, astfel, foarte clar că, pentru a feri pămîntul și poporul său de consecințele pericolului atomic, S.U.A. transformă partenerii săi din țări prietene în țări victime. În aceste condiții, se pune întrebarea — cum mai poate continua să existe N.A.T.O. în contextul existenței unei inechitabilități de interese ?

În Turcia există numeroase baze și organizații create și conduse de americani. Este un fapt cunoscut de toată lumea. Dar controlul turc asupra acestor baze este doar formal ; noi nu știm ce se întîmplă în interiorul bazelor americane. Spre exemplu, în momentul în care avioanele-spion „U-2" au decolat din Adana, noi nu știam nimic despre acțiunile americane efectuate de pe teritoriul Turciei, și am aflat acest lucru din publicațiile americane. Autoritățile turcești nu au fost informate nici despre manevrele avioanelor americane care au decolat spre Liban. Conform acordurilor bilaterale, Turcia permite numai staționarea avioanelor-școală. În pofida acestei înțelegeri americanii au folosit pistele noastre și pentru avioanele de război. Apoi, cu toate că în conducerea fiecărei baze străine există și un ofițer turc, acesta nu poate interveni în treburile militarilor americani, pentru că regulamentele lor sînt diferite. Am ajuns astfel în situația ca bazele americane din Turcia să funcționeze perfect similar cu orice bază americană ce s-ar afla chiar în America. Se mai poate cita încă un fapt pe care-l relatează de asemenea publicațiile americane. La Diyarbakir, americanii au construit o stație radar. Autoritățile turcești însă nu știu ce se întîmplă aici.

În curînd, vor fi reluate convorbirile turco-americane în problema acordurilor bilaterale. Guvernul nostru trebuie să fie bine pregătit atunci cînd va discuta problema securității noastre naționale și alte probleme care lezează interesele noastre naționale.

Trebuie să precizăm de asemenea următoarele fapte :

1) Ajutorul pe care ni-l acordă americanii nu trebuie folosit în interesele americanilor. Aceasta, deoarece nu corespund cu interesele securității noastre naționale.

2) Bazele ce s-au construit pe teritoriul țării noastre precum și drepturile ce le revin aproape în exclusivitate americanilor în virtutea vechilor acorduri bilaterale sînt susceptibile de a înrăutăți relațiile Turciei cu țările vecine.

Mai există însă încă un aspect care nu corespunde intereselor noastre naționale în cadrul N.A.T.O. și care lezează prestigiul nostru. În momentul aderării noastre la organizația atlantică, toate forțele armate turce au fost puse sub comanda acesteia. Forțele aeriene și terestre au fost astfel predate comandamentului N.A.T.O. de la Izmir ; mai concret — în mîinile generalilor americani. În fața acestei situații care nu corespunde intereselor actuale ale Turciei, guvernul nostru trebuie să fie treaz și atent. O asemenea realitate nu poate corespunde necesităților unui popor ; dimpotrivă, ea constituie o prezență intolerabilă a unui plan militar străin de lungă durată.

Turcii doresc dezvoltarea continuă a țării lor, iar industrializarea țării necesită importante investiții. Se pune o întrebare : de unde aceste investiții cînd bugetul prevede pentru nevoile forțelor armate sume considerabile ? Se știe că o condiție a ridicării țărilor slab dezvoltate o constituie și reducerea cheltuielilor destinate forțelor armate.

În ciuda ploii, sute de parizieni așteaptă cu stoicism deschiderea porților de la Petit Palais, pentru a putea vizita expoziția „Tutankamon și epoca sa"

Ce avem de făcut în această situație? Afirmăm cu toată convingerea că primul lucru pe care trebuie să-l facem este să reducem cheltuielile destinate forțelor armate. Conform unui plan, Turcia trebuie să construiască o industrie de motoare, una extractivă, una electronică, una navală, una constructoare de avioane etc. Aceste propuneri vor contribui efectiv la dezvoltarea comerțului nostru și, în ultimă instanță, la ridicarea țării. Dacă nu dorim să fim dependenți de interesele unor state străine, atunci trebuie să dezvoltăm industria.

(Din cuvîntarea ținută în Senat de senatorul **Haydar Tunçkanat**)

Le Monde

Nr. 6 876 PARIS

■

ITALIA: DIFICULTĂȚILE COALIȚIEI DE CENTRU-STÎNGA

La capătul unei serii de episoade imposibil de expus în mod clar, Aldo Moro a obținut încrederea Camerei italiene cu 329 de voturi, contra 238. Un an după formarea celui de-al doilea guvern al său, înainte de alegerile legislative care obsedează cercurile politice, președintele consiliului și-a văzut confirmate echipa, programul și aparențele de stabilitate.

În discursul său de politică generală, Moro, mai puțin nuanțat sau mai precis decît de obicei, a enumerat argumentele care justificau cererea de a i se vota încrederea: necesitatea de a aproba bugetul pe 1967, îmbunătățirea situației economice, reluarea politicii europene, contribuția italiană la evoluția alianței atlantice. Și, în special, faptul de care însăși compoziția Parlamentului obligă să se țină seama: actuala majoritate a centrului-stînga este „cea mai naturală și cea mai utilă".

Dincolo de toate formulele îndemînatice menite să liniștească fiecare dintre sectoarele acestei majorități, Moro a exprimat un lucru de care socialiștii și democrații-creștini sînt convinși: alianța lor este inevitabilă. Oricînd ar putea izbucni o criză prin înlocuirea președintelui de consiliu sau prin alegeri anticipate care ar plasa partidul socialist într-o situație grea.

Prin votul de încredere nu a fost însă rezolvată problema de fond și anume — care sînt punctele programului centrului-stînga, adoptat în 1963, ce mai pot fi realizate în răstimp de un an? Examinarea acestora va face obiectul unei conferințe „la nivel înalt" a liderilor majorității, care va avea loc curînd. Pregătirea acesteia este însoțită de micul război al zvonurilor, de confuzia de spirit și de intenții de care este cuprinsă în ultimele luni viața politică din Roma. Două lucruri însă sînt sigure: pe de o parte, Pietro Nenni pare să-și fi recîștigat autoritatea în partid, după ce lăsase să se exprime ambiții și tendințe de proastă dispoziție. Pe de altă parte, democrația-creștină, care dovedește în momentul de față o coeziune surprinzătoare, îl susține pe Aldo Moro și afirmă necesitatea ca actuala legislatură să ajungă pînă la capătul mandatului său.

Drama centrului-stînga nu este nouă: ea constă în a încerca administrația cotidiană a țării și a aplica în același timp marile reforme. Dezordinea vieții publice nu poate fi suprimată prin măsuri de mică anvergură și, totuși, acestea sînt impuse, zi de zi, de către grupurile interesate. Niciodată președintele Consiliului, miniștrii săi și nici chiar parlamentul nu au răgazul să stabilească, departe de problemele curente, liniile unei politici pe termen lung. Mecanismul apare prea greoi, insuficient reglat.

La 300 km de Nairobi (Kenya) a fost deshumat scheletul complet al unui elefant datînd de peste 2 milioane de ani. Acest pachiderm pare să fi fost uriaș, întrucît are un „gabarit" aproape dublu față de elefanții de azi

profil

MICHEL MICOMBERO

Președintele Republicii Burundi

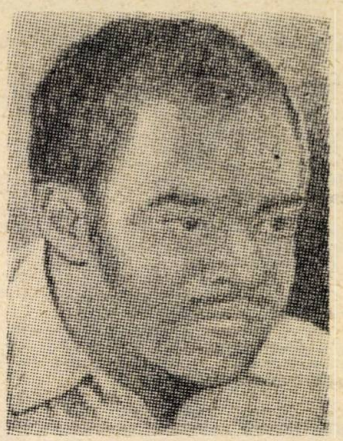

Răsturnarea monarhiei și instaurarea republicii, în luna noiembrie 1966, reprezintă ultimul act important din istoria cea mai recentă a statului Burundi care, de la data proclamării independenței (iulie 1962), a trecut printr-o perioadă de crize provocate de gravele rivalități tribale între grupurile etnice Tutsi și Hutu, în care au intervenit și elemente politice.

La 30 noiembrie 1966, în timp ce regele Ntare al V-lea se afla în vizită la Kinshasa, armata a preluat puterea. Căpitanul Michel Micombero, care deținea funcția de prim-ministru, a anunțat detronarea regelui și proclamarea republicii. Astfel, a dispărut ultima monarhie din Africa Centrală. De mai multe luni — opinează comentatorii — în Burundi se făcea simțită influența tot mai puternică a forțelor republicane, în marea majoritate reprezentanți ai populației Tutsi.

Evenimentul nu a surprins pe observatorii străini, care apreciază înlăturarea precedentului rege, Mwambutsa IV, în iulie 1966, de către fiul său, prințul Charles, ca o etapă intermediară spre constituirea republicii.

Michel Micombero s-a născut în anul 1940, în provincia Muramvia, într-o familie din tribul Tutsi. Și-a făcut studiile secundare la centrul școlar din orașul Astrida (actualmente Butara — în Ruanda) și la colegiul iezuit din Bujumbura, capitala țării. A urmat apoi, timp de doi ani, cursurile Școlii regale militare din Bruxelles. Întors în țară, a fost numit în 1962 căpitan în Armata națională, comandant al regiunii militare a capitalei și membru al statului major general. În martie 1963 a devenit șef al statului major și prim-secretar în ministerul apărării naționale.

În urma loviturii de stat din iulie 1966 a devenit, la 26 de ani, prim-ministru, ministru al apărării și al administrației publice.

Imediat după instalarea sa la președinția republicii, Micombero a dizolvat guvernul și a înlocuit guvernatorii civili ai provinciilor prin reprezentanți ai armatei. Pînă la formarea unui nou guvern, a cărui sarcină va fi în primul rînd elaborarea unei noi constituții, a fost creat un Comitet național revoluționar provizoriu, format din 13 ofițeri din armata națională, sub conducerea lui Michel Micombero.

La 6 decembrie 1966, la Bujumbura s-a anunțat că Micombero a fost promovat colonel și că, în urma deciziei Comitetului național revoluționar, el și-a asumat președinția Republicii pe o perioadă de șapte ani.

În legătură cu politica Republicii Burundi, președintele Micombero a declarat: „Cer țărilor vecine să se abțină de la orice amestec în afacerile interne ale statului Burundi. Politica externă a țării noastre va rămîne neschimbată".

În apelul adresat populației cu prilejul Anului Nou, președintele Micombero a cerut acordarea imediată a independenței Angolei, Mozambicului și Guineei „portugheze" și s-a pronunțat pentru înfăptuirea unor acțiuni practice îndreptate împotriva regimurilor rasiste din Republica Sud-Africană și din Rhodesia.

A. M.

poșta redacției

Alte răspunsuri la anchetă

N. Aldiș, Rm. Sărat și preot I. Gh. Popescu, comuna Roșia-Jiu, raionul Gorj. **În locul rubricii „Presa acum 50 de ani", „Pe urmele istoriei" și celelalte rubrici cu tematică înrudită vor trata mai dezvoltat problemele care vă interesează cu deosebire.**

Petric Stuparu, Iași. **Vă mulțumim pentru bunele dv. aprecieri despre «cele peste 5 500 de pagini ale colecției revistei „Lumea"». Notăm propunerile dv. de rubrici noi : „Aniversarea săptămînii" (a unui stat, a unui eveniment, a unei personalități de renume mondial), „Dicționar politic", „Lumea în filatelie".**

Mircea Juncu, Timișoara. **Consemnăm, dintre rubricile sugerate de dv. : „Despre tradițiile și obiceiurile popoarelor" și „Polemici" (consacrată controverselor între diverse personalități politice sau ziare străine, pe teme de actualitate).**

Liviu Moroșan, Medgidia. **Am mai publicat articole consacrate mijloacelor de transport ale prezentului și ale viitorului. Vom mai reveni. Vă mulțumim pentru cuvintele de apreciere.**

Corneliu M. Turcu, Agnita. **Rubrici propuse : „Diplomația mondială între cele două războaie", „Ce e nou în lume" (din progresele științei și ale tehnicii).**

Dezideriu Mach, Cîmpia Turzii. **Notăm că ați dori să citiți un reportaj despre Somalia, un nou articol de analiză a relațiilor interarabe, o evocare a lui Dimitrie Cantemir.**

■

Numeroși cititori ne semnalează nereguli în distribuirea revistei în diverse localități din țară. Astfel, Sorin Rațiu din Cluj ne scrie că, **aflîndu-se la Tîrnăveni, n-a izbutit să cumpere numerele 6 și 7 pentru că oficiul de difuzare a presei primise numai cîte 20 de exemplare din fiecare, în loc de peste 100, cîte solicitase. Este adevărat că distribuirea revistei în țară nu se face totdeauna în raport cu necesitățile reale, fapt pe care noi l-am sesizat în repetate rînduri celor ce răspund de ea.** *Cum însă pe ansamblu, cererea depășește tirajul nostru, recomandăm din nou tuturor cititorilor care doresc să-și asigure primirea tuturor numerelor revistei să se aboneze prin intermediul oficiilor poștale. Amintim că abonamentele se pot face pe termene de minimum trei luni cu începere de la data de 1 a fiecărei luni.* **Notăm mai jos adresele mai multor cititori care solicită numere lipsă :**

Elena Ciocan, str. Moruzi Voevod nr. 9, raionul Tudor Vladimirescu, București, **nr. 4/1967 (două exemplare), nr. 5/1967 (două exemplare), nr. 6 și 7/1967** ; Ion Stoichiță, str. Libertății, blocul 1, orașul Victoria, raionul Făgăraș : **nr. 4 și 5/1967** ; Ioan Tomiuc, str. Maxim Gorki nr. 8, Gura Humorului : **nr. 21, 39, 48 și 52 din 1964 și nr. 3, 23 și 31 din 1965** ; Corneliu M. Turcu, str. 23 August nr. 54, regiunea Brașov : **nr. 5/1967** ; D. A. Năstăsoiu, str. Libertății nr. 3, ap. 97, Slatina : **nr. 2 și 6/1967** ; Victor Pop, Piața Florilor nr. 7, Jibou, raionul Zalău : **nr. 3-9/1963 ; nr. 3, 5, 10 și 14 din 1964** ; Constantin Chiriacescu, B-dul Aviatorilor nr. 32, raionul 30 Decembrie, București : **nr. 4/1967** ; Romulus Băluș, str. Brezoianu nr. 48-50 et. I, ap. 5, București: **nr. 7/1967** ; Virgil Atnagea, comuna Zorlențul Mare, nr. 28, raionul Caransebeș : **nr. 1, 2, 4, 5 și 7/1967.**

Hărțile lui Piri Reis

Acum un an, în numărul 4 al revistei „Lumea", Nicolae Lazu expunea, la cererea unui alt cititor, ing. Valeriu Ciupe, problema hărților lui Piri Reis. De atunci au intervenit fapte și interpretări noi, care merită să fie cunoscute.

Pe la mijlocul anului trecut, profesorul american Charles H. Hapgood a publicat o carte despre **„Hărțile vechilor regi ai mării. Demonstrarea existenței unei civilizații înaintate în era glaciară".** În nr. 30 (septembrie — octombrie 1966) al revistei „Planète", Arlette Peltant comentează lucrarea lui Hapgood, subliniind exactitatea unor hărți care, asemenea celei a lui Piri Reis, indică insule și configurații geografice descoperite mult mai tîrziu.

Hapgood a studiat cu foarte multă atenție harta lui Piri Reis, stabilind că sistemul ei de proiecție, bazat pe trigonometria sferică, ne îndreaptă spre antichitatea greacă. Pe hartă sînt reprezentate insulele Marajo și Falkland, descoperite mai tîrziu, rîul Atrato din Yucatan, necunoscut pe atunci, și munții Anzi, care încă nu fuseseră explorați.

Studiind și alte hărți foarte vechi (cea mai veche din 1335), Hapgood a constatat că fiecare din ele prezintă amănunte surprinzătoare. De exemplu, o hartă din 1531, a lui Oronteus Finaeus, reprezintă foarte exact Antarctica, indicînd, pe lîngă munți, și fluvii ale căror sedimente indică azi vîrsta de 6 000 de ani. Altă hartă, din 1508, a lui Andrea Benincasa, indică limpede ghețarul scandinav **cu marginile așa cum erau acum 14 000 de ani** (după cum au stabilit geografii moderni).

În afară de concluziile de ordin geografic care se desprind din studiile profesorului american, se profilează o interesantă ipoteză privind o străveche civilizație născută în Antarctica, într-o vreme cînd această parte a Pămîntului se bucura de o climă temperată, adică acum vreo 10 000 de ani.

Ștefan S. GOROVEI
Fălticeni

Legea succesiunii la președinție

Valeriu Bosînceanu, Craiova. **Modificarea legii succesiunii la președinția Statelor Unite în conformitate cu cel de-al 25-lea amendament la Constituția S.U.A., ratificat la 10 februarie, se referă în special la desemnarea unui nou vicepreședinte. Pînă acum, în cazul în care un președinte al S.U.A. murea în timpul îndeplinirii mandatului său, vicepreședintele îi lua locul și, pînă la următoarele alegeri, funcția de vicepreședinte rămînea vacantă. Au existat 16 cazuri de acest fel în istoria Statelor Unite. Începînd din 1947 s-a introdus o prevedere constituțională potrivit căreia președintele Camerei Reprezentanților și, după el, președintele Senatului urmau să continue îndeplinirea mandatului prezidențial în eventualitatea dispariției și a vicepreședintelui devenit președinte. În conformitate cu noul amendament, vicepreședintele care ia locul președintelui are dreptul să-și numească un succesor, care va deveni președinte dacă va întruni aprobarea majorității Congresului.**

Forma „Pentagonului"

Eugen Mărculescu, Galați. **Ministerul american al apărării este supranumit și Pentagonul pentru că sediul său central se află în clădirea de formă pentagonală a cărei fotografie o reproducem mai jos.**

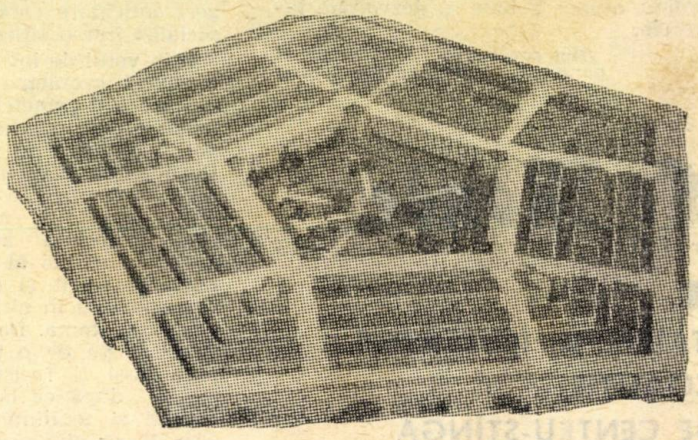

Haralamb Vasilescu, București. **Personalitatea lui Pablo Picasso a fost evocată de revista noastră la rubrica „Profil" în nr. 44/1966. În nr. 7/1967 am publicat corespondența din Paris intitulată „Moment Picasso-Menuhin", care cuprinde de asemenea un omagiu adresat atît pictorului de geniu, cît și artistului-cetățean. Pentru mai deplina dv. edificare vă recomandăm să citiți nr. 1/1967 al revistei „Secolul XX", consacrat aproape integral lui Picasso.**

„Problemele în suspensie"

Nicolae Horinceanu, comuna Glăvănești, raionul Adjud. **Atunci cînd se vorbește în articolele de ziar, cuvîntări etc. despre „problemele europene rămase în suspensie după cel de-al doilea război mondial", se are în vedere, în special, problema germană cu diversele ei aspecte : existența celor două state germane, faptul că nu s-a încheiat încă un tratat de pace etc.**

Moartea lui Campbell

Dr. Octavian Nuțiu, București. **Momentul morții tragice a lui Malcolm Campbell a fost înregistrat pe peliculă de operatorii care așteptau ca el să obțină un nou record mondial. Filmul a fost prezentat de altfel și de televiziunea noastră. Nu putem înțelege cum ați ajuns dv. la concluzia că acest sportiv cunoscut „a murit nu într-un accident, ci în urma unui atac de cord".**

Unde este Bormann ?

Ioan Farcaș, Prundul Bîrgăului, raionul Bistrița. **Nu e pentru prima dată cînd Martin Bormann este semnalat într-o țară latino-americană pentru ca apoi să i se piardă iar urma, și de altfel nici nu este singurul criminal de război nazist care se ascunde sub o identitate falsă în America de Sud.**

„Vacile sacre"

Victor Moldovan, Tîrgu Mureș. **Problema „vacilor sacre" din India a fost tratată în cîteva rînduri în revista noastră, atît în cadrul unor articole și reportaje, cît și la „Poșta redacției". Nu considerăm necesar să mai revenim.**

■

Emil Bica, Făgăraș, str. V. Alecsandri nr. 9. **Nu vă putem comunica adresa omonimului dv. din Cluj, căruia i-am răspuns la „Poșta redacției", în nr. 2/1967, pentru că nu avem permisiunea sa în acest sens. Am notat însă adresa dv. pentru eventualitatea că ar dori să vă scrie.**

■

Ioan Muste, Petroșani. **Reverendul A. I. Muste, unul dintre cei patru clerici americani care au vizitat recent R. D. Vietnam, a încetat din viață curînd după înapoierea sa în Statele Unite. Menționăm că el era în vîrstă de 82 de ani.**

■

Constantin Crețu, Conțești-Valea Seacă, raionul Pașcani. **1) Despre „afacerea Dreyfuss" s-au scris numeroase cărți, s-au făcut filme etc. 2) Memoriile de care vă interesați nu au apărut în limba română.**

■

Dr. Victor Bobu, Comănești, raionul Moinești. **Adresați-vă rectoratului Universității din București.**

■

Teodor Constantin, București. **Nefiind vorba de un om politic, ci de o persoană particulară, nu dispunem de datele biografice pe care ni le cereți.**

lumea

Săptămînal de politică externă
editat de Uniunea Ziariștilor din
Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

27 Februarie – 8 Martie

DECADA CADOURILOR * PENTRU FEMEI

COMBINATUL SIDERURGIC „GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ" GALAȚI

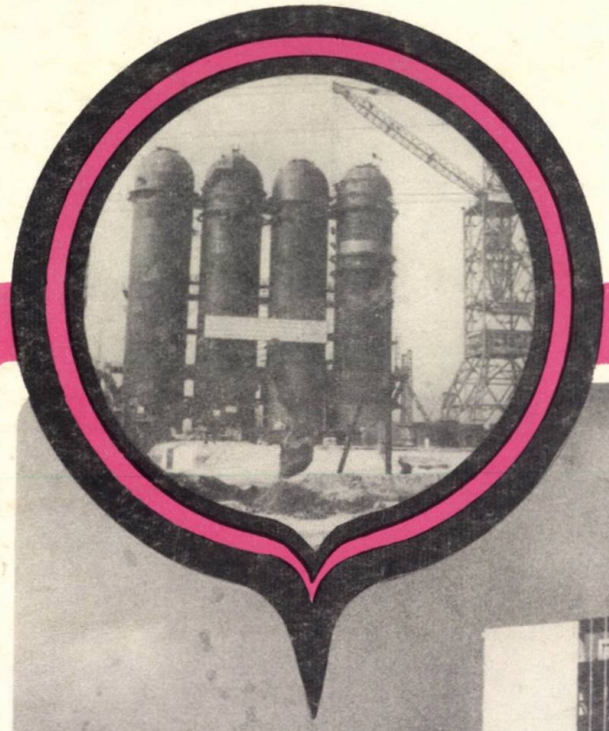

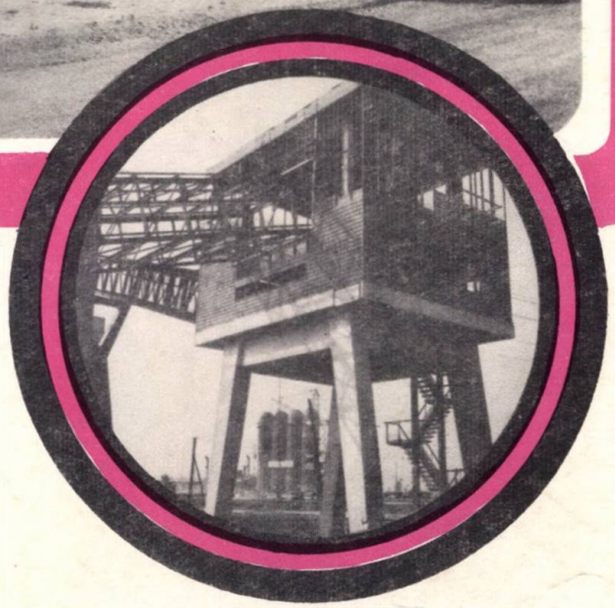

produce și livrează pe bază de repartiție :

- Tablă groasă 4 mm — 40 mm excepțional pînă la 150 mm lățime pînă la max 3000 mm.
- Tablă neagră obișnuită
- Tablă pentru cazane
- Tablă construcții navale
- Tablă slab aliată sudabilă și cu înaltă rezistență pentru construcții de mașini etc.

publicitate lumea

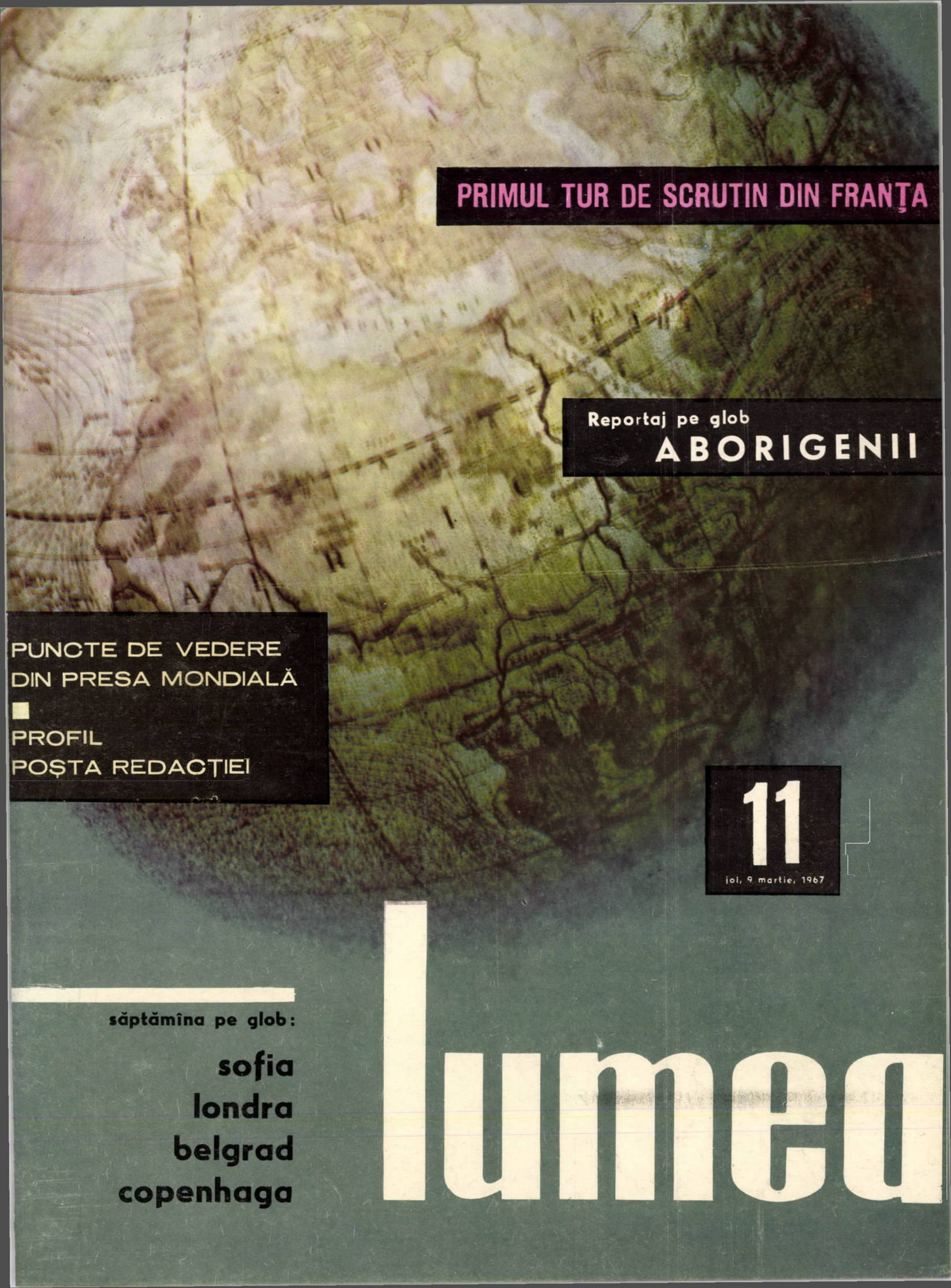

PRIMUL TUR DE SCRUTIN DIN FRANŢA

Reportaj pe glob
ABORIGENII

PUNCTE DE VEDERE
DIN PRESA MONDIALĂ

PROFIL
POŞTA REDACŢIEI

11
joi, 9 martie, 1967

săptămîna pe glob:

sofia
londra
belgrad
copenhaga

lumea

DIN ACTUALITATEA INTERNAŢIONALĂ

DUPĂ SCRUTINUL INDIAN. *Primul ministru Indira Gandhi examinind împreună cu Morarji Desai, unul din liderii Partidului Congresului, situația creată după alegeri.*

LA TÎRGUL DE LA TRIPOLI. *Primul ministru al Libiei, Hussain Mazik, a vizitat pavilionul României, exprimîndu-și satisfacția pentru numărul mare de exponate și apreciind calitate produselor românești.*

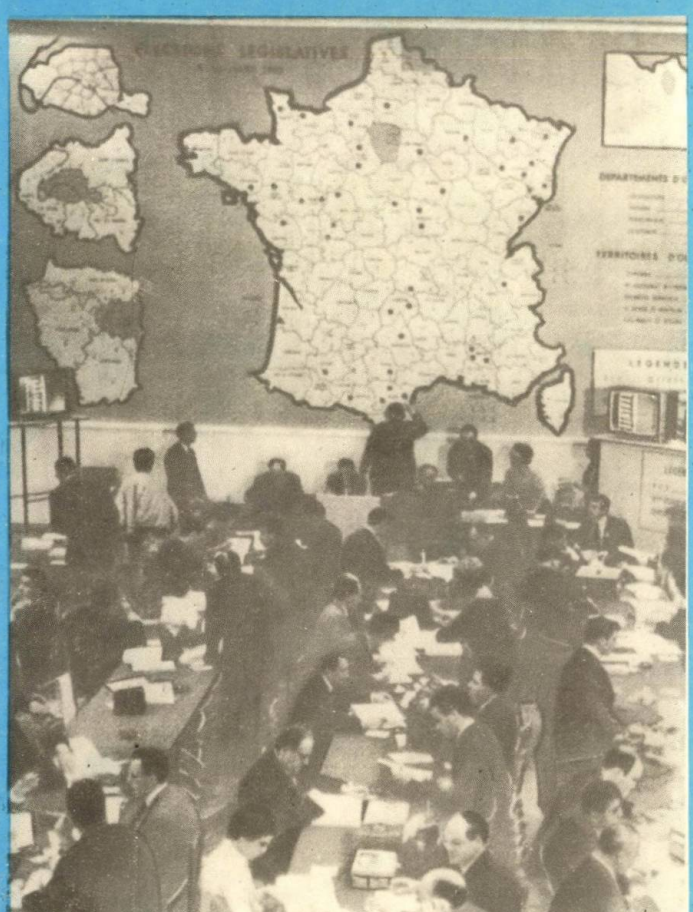

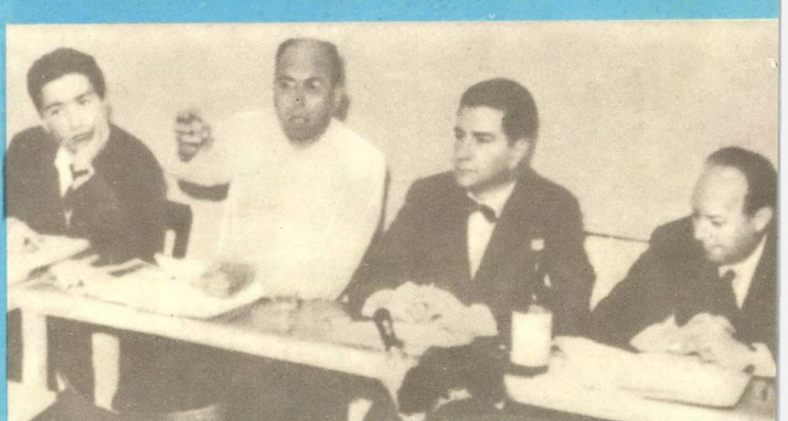

ZIARIȘTII URMĂRESC EVOLUȚIA VOTULUI. *O sală special amenajată la Ministerul de interne a dat posibilitatea reprezentanților presei pariziene să înregistreze prompt desfășurarea scrutinului, pe departamente.*

ÎNTRE PARTANNA ȘI PALERM *Acesta este trase „marșului de 6 zil prezentat ziariștilor de scriito italian Danilo Dolci (al doilea din stîng cunoscut protestatar împotri înapoierii soci și economice a Sicil*

lumea

nr. 11 (176) – 9 martie 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR	2	Noi recunoaşteri ale necesităţii încetării bombardamentelor. — Contacte utile. — Discuţii în 3 şi în 7... — Probleme electorale sau post-electorale. — I.P.C. a cedat.
DE LA CORESPONDENŢII NOŞTRI	7	• Belgrad. Convorbiri turco-iugoslave. *Ninoslav Opacic.*
		• Ankara Turcia şi ţările arabe. *Kemal Sami.*
	8	• Paris. Semnificaţiile primului scrutin. *Georges Dascal*
	9	• Sofia. Vizita lui Ivan Başev la Oslo şi Copenhaga. *Constantin Linte*
	18	• Ciudad de Mexico. Nicaragua şi dinastia Somoza. *Luis Suarez*
ARTICOLE	5	Opţiuni britanice. Relaţiile cu caracter special şi „rolul european" neconturat. *Mihai Matei*
	12	C.I.A. nu este un stat în stat. *Felicia Antip*
	14	Sesiunea Congresului indonezian. *Sergiu Verona*
REPORTAJ PE GLOB	15	Aborigenii. *Frank Hardy*
	21	Itinerar danez. Copenhaga—Nyköbing. *Nicolae Ionescu*
CONVORBIRI CU :	10	*Abdelaziz Ahmed Mokbli,* lider al Frontului de Eliberare a sudului ocupat al Yemenului (F.L.O.S.Y.) despre situaţia din Arabia de sud. *Constantin Benga*
	11	*Jacques Fauvet,* redactor-şef al ziarului *Le Monde* despre cooperarea europeană. *Cristian Popişteanu*
	18	*Jacques Lassaigne,* despre valori ale plasticii româneşti. *Adriana Stoica*
LUMEA ÎN CĂRŢI ŞI REVISTE	22	Mărturii despre Vietnam
		• O anchetă de Hélène Tournaire şi Robert Bouteaud. *N. Burghelea*
		• Bertrand Russell — „Apelul către conştiinţa americană". *John Gritten*
PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ	24—27	Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din cartea „Moartea unui preşedinte" de William Manchester)
	28	*The New York Times, Pravda, Le Figaro, Frankfurter Allgemeine, The Christian Science Monitor, Afrique Nouvelle*
PROFIL	31	Sarvepalli Radhakrishnan, preşedintele Republicii India
FIŞIER	31	Termeni diplomatici uzuali

BREVIAR • AGENDA INTERNAŢIONALĂ • POŞTA REDACŢIEI

2–8 martie

NOI RECUNOAȘTERI ALE NECESITĂȚII ÎNCETĂRII BOMBARDAMENTELOR

Bombardarea R. D. Vietnam de pe nave militare americane și minarea rîurilor sînt cele mai recente trepte ale escaladării pe care o urmează, împotriva atîtor apeluri la rațiune, guvernul american. O declarație a C.C. al Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud, dată publicității la 3 martie, sublinia că „F.N.E. și întreaga populație sud-vietnameză denunță opiniei publice noul pas făcut de trupele americane în escaladarea războiului din Vietnam și cer încetarea definitivă și necondiționată a bombardamentelor și a oricăror altor acțiuni de război ale S.U.A. împotriva R. D. Vietnam". Asigurările de pace date de S.U.A. sînt false, scopul lor actual fiind de a intensifica și extinde războiul — arăta la aceeași dată, declarația C.C. al Frontului Patriei din Vietnam. Primul ministru al R. D. Vietnam, Fam Van Dong a reafirmat poziția în patru puncte a guvernului său arătînd că trebuie să se pornească de la această poziție dacă se dorește cu adevărat „o soluție care să răspundă afirmațiilor legitime ale poporului nostru : independență, suveranitate, unitate și integritate teritorială".

Alte evenimente ale săptămînii trecute au arătat, în același timp, că ideea încetării bombardamentelor împotriva R. D. Vietnam este singura posibilitate de a deschide un drum spre soluționarea problemei vietnameze. După zece zile petrecute la Rangoon (unde a avut întrevederi consacrate problemei vietnameze lă consulatul general al R. D. Vietnam), secretarul general al O.N.U., U Thant, s-a înapoiat la New York unde a declarat : „Sînt mai convins ca oricînd că încetarea bombardamentelor ar contribui la discuții utile".

La Washington, controversa privind actualul curs al politicii americane a primit un nou impuls : în timp ce la o conferință de presă președintele Johnson afirmă din nou că „drumul american spre pace" este în continuare asociat cu escaladarea, un discurs al senatorului Robert Kennedy recomandă încetarea bombardamentelor ca un prim pas spre o soluționare pașnică. Sugestiile senatorului Kennedy au fost salutate de alte personalități ale vieții politice americane, cum sînt liderul majorității democrate în Senat, Mansfield, președintele Comitetului pentru afaceri externe, Fulbright, și senatorul republican Charles Percy (considerat una din speranțele republicanilor moderați pentru alegerile prezidențiale din 1968). Această aliniere s-a produs deși Administrația pare să fi elaborat o întreagă strategie pentru a compromite declarațiile senatorului de New York. La obișnuitele silogisme prezidențiale despre război ca pre-condiție a păcii, s-au adăugat declarațiile secretarului de stat Rusk — după care R. Kennedy nu ar fi adus în discuție elemente noi — și publicarea unei scrisori, de fapt mai veche, dar acum oportună, a senatorului Jackson, reputat ca „uliu", afirmînd eficacitatea bombardamentelor. La capitolul eficacității operațiunilor militare recente să menționăm bombardarea de către americani în Vietnamul de sud a satului Lang Vei, aflat sub control saigonez ; ca dovadă a regretului pentru această eroare, comandamentul american a hotărît să ofere (familiilor) 50 de dolari pentru fiecare om ucis și 10—40 dolari pentru răniți (există, probabil, tarife intermediare).

Ruinele satului Lang Vei, din Vietnamul de sud, bombardat „din greșeală" de avioane americane. Bilanțul : 105 morți, 200 răniți

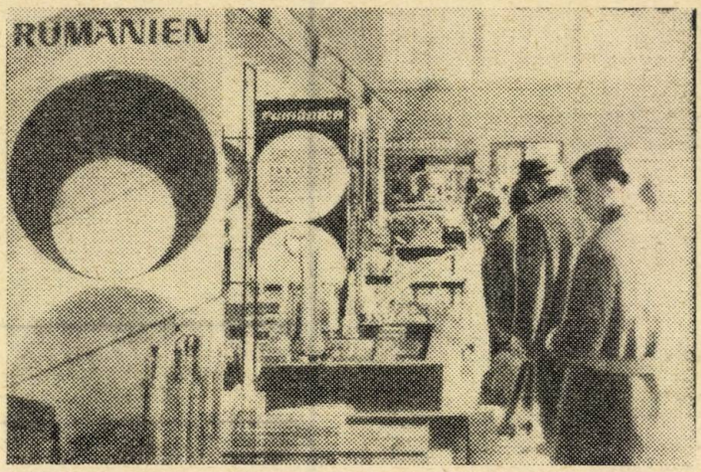

Tîrgul internațional de primăvară de la Leipzig reunește în acest an peste 10 000 de expozanți din aproximativ 70 de țări. La inaugurarea tîrgului a luat parte o delegație guvernamentală română, condusă de Constantin Scarlat, ministrul industriei chimice. România participă anul acesta la Tîrgul din Leipzig cu exponatele sale repartizate pe branșe, prezentate pe o suprafață de 2500 mp. Produsele industriei noastre, cum ar fi instalația de foraj F-200, tractoarele U-650, U-651 și S-650, precum și alte mașini agricole, camioane etc., constituie un punct de atracție pentru specialiști și vizitatori. Zilele trecute, pavilionul românesc a fost vizitat de vicepreședintele Consiliului de Miniștri al R. D. Germane, Paul Scholz. În fotografie : vizitatori la standurile românești

CONTACTE UTILE

A fost o săptămînă care a înregistrat numeroase contacte utile între țările europene. La capătul unei vizite în capitala Norvegiei și înainte de a sosi la Copenhaga, ministrul de externe bulgar, Ivan Bașev, a afirmat prioritatea problemei securității europene în preocupările guvernului său ; de asemenea, el a subliniat bunele rezultate realizate de țările balcanice în cooperarea pașnică regională. Constatări similare a ocazionat și vizita în R.S.F. Iugoslavia a ministrului de externe turc Caglayangil.

La Varșovia a fost semnat tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală între R. P. Polonă și R. S. Cehoslovacă (tratatul precedent între cele două țări data din martie 1947). „Năzuința principală a celor două guverne ale noastre este asigurarea securității în Europa" — a declarat cu acest prilej Wladyslaw Gomulka, prim-secretar al C.C. al P.M.U.P. ; „Vom face totul ca Europa să devină o zonă a păcii, a colaborării rodnice între popoare egale în drepturi" — a spus Antonin Novotny. La Praga, președintele R. S. Cehoslovace a discutat cu șeful statului cambodgian, prințul Norodom Sianuk, probleme legate de dezvoltarea continuă a relațiilor prietenești și colaborării între cele două țări. La Moscova, primul vicepreședinte al Cabinetului de Miniștri al R.P.D. Coreene, Kim Ir, a purtat discuții cu omologul său sovietic, K. T. Mazurov, asupra colaborării economice și tehnico-științifice bilaterale ; au fost semnate acorduri pe anul 1967. De asemenea la Moscova, unde s-a aflat într-o vizită oficială împăratul Haile Selassie al Etiopiei, comunicatul comun consemna evoluția favorabilă a relațiilor bilaterale. Tot din această săptămînă datează protocolul cu privire la schimbul de mărfuri între U.R.S.S. și Japonia, vizita în Ungaria a unei delegații co-

merciale franceze, punerea în aplicare a acordului franco-sovietic de colaborare în domeniul televiziunii în culori, și alte acțiuni legate de cooperarea economică și științifică între Est și Vest.

DISCUȚII ÎN 3 ȘI ÎN 7...

„Este ușor să ajungi la concluzia că negocierile tripartite reprezintă o pierdere de vreme" — scria specialistul militar al cotidianului „Scotsman". Concluzie, de altfel, confirmată de noua amînare a convorbirilor anglo-americano-vest-germane începute, sau încercate, vineri la Londra, pentru 20 martie. Oricum, adăuga specialistul citat, Bonnul nu va plăti, iar guvernul laburist se vede în situația de a se preocupa de cazarea unor efective ale „armatei de pe Rin", în Marea Britanie. Nu se poate preciza în ce măsură orientarea britanică ar coincide cu vederile Washingtonului : Casa Albă, reticentă față de ideea unei retrageri parțiale din Europa, pare inspiratoarea rezoluției unui subcomitet senatorial condus de senatorul Jackson. Rezoluția recomandă prudență în examinarea posibilităților de reducere a efectivelor și consultări, în cadrul N.A.T.O., cu toți aliații. Deci Administrația poate invoca documentul senatorial în sprijinul intenției de a-și menține trupe în Europa, chiar dacă poziția britanică nu va fi similară și dacă Bonnul nu s-ar mai angaja să compenseze cheltuielile de întreținere a trupelor. Dar în cadrul tripartit, incompatibilitatea pozițiilor persistă.

A adus vreun rezultat concret reuniunea A.E.L.S. de la Stockholm ? Răspunsul e negativ, din punctul de vedere al celor care se așteptau să cunoască linia de acțiune a Marii Britanii, acum cînd turneul de explorare al premierului Wilson este pe sfîrșite (a mai rămas Luxemburgul). Dar la Stockholm delegația britanică a impresionat mai mult prin număr — 28 de persoane din totalul de 104 — și mai puțin prin claritatea poziției proprii. Se poate considera că următoarea inițiativă britanică în direcția Pieței comune va fi cunoscută numai după reuniunea la nivel înalt a celor șase, în aprilie, la Roma. Intervențiile delegaților norvegian și elvețian au ilustrat temerile partenerilor Angliei de „a nu rămîne pe dinafară" : ei par să se teamă nu numai de un eșec englez, dar și de un succes care ar ridica probleme în comerțul cu țările terțe ; ar lichida avantajele vamale realizate prin A.E.L.S., sau pur și simplu ar periclita apropierea celorlalți membri ai A.E.L.S. de C.E.E.

PROBLEME ELECTORALE SAU POST-ELECTORALE

În Franța, aleși de pe acum sînt mai puțin de o sută de deputați. Stînga, în special →

În cursul vizitei sale în Franța, prințul Norodom Sianuk, șeful statului cambodgian, a avut o convorbire cu celebra ziaristă franceză Geneviève Tabouis

breviar

1 martie

Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Irakului în Republica Socialistă România, Muhsin Hussein al Habib, care și-a prezentat scrisorile de acreditare.

2 martie

Ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, a primit în audiență pe Kamüran Gürün, în legătură cu prezentarea scrisorilor sale de acreditare în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Turcia în Republica Socialistă România.

A părăsit capitala, plecînd în R. D. Germană, o delegație guvernamentală română condusă de Constantin Scarlat, ministrul industriei chimice, care va participa la deschiderea ediției din primăvara acestui an a Tîrgului internațional de la Leipzig.

3 martie

La invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Român o delegație a Partidului Comunist din Grecia a vizitat Republica Socialistă România în perioada 28 februarie — 3 martie.

Delegația a fost formată din tovarășii Kostas Koliannis, prim-secretar al C.C. al P. C. din Grecia, Leonidas Stringos și Panos Dimitriu, membri ai Biroului Politic al C.C. al P. C. din Grecia.

Delegația Partidului Comunist din Grecia a avut întîlniri și convorbiri la C.C. al P.C.R. cu o delegație a Partidului Comunist Român. Din partea română la convorbiri au participat tovarășii Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Mihai Dalea, secretar al C.C. al P.C.R., Ghizela Vass, membru al C.C. al P.C.R.

În legătură cu schimbul de păreri, care a avut loc, cele două delegații au dat publicității un comunicat comun.

Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Turcia, Kamüran Gürün, care și-a prezentat scrisorile de acreditare.

4 martie

La invitația guvernului canadian, a plecat la Ottawa o delegație română condusă de George Macovescu, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe. Delegația va purta discuții cu partea canadiană asupra unor probleme privind dezvoltarea relațiilor dintre Republica Socialistă România si Canada.

5 martie

La invitația ministrului bugetului al Italiei, Giovani Pieraccini, președintele Comitetului de Stat al Planificării, Maxim Berghianu, a plecat spre Roma.

6 martie

A plecat în Republica Arabă Siriană o delegație guvernamentală condusă de Alexandru Boabă, ministrul petrolului, pentru a participa, la invitația guvernului sirian, la festivitățile ce vor fi organizate la Damasc cu ocazia zilei de 8 martie, sărbătoare națională a Siriei.

La invitația ministrului comerțului al Suediei, Gunnar Lange, a plecat spre Stockholm Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior. Cu acest prilej va fi semnat un nou acord comercial pe termen lung pe perioada 1967—1971 între Republica Socialistă România și Suedia.

O delegație condusă de ministrul economiei forestiere, Mihai Suder, a plecat în R. D. Germană, într-o vizită de schimb de experiență la invitația ministrului industriei ușoare al R.D.G.

7 martie

Secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Islamice Pakistan în Republica Socialistă România, Ahsanul-Huque, în audiență de prezentare.

partidul comunist, a cîştigat teren ; partidul guvernamental pare să-şi menţină poziţiile ; pierde net Centrul democrat (şi atlantic) al lui Lecanuet. Cercurile filo-atlantice care (ca şi Lecanuet însuşi) sperau că această ultimă formaţie ar putea, în urma votului, să-şi impună colaborarea, şi măcar în parte ideile partidului de guvernămînt actual, sînt dezamăgiţi. (Alegerile din Franţa constituie subiectul corespondenţei noastre — la pagina 8)

De la alegerile din Olanda a trecut o lună, timp în care nu s-a putut înainta decît cu paşi mici spre constituirea unui nou guvern. La sfîrşitul săptămînii trecute, premierul de pînă acum, Jelle Zijlstra, a anunţat ca posibilă constituirea unei coaliţii între partidele popular-catolic, liberal, calvin şi Uniunea creştin-istorică. A anunţat, luni, că nu va conduce personal acest guvern. Deocamdată, se crede că aceastăă misiune ar putea reveni lui Julius Beel, pînă acum ministru de stat.

Probleme electorale — sau post-electorale — au existat şi pe alte continente.În India, regresul partidului Congresul Naţional Indian continuă să aibă repercusiuni în viaţa politică : în statul Rajastan, unde guvernatorul general a încredinţat formarea guvernului acestui partid, deşi nu avea după alegeri majoritatea absolută, s-au înregistrat demonstraţii violente şi intervenţii, cel puţin la fel de violente, ale poliţiei.

La antipozi (aproximativ), în Salvador, au avut loc alegeri după un tipar local. Victorios a fost colonelul Fidel Sanchez Hernandez care, ca ministru de interne în guvernul de pînă acum, a avut posibilitatea de a-şi pregăti succesul. În afara unui candidat interesant prin aceea că reuşise să se plaseze la dreapta colonelului, au mai participat reprezentantul unor grupări cu un program de reformă agrară, şi unul democrat-creştin, care-şi propunea expulzarea imediată, pentru imixtiune în treburile interne ale ţării, a ambasadorului S.U.A.

I.P.C. A CEDAT

„O victorie a Siriei împotriva trustului Iraq Petroleum Company" a fost aprecierea curentă a înţelegerii între guvernul sirian şi I.P.C. Premierul sirian Zeayyen a anunţat că redevenţele anuale plătite de trust vor fi cu aproximativ 50 la sută mai mari şi se vor plăti şi restanţele pe 1966 ; pentru perioada 1960—65 tratativele continuă. Tot în Orientul Arab, săptămîna trecută a fost încă una de agitaţie în Aden. După unii comentatori englezi, atentatul ale cărui victime au fost fiii liderului anti-britanic Mackawee s-ar datora unei grupări inspirate de Arabia Saudită, Ryadul fiind favorabil proiectelor britanice în această regiune. (Un interviu referitor la lupta organizaţiei F.L.O.S.Y. pentru eliberarea sudului peninsulei arabice — la pag. 10)

Pe continentul african, ultima săptămînă a fost marcată de conferinţa la nivel ministerial O.U.A. de la Addis-Abeba, care a atestat interesul persistent al ţărilor africane pentru soluţionarea cu sprijinul O.N.U. a problemelor Rhodesiei şi Africii de sud-vest. Nu a fost adoptat nici un document privind Somalia franceză — unde va avea loc un plebiscit, la 19 martie. S-a stabilit ca următorul Consiliu ministerial O.U.A. să aibă loc în septembrie la Kinshasa.

Tot aici a început luni procesul fostului premier (katanghez şi congolez) Moise Chombe. Aflat la Madrid, Chombe trebuie să constate că n-ar putea conta nici pe Union Minière, mai demult non grata în Congo. O singură consolare : Republica Sud-Africană continuă să favorizeze pregătirile mercenarilor săi.

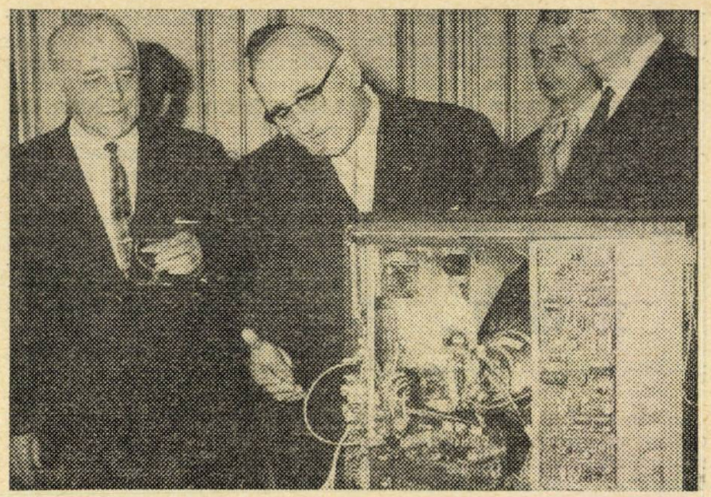

În cadrul acordurilor de cooperare franco-sovietice în domeniul televiziunii în culori, Sylvain Floirat, preşedintele Companiei franceze de televiziune, remite ambasadorului sovietic la Paris, Valerian Zorin (stînga), primul aparat francez de televiziune în culori, în întregime tranzistorizat

Închiderea ediţiei survine înainte de comunicarea rezultatelor Congresului Consultativ Popular din Indonezia. La Congres, generalul Nasution a cerut trimiterea în judecată a lui Sukarno, iar generalul Suharto a argumentat împotriva unei asemenea măsuri. Cu toată pregătirea evenimentului, disonanţele între liderii militari nu au putut fi evitate... (Revista cuprinde o relatare mai amănunţită a evoluţiei recente a evenimentelor din Indonezia, la pag. 14)

M.M.

din agenda internaţională

9 — 15 martie

9 martie

Comitetul O.N.U. pentru decolonizare îşi reia întrunirile la New York, după care, ca şi în toamna anului trecut, se va deplasa pentru a-şi continua lucrările într-o serie de capitale africane şi arabe, la invitaţia guvernelor acestor ţări.

La München se deschide tîrgul internaţional de artizanat, la care participă şi România.

11 martie

Sărbătoare naţională a Danemarcei — ziua de naştere a regelui Frederic al IX-lea (1899).

12 martie

Alegeri în sovietele de deputaţi ai oamenilor muncii din R.S.F.S.R. şi alte republici unionale.

La New Delhi are loc desemnarea noului preşedinte al Partidului Congresului care va fi, totodată, şeful noului guvern indian. Observatorii politici acordă cele mai mari şanse actualului premier Indira Gandhi. Principalul contracandidat se desemnează a fi Dessai, unul din liderii de dreapta ai Partidului Congresului.

Alegeri pentru Adunarea orăşenească de deputaţi din Berlinul occidental.

14 martie

Regele Suediei Adolf Gustav al VI-lea soseşte în capitala Italiei într-o vizită oficială.

La invitaţia şahinşahului Iranului, şeful statului irakian, generalul Abdel Rahman Aref, întreprinde o vizită în Iran.

Cancelarul federal al Austriei, Joseph Klaus, efectuează — timp de o săptămînă — o călătorie oficială în U.R.S.S.

15 martie

Preşedintele ales al Braziliei, generalul Costa e Silva, îşi preia împuternicirile de şef al statului. Actul este însoţit de intrarea în vigoare a noii constituţii braziliene adoptată recent de Congres după dezbateri vii şi îndelungate (şase săptămîni). În aceeaşi zi, la Lisabona se întîlnesc doi din principalii adversari ai regimului, Juscelino Kubitschek şi Carlos Lacerda, pentru a studia posibilităţile creării unei largi coaliţii a opoziţiei.

OPȚIUNI BRITANICE

RELAȚIILE CU CARACTER SPECIAL ȘI „ROLUL EUROPEAN" NECONTURAT

14 noiembrie 1966 : la un banchet oferit de lordul primar al Londrei, premierul Wilson expune planul de aderare la Piața comună. Expresia primului ministru e hotărîtă, dar pe fața lordului primar se citește un anume scepticism...

Cartea Albă cu privire la apărare, furtunos discutată săptămîna trecută în parlamentul britanic, atestă intenția guvernului Wilson de a menține prezența militară la est de Suez. Cu zece zile în urmă, la exact un an după ministrul apărării Healey, ministrul pentru problemele Commonwealthului, Bowden, dădea asigurări la Canberra că Marea Britanie își va păstra dispozitivul militar din Asia de sud-est. Puțini sînt cei care se îndoiesc că în 1967, ca și în 1966, scena australiană a fost utilizată de actori care se adresau unui public aflat la Washington ; ne aflăm în Asia de sud-est — scria recent Frank Allaun — pentru că acest lucru ne este cerut de Statele Unite. Este extrem de răspîndită opinia că prezența britanică reprezintă în primul rînd un nou sacrificiu ritual pe altarul „relațiilor cu caracter special" anglo-americane. Apare astfel în obiectiv încă una din axiomele politicii Londrei, și aceasta puternic contestată în ultima vreme.

Un rol mondial, în doi

„Am considerat întotdeauna că pacea și prosperitatea lumii depind de strînsa colaborare între Marea Britanie și Statele Unite" — scria în memoriile sale fostul premier Macmillan. „În ciuda unor dificultăți și dezamăgiri, nimic nu mi-a schimbat părerea despre acest prim obiectiv al politicii britanice". Este expresia unei adevărate mistici, care privește relațiile ca un „talisman", făcîndu-le „aproape inaccesibile unei examinări critice" (**Times,** „Realități dincolo de curcubeul relațiilor anglo-americane"). Justifică oare înrudirea de sînge, comunitatea de limbă, absența conflictelor directe în ultimul secol, și participarea de aceeași parte la cele două războaie mondiale o asemenea orientare ? Asemenea afinități apar aproape integral și în cazul altor țări — și totuși nu se vorbește, de pildă, despre relațiile cu caracter special franco-belgiene.

Expresia „relații cu caracter special" a apărut la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial. Ea aparține, ca multe altele din vocabularul politic al limbii engleze, lui Winston Churchill ; de altfel, Walter Lippmann se referă într-un articol la „relațiile pe care Churchill credea că le-a stabilit cu Roosevelt". Să observăm însă că relațiile datorează mai puțin războiului mondial cît războiului rece, cînd cele două țări au jucat un rol decisiv în divizarea Europei, și nu numai a Europei, în blocuri, încercînd să mențină statu quo sau să-și întărească pozițiile economice, politice și militare în toate țările nesocialiste. Angrenate în acțiuni comune — consolidarea sistemului de pacte, din Islanda pînă în Noua Zeelandă, peste care soarele nu apune niciodată — sau intervenind individual, dar de comun acord — S.U.A. în Coreea, Marea Britanie în Kenya și Malaya — cele două puteri și-au coordonat eforturile. Cu alte cuvinte, relațiile cu caracter special echivalează cu exercitarea rolului mondial — în doi.

Au apărut însă și dezacorduri. Era dificil de realizat o coordonare perfectă între două puteri atîta timp cît una ducea o luptă de ariergardă, încercînd să salveze ceea ce-i rămăsese din imperiul colonial, iar cealaltă era în plină expansiune neocolonialistă. Diferența de procedee a devenit flagrantă (în 1956) cînd Statele Unite au apreciat că nu se pot asocia la agresiunea de tip colonial în zona Suezului. Numeroși politicieni conservatori (inclusiv Macmillan, așa cum dovedesc memoriile sale) au fost șocați de indiferența S.U.A. care ar fi putut — credeau ei — să decidă conflictul în favoarea lor. Dar Statele Unite au rămas perfect indiferente la „interesele tradiționale" britanice în zona respectivă, apreciind că propriile lor interese, de dată mai recentă, vor fi mai bine servite printr-o atitudine de neintervenție, (ceea ce nu a împiedicat în 1958 debarcarea trupelor americane în Liban).

Sub titlul „De ce a rămas atît de puțin din relațiile cu caracter special", **Times** a publicat la 4 ianuarie a.c. o corespondență din Washington (pe atunci încă anonimă) care expune cu claritate incriminările reciproce ale celor doi parteneri ; „prețul cerut de ambele părți este prea ridicat și sînt ignorate interesele separate ale celor două țări, precum și relativa slăbiciune a Marii Britanii". La Washington, constata corespondentul englez, aliații sînt apreciați după utilitate, adică mai ales după contribuția pe care o pot aduce la securitatea națională americană (securitate care afectează, în concepția americană, regiuni vaste ale globului). Administrațiile succesive au manifestat scepticism față de preocupările diplomației britanice. Commonwealthul a fost considerat irelevant — deoarece S.U.A. nu au avut nevoie de Anglia pentru a încheia tratate militare cu Australia și Noua Zeelandă, în timp ce India, de pildă, nu a putut fi atrasă în vreo alianță, cu toate îndrumările binevoitoare ale fostei metropole. „Relațiile cu caracter special — constata **Times** — s-au justificat în termenii valorii strategice a reziduurilor imperiale. (...) Fără îndoială, dl McNamara va continua să preseze pentru menținerea prezenței britanice în Singapore și Oceanul Indian, așa cum anterior s-a insistat ca Marea Britanie să rămînă în Guyana atîta timp cît poziția d-lui Jagan crea neliniște. Pentru ambele țări aceasta reprezintă o bază extrem de stranie pentru niște relații cu caracter special". Să adăugăm că intervenția la nivel global, presupusă de „rolul mondial în doi", a apărut în flagrantă contradicție cu principiul neintervenției în afacerile interne, care își cîștigă o acceptare tot mai generală ; abaterile, în Vietnam în cazul S.U.A., s-au soldat cu o marcată izolare diplomatică.

În exercitarea rolului mondial în doi, așa cum presupuneau relațiile cu caracter special, Marii Britanii i-a revenit tot mai frecvent un rol subaltern ; resursele ei financiare scăzînd, rolul mondial a devenit o povară tot mai apăsătoare. Astfel atrofiate, relațiile cu caracter special persistă, doi factori principali determinînd această situație : dificultățile financiare acute prin care trece, din 1964, Marea Britanie și războiul din Vietnam. Vietnamul a expus Statele Unite unei izolări fără precedent ; un partener, fie el și subaltern, este însă mai mult decît nici unul. Iar guvernul britanic a acceptat pînă acum să ramburseze

---

În nr. 10 : Dificultățile Commonwealthului și anacronismul prezenței la est de Suez.

printr-un sprijin diplomatic neegalat de nici un alt aliat european, sprijinul acordat de S.U.A. lirei sterline ; sprijin explicabil și prin aceea că lira sterlină reprezintă, conform unei expresii consacrate, prima linie de apărare a dolarului. Că aceasta este baza actuală a dialogului între Washington și Londra, o dovedește relatarea de către revista americană **Newsweek** a convorbirilor Wilson-Johnson din vara anului trecut : „Inevitabil, prioritatea au avut-o situația economică a Angliei și războiul din Vietnam. Președintele s-a angajat să acorde tot sprijinul posibil șubredei monede britanice. În schimb, Wilson și-a reafirmat sprijinul pentru efortul militar al Statelor Unite în Vietnam, adăugînd promisiunea că Marea Britanie va continua să joace un rol militar la est de Suez".

Așadar, în prezent, relațiile anglo-americane nu justifică prin nimic aprecierea de „talisman". Dimpotrivă, „examinarea critică" se impune, pe măsură ce războiul din Vietnam se prelungește, iar cheltuielile militare sînt asociate cu situația economică dificilă. În plus, examinarea critică a dobîndit un unghi nou de cînd guvernul laburist a hotărît să acorde un interes deosebit continentului european. Este necesară precizarea că interesul amintit vizează în primul rînd Piața comună.

La orizont, Europa

„Pe măsură ce imperiul dispare, tot mai multe activități ale Marii Britanii vor trebui să se orienteze spre continentul european" **(Economist).** De fapt, Europa ar reprezenta în mare măsură o sferă de interes nouă pentru Marea Britanie, ale cărei relații cu continentul au fost predominant mijlocite de structura rigidă, tot mai necorespunzătoare, a N.A.T.O. sau de cea mai degrabă academică a unor organizații ca U.E.O. În orice caz, deschiderea spre Europa este ceea ce afirmă că ar viza guvernul laburist de la 11 noiembrie 1966, cînd premierul Wilson și-a exprimat intenția de a întreprinde turneul explorator, acum încheiat, privind posibilitatea primirii în Piața comună a Marii Britanii.

În privința acestui demers, argumentele pro și contra, din unghiul britanic, sînt bine cunoscute. Semne de întrebare ridică adeziunea britanică și în fața ansamblului C.E.E. : economic, Marea Britanie nu reprezintă o cantitate neglijabilă ; în plus, primirea Angliei ar fi urmată de pătrunderea în C.E.E. a Irlandei, Danemarcei și altor țări membre ale A.E.L.S. Structura C.E.E. și sistemul ei tarifar ar fi supuse unei presiuni ale cărei efecte nu pot fi deocamdată calculate.

Dar lipsa de entuziasm cu care inițiativa britanică a fost primită în unele capitale vest-europene nu se explică numai prin dorința de a menține un statu quo economic. Rezervele, declarate la Paris, certe în alte capitale, sînt în primul rînd de ordin politic ; este, de altfel, cazul să amintim că opoziția franceză și eșecul primului demers britanic, în ianuarie 1963, aveau un prim motiv politic : acordurile de la Nassau, prin care Anglia hotăra să-și dezvolte „factorul de descurajare nuclear" cu armament american. „Relațiile cu caracter special" au zădărnicit atunci demersul britanic și ele par capabile și acum să pună sub semnul întrebării succesul noii inițiative.

Relațiile cu caracter special înseamnă aprobarea războiului din Vietnam, menținerea prezenței la est de Suez și a lirei sterline ca rezervă internațională — scria Paul Johnson, redactorul șef al săptămînalului de orientare laburistă **New Statesman.** „Toate aceste atitudini sînt de natură să ne mențină în afara C.E.E.", adăugînd că Statele Unite nu ar fi de acord cu nici o modificare a atitudinii britanice în aceste trei probleme. În același timp, este improbabil ca vreunul din „cei șase" să accepte o aliniere, sau măcar o apropiere, cu cele trei atitudini britanice. Nici unul din actualele guverne nu este pregătit să adopte în problema Vietnamului o poziție atît de favorabilă S.U.A. ca aceea a Marii Britanii ; „rolul mondial" britanic provoacă neîncredere și este considerat ca o sursă de anemiere permanentă a economiei candidatului la C.E.E. ; în sfîrșit, lira sterlină reprezintă o carte slabă în partida premierului Wilson : însănătoșirea acestei valute nu pare să se situeze în viitorul apropiat, iar dacă Anglia ar fi admisă în C.E.E., cei șase ar fi probabil obligați să o susțină pînă cînd va depăși actualele dificultăți.

Incompatibilitatea politicii britanice cu țelurile C.E.E. a fost descrisă în 1963 ca „lipsă de pregătire psihologică a Angliei". Recent, fraza a reapărut în coloanele presei occidentale. Este vorba mai puțin despre controversa privind oportunitatea intrării în C.E.E — deși aceasta a contaminat chiar cabinetul britanic ; numeroși ziariști inventariază însă declarațiile din ultimele luni ale unor demnitari britanici și constată că relațiile cu caracter special grevează încă diplomația britanică într-o măsură cu totul inacceptabilă Parisului și incomodă pentru alte capitale ale micii Europe. La 10 decembrie Keith Kyle scria în **New Republic** : „Dacă Marea Britanie dorește să fie acceptată ca un «partener valid», relațiile cu caracter special vor trebui să dispară".

Alternative false și adevărate

Este asociată cu „lipsa de pregătire psihologică" și popularitatea de care se bucură în anumite cercuri politice ideea unei „zone nord-atlantice a liberului schimb" (cu participarea S.U.A., Canadei și a unor țări din A.E.L.S.), ca soluție de schimb în cazul în care Anglia nu ar reuși să fie primită în Piața comună. Înainte de vizita la Paris a premierului Wilson, un editorial din **The Economist** avertiza că „liberul schimb între Anglia în declin și colosul american ar putea avantaja multe industrii britanice, dar ar însemna un dezastru pentru foarte multe altele. Departe de a permite Angliei să influențeze sistemul politic american, ar duce pur și simplu la anexarea deplină a economiei britanice. A proclama că acesta e un obiectiv actual al guvernului înseamnă a oferi generalului de Gaulle o ocazie binevenită de a afirma că englezii sînt iremediabil neeuropeni". Totuși propaganda în favoarea acestei alternative a luat proporții ; un comentariu din **Times** îi atribuia meritul de a umple cel puțin vidul politic creat de un eventual eșec pe lîngă C.E.E. O serie de personalități americane printre care senatorul republican Javits, care aspiră să candideze la funcția de vicepreședinte al S.U.A., au dezvoltat ideea ca o realizabilă ipostază contemporană a relațiilor cu caracter special. Merită totuși să fie citată și replica pe care i-a dat-o lui Javits redactorul șef al săptămînalului (conservator) **Spectator,** Nigel Lawson (cîndva redactor al discursurilor lui Sir Alec Douglas-Home) : „O intensificare a relațiilor economice între Marea Britanie și S.U.A., ducînd în mod inevitabil la dominația crescîndă a firmelor americane asupra industriei britanice și la o totală subordonare politică față de Washington, este cea mai sigură rețetă pentru a provoca o explozie violentă de antiamericanism în Marea Britanie". Evident, relațiile economice anglo-americane — asociate cu penetrația crescîndă a capitalului american în Anglia, atragerea specialiștilor englezi în S.U.A. și, firește, cu concurența economică — nu oferă perspectiva unei noi apropieri ci prezintă mai degrabă factori de tensiune.

Alternativele de genul „zonei nord-atlantice" sînt cu atît mai necorespunzătoare cu cît C.E.E. nu epuizează posibilitățile Marii Britanii de a-și găsi un rol european. Este o idee asupra căreia revin numeroase comentarii. De exemplu, aprobînd turneul explorator al premierului Wilson, un editorial din **Times** arăta că, în 1967, mentalitatea europeană nu o mai atestă fidelitatea față de N.A.T.O. și alianța atlantică, ci în primul rînd promovarea „unei înțelegeri tot mai bune între Europa răsăriteană și cea occidentală", regretînd faptul că, în discursul rostit la Strasbourg (23 ianuarie), premierul Wilson nu a insistat asupra acestei linii de acțiune. Pe de altă parte, un editorial din **Tribune,** exprimînd opiniile stîngii laburiste, scria că „în ce privește Europa, prioritatea se cuvine nu Pieței comune, ci destinderii. Este infinit mai important să dobori barierele între Est și Vest decît să încerci să strîngi legăturile care unesc Vestul".

Trebuie remarcat faptul că demersul pe lîngă C.E.E. nu reprezintă singura inițiativă europeană a guvernului Wilson. Cartea albă cu privire la apărare și precizările survenite în timpul dezbaterii ei au conturat perspectiva unei retrageri parțiale a trupelor britanice din Germania occidentală, indiferent de rezultatul discuțiilor privind cheltuielile în devize pentru întreținerea acestor trupe. Atenția de care s-a bucurat vizita la Londra a ministrului de externe polonez Rapacki poate avea semnificația unei noi extinderi a contactelor diplomatice cu Europa răsăriteană ; în fond, contacte frecvente, evident fructuoase, cu oameni de stat sovietici fuseseră realizate încă pe vremea guvernării conservatorilor. Să adăugăm crearea unui oficiu consacrat comerțului Est-Vest la puțină vreme după ce deputatul laburist Mendelson formulase o interpelare prin care cerea guvernului să precizeze dacă, paralel cu sondajul în țările C.E.E., urmărește îndeaproape posibilitățile de extindere a relațiilor comerciale cu Europa răsăriteană.

Deocamdată însă orizontul european al guvernului laburist este dominat de C.E.E., iar alți idoli mai vechi ai gîndirii politice britanice nu au fost uitați, primind încă sacrificii costisitoare. Într-un articol pe care l-am mai citat, Walter Lippmann arăta că, după compromiterea rolului mondial, „Marea Britanie are o singură alternativă reală, aceea de a deveni o națiune europeană" adăugînd că este vorba despre Europa actuală, caracterizată prin „căutarea de punți, peste divergențele existente, între Europa comunistă și cea necomunistă (...), între Piața comună și A.E.L.S., între acestea două și Europa răsăriteană, între țările membre ale N.A.T.O. și cele din Tratatul de la Varșovia". E o consemnare a ideii, tot mai răspîndită în Anglia, că în îmbunătățirea climatului european, Marea Britanie poate să-și găsească un rol însemnat. Pe un continent înțeles în adevăratele lui dimensiuni, locul Marii Britanii poate fi găsit mai ușor decît în Mica Europă a celor șase.

Mihai MATEI

corespondenţă din Belgrad

Convorbiri turco-iugoslave

Ninoslav Opacic
redactor şef adjunct al revistei „Medunarodna Politika"

Dacă am căuta să caracterizăm sensul vizitei oficiale pe care ministrul turc al afacerilor externe, Ishan Caglayangil, o face în Iugoslavia, am putea spune că ea constituie un fel de preludiu pentru reactivizarea colaborării iugoslavo-turce. În ultimii zece ani, relaţiile dintre cele două ţări s-au aflat într-o fază de stagnare, lipsite de iniţiativele şi activitatea care să fi urnit cauza înţelegerii şi colaborării reciproce din punctul mort, ba chiar lipsite de vizite reciproce ale oamenilor de stat şi de schimburi de păreri în problemele care interesează cele două ţări.

Această situaţie în relaţiile dintre Turcia şi Iugoslavia a fost rezultatul multor circumstanţe, printre care ar trebui, îndeosebi, să se menţioneze faptul că politica Turciei — legată de concepţiile N.A.T.O. şi, îndeosebi, de interesele politico-strategice şi ţelurile S.U.A. în această parte a lumii — s-a ţinut pînă recent oarecum la o parte de tendinţele generale înregistrate în dezvoltarea relaţiilor înterbalcanice.

Firește, această atitudine s-a răsfrînt negativ asupra procesului de apropiere interbalcanică, asupra cauzei stabilizării păcii şi instaurării unei colaborări constructive între ţările balcanice. Ceva mai mult, ea a provocat teama că, prin intermediul poziţiilor N.A.T.O. în partea de sud a zonei balcanice, influenţele distructive ale Pactului atlantic s-ar putea infiltra în această regiune şi reînvia astfel scindările şi contradicţiile din perioada războiului rece. Există primejdia ca prin activarea politicii N.A.T.O. de-a lungul ţărmurilor balcanice să fie minată evoluţia pozitivă a relaţiilor interbalcanice, iar zona baicanică să fie atrasă din nou în conflictele blocurilor militare. Este evident că o asemenea evoluţie ar fi dăunătoare şi primejdioasă nu numai pentru cauza păcii şi a relaţiilor bune în Balcani, ci şi pentru interesele naţionale ale Turciei, care — ca ţară ce înclină, în bună măsură, spre Balcani şi Europa — este interesată să se orienteze spre făurirea unor relaţii de încredere şi spre o colaborare paşnică, bazată pe egalitatea în drepturi, cu ţările balcanice şi europene.

În ultimul timp, această perspectivă s-a conturat tot mai evident. În cercurile politice din Belgrad se constată cu satisfacţie că, paralel cu deschiderea unor noi perspective în relaţiile dintre ţările europene, s-a ajuns la noi tendinţe şi accente pozitive în politica Turciei. Guvernul premierului Demirel, mai ales după victoria în alegeri, a pornit pe calea unei deschideri largi spre Europa şi pe calea unei mai largi activizări pe plan internaţional. El are o atitudine mai pozitivă faţă de rolul Naţiunilor Unite în rezolvarea problemelor actuale.

Este, de asemenea, evident că politica Turciei se emancipează, cu precauţie, faţă de S.U.A. şi că, respectînd obligaţiile sale în alianţele militare, ea evoluează pe linia unor legături realiste cu ţările socialiste din Europa, cu ţările din Orientul Mijlociu şi cu ţările neangajate.

În lumina acestor tendinţe din politica Turciei, trebuie privite şi convorbirile dintre ministrul turc Caglayangil şi secretarul de stat iugoslav, Nikezici. După cum au arătat convorbirile de la Belgrad, Turcia este în mod deosebit interesată într-o evoluţie pozitivă a relaţiilor interbalcanice, în normalizarea situaţiei şi a relaţiilor din Europa pe baza principiilor coexistenţei active. În această privinţă, interesele Iugoslaviei şi Turciei coincid întru totul, iar colaborarea pe acest plan dintre cele două ţări ar putea contribui la o evoluţie tot mai favorabilă în Balcani. Or, aceasta, la rîndul său, constituie un sprijin deosebit pentru eforturile care se depun în direcţia normalizării relaţiilor intereuropene. În cadrul convorbirilor Caglayangil-Nikezici, s-a constatat, de asemenea, că cele două ţări sînt legate printr-un cerc larg de interese similare şi că există posibilităţi reale pentru colaborarea şi coordonarea dintre ele în direcţia promovării cauzei păcii în lume şi a rezolvării problemelor internaţionale acute pe o bază democratică şi justă.

În ceea ce priveşte relaţiile bilaterale, este încurajator faptul că, în ciuda stagnării îndelungate, între cele două ţări nu s-a ajuns la conflicte şi disensiuni care să necesite eforturi deosebite pentru înlăturarea lor. Dimpotrivă, s-au constatat nu numai premise politice favorabile, ci şi cerinţe şi interese reciproce pentru dezvoltarea colaborării mutuale, mai ales în domeniul comercial şi turistic.

Este de aşteptat ca tratativele de la Belgrad să ofere o bază necesară pentru dezvoltarea colaborării iugoslavo-turce nu numai în interesul celor două ţări, ci şi al evoluţiei paşnice în Balcani şi în întreaga Europă.

Belgrad, 8 martie

corespondenţă din Ankara

Evoluţia relaţiilor cu ţările arabe

Sami Kemal

Vizita recentă a preşedintelui Irakului a marcat o nouă etapă pe calea apropierii Turciei de vecina ei din sud-est, în special, şi de lumea arabă, în general.

Atenţia specială acordată Irakului de către Turcia se explică prin existenţa unei lungi frontiere între cele două ţări, prin prezenţa în Irak a unei importante minorităţi turceşti (concentrate în regiunea Kirkuk), prin politica moderată urmată de regimul Aref de la venirea sa la putere. La rîndul lui, Bagdadul a salutat avansurile prieteneşti ale Turciei.

Cercurile conducătoare turce subliniază că noua politică faţă de lumea arabă se deosebeşte de cea din zilele defunctului Pact de la Bagdad. De data aceasta, Turcia doreşte stabilirea de legături cu ţările arabe pe bază individuală şi nu colectivă. Acesta este un element nou în politica Turciei faţă de Orientul Mijlociu.

În cursul discuţiilor de la Ankara, conducătorii turci au arătat clar oaspeţilor lor irakieni că Turcia nu doreşte să ia poziţie sau să fie implicată în divergenţele dintre ţările arabe — ceea ce constituie, de asemenea, o schimbare faţă de vechea concepţie de a sprijini doar ţările arabe prooccidentale. De fapt, ei l-au asigurat pe preşedintele Aref că Turcia nu va participa la nici o conferinţă sau nici o organizaţie care ar provoca o scindare în lumea arabă.

Între cele două părţi au mai fost discutate şi diferite probleme de colaborare bilaterală. S-a hotărît înfiinţarea unui Comitet mixt pentru studierea posibilităţilor de dezvoltare a comerţului dintre cele două ţări. De asemenea, irakienii au salutat o propunere turcă privind examinarea posibilităţilor de construire a unei conducte care să transporte în Turcia gaze naturale din Irak; experţi turci urmează să viziteze în curînd Irakul pentru a discuta această idee cu colegii lor irakieni. Au fost discutate pe larg posibilităţile de colaborare în domeniile turismului şi transportului, precum şi în domeniul controlului şi reglementării cursului fluviului Eufrat (pe care turcii au început să construiască barajul de la Keban).

Preşedintele Aref este al treilea şef de stat arab (după preşedintele Tunisiei, Burghiba, şi regele Arabiei Saudite, Feisal) care a vizitat recent Turcia. Se aşteaptă în curînd noi vizite, printre care cea a regelui Iordaniei, Hussein, regelui Marocului, Hassan, şi a preşedintelui R.A.U., Nasser. O oficialitate a ministerului afacerilor externe al Turciei a declarat: „Din zilele lui Atatürk nu am avut niciodată relaţii atît de bune cu lumea arabă. Am revenit, de fapt, la politica lui Atatürk de strînse relaţii cu toţi vecinii noştri arabi şi balcanici".

Ankara, 8 martie

Corespondenţă din Paris
de la Georges Dascal

Semnificaţiile primului scrutin

REPARTIŢIA VOTURILOR LA PRIMUL TUR DE SCRUTIN

Principalele partide şi grupări politice	18 noiembrie 1962		5 martie 1967		Cîştiguri sau pierderi
	Voturi	%	Voturi	%	
U. N. R. şi Republicani independenţi	6 945 092	37,88	8 453 512	37,65	+ 1 508 420
Partidul Comunist	4 003 553	21,84	5 029 808	22,46	+ 1 026 255
Federaţia Stîngii Democrate şi Socialiste	3 728 378	20,33	4 207 166	18,79	+ 547 788
Centrul democrat	3 069 872	16,74	2 864 272	12,79	— 205 600

Participare record: votul din 5 martie a adus la urne aproximativ 80 la sută din alegătorii înscrişi, faţă de 68 la sută la primul tur al alegerilor legislative din 1962.

Stabilitate, puţine schimbări, menţinerea sau consolidarea poziţiilor — iată observaţiile cele mai frecvente după primul tur de scrutin al alegerilor legislative din Franţa. Observatorii relevă, de asemenea, în unanimitate regresul serios al Centrului democrat condus de Jean Lecanuet, care, faţă de alegerile legislative precedente din noiembrie 1962, a pierdut peste 200 000 voturi, în ciuda celor 4 milioane de alegători suplimentari (în 5 martie 1967 au fost exprimate 22 400 000 voturi, faţă de 18 330 000 în 1962). Observatorii sînt unanimi în a explica acest regres prin ambiguitatea poziţiilor lui Lecanuet care, în tot cursul perioadei dinaintea primului tur, a manifestat veleităţi de apropiere cu majoritatea gaullistă. Un mare număr de alegători centrişti, aproximativ un sfert, au preferat deci să voteze direct şi încă de la primul tur pentru candidaţii guvernamentali.

Examinînd mai îndeaproape rezultatele scrutinului, reiese că aprecierile referitoare la stabilitatea generală trebuie interpretate nuanţat. Într-adevăr, datorită şi înfrîngerii centriştilor, s-a conturat o polarizare corespunzînd raporturilor reale dintre forţele politice aflate în competiţie : pe scurt, în esenţă se opun două forţe, „a V-a Republică" (U.N.R. + „giscardienii") şi stînga. Dacă prima, cu cîştigul ei de 1 500 000 de voturi, rămîne solid implantată în realitatea politică franceză şi se menţine la un procentaj de aproape 38 la sută, se constată că stînga (Partidul Comunist, Federaţia Stîngii şi Partidul Socialist Unificat) totalizează 9 750 000, adică 43,5 la sută din voturi. Trebuie să se ţină seama şi de faptul că un anumit număr de radicali socotiţi ca atare în cadrul cifrelor din noiembrie 1962 au părăsit de data aceasta stînga şi au mers împreună cu centriştii. Este, de pildă, cazul lui Maurice Faure, fost preşedinte al partidului radical, sprijinit de Centrul democrat şi care, la Cahors — unde în noiembrie 1962 fusese ales la primul tur de scrutin, cu 63 la sută din voturi — a fost de data aceasta pus în balotaj, avînd împotriva lui un candidat al Federaţiei Stîngii.

De altfel, aşa cum se prevedea, cea mai mare parte a locurilor a rămas în balotaj pentru al doilea tur, care va avea loc la 12 martie : din 486 locuri de deputaţi (470 pentru metropolă şi 16 pentru teritoriile de peste mări), numai 78 au fost atribuite la primul tur : 66 formaţiunii guvernamentale, printre care unul lui Georges Pompidou ; opt comuniştilor, printre care unul lui Waldeck Rochet ; unul Federaţiei, revenind lui François Mitterrand, trei Centrului Democrat şi altor formaţii. Din cele 408 locuri care rămîn în balotaj, candidaţii guvernamentali au şanse să obţină o parte însemnată şi, la prima vedere, suficientă pentru a-şi păstra majoritatea. Dar unii observatori sînt de părere că vor exista pentru aceşti candidaţi 70—80 balotaje dificile, uneori chiar foarte dificile. In acest sens, ministrul de interne Roger Frey, declarîndu-şi satisfacţia pentru voturile acordate candidaţilor guvernamentali, dar subliniind numărul mare al balotajelor, a spus : „Rămîne de hotărît pentru 408 locuri. Ceea ce exprimă foarte marea importanţă a scrutinului de duminica viitoare, cînd înfruntările cele mai numeroase şi cele mai semnificative vor fi între candidaţii celei de a V-a Republici şi cei ai Partidului Comunist".

A doua zi chiar după desfăşurarea primului tur de scrutin, au început între cele trei formaţiuni de stînga — Partidul Comunist, Federaţia şi P.S.U. — tratativele în vederea retragerilor de candidaturi la al doilea tur de scrutin. A intervenit între ele un acord general, pe baza principiului favorizării candidatului cu cea mai bună situaţie pe baza votului universal şi în funcţie de cazurile particulare care s-ar ivi. În mod practic, cele trei formaţiuni ale stîngii franceze au realizat deci pentru scrutinul de la 12 martie candidatura unică a stîngii în toate circumscripţiile în care va fi prezentă (în fruntea forţelor de stînga s-a situat Partidul Comunist în 196 de cazuri. Federaţia în 170 de cazuri şi P.S.U. în 8 cazuri). Cît despre situaţiile speciale evocate în acord, numărul lor este de aproximativ 15 şi ele se referă la circumscripţiile în care Partidul Comunist, deşi ajuns în fruntea partidelor de stînga, acceptă să renunţe în folosul candidatului Federaţiei sau al P.S.U., mai susceptibil, din motive locale, să întrunească voturile ansamblului alegătorilor de stînga. Acest acord, foarte concret, determină pe observatori să afirme că un număr de deputaţi ai formaţiunii guvernamentale ale căror mandate au expirat vor întîmpina dificultăţi pentru a-şi redobîndi locurile, şi că astfel scrutinul de balotaj se anunţă foarte variat. La aceasta va contribui pe de altă parte şi faptul că, în anumite locuri unde stînga nu are şanse, nu este exclus ca Federaţia să favorizeze (ceea ce Partidul Comunist a refuzat în mod categoric) alegerea unui centrist, împotriva unui candidat al formaţiunii gaulliste.

În altă ordine de idei, va putea fi hotărîtoare, în anumite împrejurări, atitudinea Centrului Democrat, al cărui preşedinte, Lecanuet, a făcut cunoscut că, în orice caz, centriştii vor face totul pentru a evita mai cu seamă alegerea unui comunist. Se vorbea chiar despre eventualitatea unui contract între Centrul Democrat şi guvernamentali, pentru a se ajunge la renunţări reciproce care să permită realizarea unui baraj împotriva candidatului comunist, atunci cînd acesta va avea şanse să fie ales. Este cert că menţinerea sau retragerea unui candidat centrist va putea să acţioneze în favoarea sau în defavoarea candidatului stîngii. Dar nu trebuie uitat, notează observatorii, că la al doilea tur al alegerilor prezidenţiale (decembrie 1965), din cele 3 500 000 voturi obţinute de Lecanuet la primul tur, dacă 2 000 000 au fost într-adevăr acordate generalului de Gaulle, 1 500 000 au revenit lui François Mitterrand, candidatul unic al stîngii. Rămîne o întrebare : ce va face de data aceasta corpul electoral centrist, dacă se are în vedere că partea sa cea mai gaullistă a votat, încă de la primul tur, cum am arătat, pentru candidaţii guvernamentali.

O ultimă remarcă prezintă interes : este vorba de poziţia republicanilor independenţei conduşi de Giscard d'Estaing. Această formaţiune avea 33 de deputaţi în Adunarea Naţională precedentă şi constituia, împreună cu cei 230 deputaţi U.N.R., majoritatea „a V-a Republică" (majoritatea constituţională fiind de 242 voturi, la 482 deputaţi). Or, încă de la primul tur de scrutin din 5 martie, din cei 66 aleşi ai formaţiunii guvernamentale, 18, adică aproape 30 la sută, sînt republicani independenţi. Se consideră probabil ca greutatea specifică a „giscardienilor" să crească în noua Adunare. De altfel, chiar a doua zi după votul de duminica trecută, Comitetul de conducere al republicanilor independenţi, prevalîndu-se de aceste prime rezultate, publica o declaraţie în care afirma, printre altele : „Un asemenea succes dovedeşte că opinia a ratificat alegerea acelora care vor să pregătească viitorul celei de-a V-a Republici şi **să contribuie la orientarea politicii ei** (sublinierea noastră), situîndu-se în cadrul majorităţii care îl sprijină pe preşedintele republicii". Anumiţi comentatori văd aci premisele unor viitoare complicaţii în sînul

acestei majorități, indiferent dacă succesele republicanilor independenți se vor repeta sau nu la 12 martie.

În orice caz, rezultatele primului scrutin, care au permis fiecărui partid să-și aprecieze influența proprie, vor cîntări în evoluția politică viitoare, căci, dacă nici o mișcare de amploare hotărîtoare nu a răsturnat raportul de forțe, etapa din 5 martie și consecințele ei sînt totuși importante : pe lîngă confirmarea bazei electorale a formațiunii „a V-a Republică", ele marchează pentru stînga — care se reafirmă ca singura forță coerentă de opoziție, cu aproape 44 la sută din voturi — o fază nouă în progresele coeziunii și unității ei. Comentatorii gaulliști își dau seama de acest lucru. De pildă, Jacques de Montalais, redactorul-șef al ziarului „La Nation", organ oficial al U.N.R., care scrie la 7 martie : „Trebuie remarcat că, dacă gaullismul se menține la un nivel atît de ridicat, stînga, și în special partidul comunist, nu au avut de suferit. În consecință, din acest scrutin trebuie să tragem concluzia că viitorul guvern va trebui să acorde cea mai mare atenție situației elementelor mai puțin favorizate, indiferent dacă este vorba de regiuni sau de oameni."

În sfîrșit, o problemă care poate părea tehnică, dar căreia mulți observatori îi acordă un interes deosebit : polemica privitoare la sistemul electoral a fost reluată. Într-adevăr, un număr crescînd de comentatori critică, potrivit expresiei curente, „caracterul inechitabil al sistemului electoral majoritar cu două tururi de scrutin", care permite unei formațiuni întrunind doar 38 la sută din voturi să dispună de majoritatea absolută în Parlament. Reluarea, începînd din seara de 7 martie, a emisiunilor televizate, în cadrul cărora șefii principalelor formații politice se adresează opiniei publice, readuce în atenția acesteia ansamblul problemelor controversate și care, o dată cu candidaturile, sînt supuse votului său. Se consideră posibil ca generalul de Gaulle să rostească și în ajunul celui de al doilea tur de scrutin un discurs televizat.

Paris, 8 martie

Pe unul din marile bulevarde, parizienii privesc panourile pe care se afișează rezultatele scrutinului

Corespondență din Sofia
de la Constantin Linte

Vizita lui Ivan Başev la Oslo și Copenhaga

Ministrul afacerilor externe al R. P. Bulgaria, Ivan Başev, a efectuat recent o călătorie în Norvegia și Danemarca. Vizita în cele două țări nordice a avut menirea, după cum se sublinia la Sofia, să concretizeze dorința și posibilitățile crescînde care există pentru dezvoltarea relațiilor Bulgariei cu aceste state.

În convorbirile de la Oslo și Copenhaga, în declarațiile făcute de oficialități, precum și în comentariile presei, pe prim plan s-a aflat problema relațiilor bilaterale. A rezultat încă o dată, după cum subliniau ziarele, importanța care se acordă creării unui climat propice amplificării colaborării multilaterale — atît în domeniul politic, cît și în cel economic, tehnico-științific, cultural, turistic. „O asemenea colaborare — declara Per Borten, primul ministru norvegian — este posibilă și avantajoasă pentru ambele țări". Ambele vizite — scria *Otecestven Front* — s-au desfășurat într-o atmosferă cordială.

Exprimînd dorința Bulgariei de extindere a colaborării economice cu cele două țări, Ivan Başev a subliniat, atît la Oslo cît și la Copenhaga, posibilitățile concrete care există în acest domeniu. S-a relevat, astfel, faptul că Bulgaria, pe de o parte, și cele două țări nordice, pe de altă parte, sînt deosebit de interesate în creșterea exportului reciproc. Norvegia, de pildă, ar putea găsi în Bulgaria o piață bună pentru produsele sale. În ceea ce o privește — a declarat ministrul bulgar al afacerilor externe — Bulgaria este hotărîtă să caute toate formele posibile, reciproc avantajoase, pentru dezvoltarea relațiilor economice. S-a citat în această direcție posibilitatea construirii și exploatării în comun, cu Norvegia și Danemarca, a unor obiective turistice în Bulgaria. Există, de asemenea, largi posibilități pentru extinderea schimburilor tehnico-științifice și a colaborării industriale. S-a subliniat, printre altele, posibilitatea de a se lărgi colaborarea în domeniul construcțiilor navale.

La capitolul problemelor internaționale, evoluția situației din Europa a ocupat locul principal în convorbirile de la Oslo și Copenhaga. Referindu-se la securitatea europeană, Ivan Başev a declarat, la Oslo, că Bulgaria acordă o deosebită însemnătate acestei probleme, considerînd că în momentul de față ea este cea mai importantă din Europa. „În baza Declarației de la București a țărilor participante la Tratatul de la Varșovia — a spus el — Bulgaria caută să-și aducă contribuția la soluționarea problemei securității europene. După părerea noastră — a continuat Ivan Başev — în prezent este deosebit de important ca țările Europei să colaboreze între ele în vederea convocării unei conferințe internaționale, care să examineze problemele securității europene". Ministrul bulgar a subliniat rolul relațiilor bilaterale în crearea unui climat propice pentru soluționarea problemelor principale care preocupă popoarele Europei.

La Oslo, răspunzînd întrebărilor ziariștilor, ministrul de externe al Bulgariei s-a ocupat de rolul țării sale în Balcani. El a arătat că, ținînd seama de relațiile excelente ale Bulgariei cu Iugoslavia și România, de îmbunătățirea relațiilor cu Grecia și Turcia, se poate considera că Balcanii se transformă în ultimul timp în una din regiunile liniștite ale Europei. Reluînd aceeași idee la Copenhaga, Ivan Başev a spus : „Relațiile cu țările balcanice au constituit întotdeauna o preocupare principală a politicii externe bulgare. În decursul ultimilor trei-patru ani, guvernul bulgar a depus mari eforturi și a adus, după părerea mea, o contribuție pozitivă la cauza însănătoșirii situației politice, a climatului politic în Peninsula Balcanică. Am dori — a spus el — să se lărgească colaborarea în Balcani".

Opiniile exprimate de interlocutorii ministrului de externe bulgar s-au înscris pe aceeași linie a dorinței de extindere a colaborării bilaterale și internaționale. Personalitățile norvegiene și daneze s-au oprit asupra rezultatelor pozitive înregistrate în ultima vreme în evoluția climatului european. „Țările mici, a declarat Jens Otto Krag, au de asemenea un rol important pe planul colaborării pașnice. Cunoscîndu-ne mai bine și stabilind relații mai strînse, noi putem contribui la netezirea căilor pentru destinderea încordării internaționale și spre securitatea pe care omenirea o dorește cu ardoare".

Presa bulgară consideră că vizita ministrului afacerilor externe la Oslo și Copenhaga constituie o verigă importantă în dialogul Bulgariei cu cele două țări nordice. Încă în cursul acestui an, Bulgaria va fi vizitată de Per Borten, primul ministru al Norvegiei, Jon Lyng, ministrul afacerilor externe al Norvegiei, de Jens Otto Krag, primul ministru și ministrul afacerilor externe al Danemarcei. Sînt prevăzute, de asemenea, schimburi de vizite între delegații parlamentare și economice.

Sofia, 7 martie

Abdelaziz Ahmed MOKBLI

lider al Frontului de Eliberare a sudului ocupat al Yemenului (F.L.O.S.Y.)

SITUAȚIA DIN ARABIA DE SUD

Aden. Mii de oameni au participat la demonstrația de doliu organizată în memoria celor trei fii ai fostului prim-ministru Mackawee, uciși de o bombă

Pe măsură ce termenul fixat de autoritățile britanice pentru acordarea independenței Federației Arabiei de Sud (începutul anului 1968) se apropie, situația din zona meridională a Peninsulei Arabice devine tot mai încordată. Nici nu s-au stins încă ecourile marilor acțiuni populare îndreptate împotriva autorităților coloniale și a vîrfurilor feudale autohtone, prilejuite de cea de a 128-a aniversare a debarcării trupelor britanice în teritoriile sud-arabe și un nou val de mînie și protest al patrioților și elementelor democratice s-a ridicat pentru a condamna „escalada violenței" întreprinsă de poliția militară engleză. Printre organizațiile care se află în fruntea luptei pentru eliberare națională, cea mai puternică este considerată Frontul de Eliberare a sudului ocupat al Yemenului (F.L.O.S.Y.). Zilele trecute, la sediul reprezentanței acestei organizații, deschisă de curînd în capitala Algeriei, colaboratorul nostru Constantin Benga a avut o convorbire cu unul din liderii Frontului de Eliberare, Abdelaziz Ahmed Mokbli, în cadrul căreia ultimele evenimente din Aden, aflate la ordinea zilei, au fost abordate în perspectiva principalelor probleme legate de mișcarea de eliberare națională din Federația Arabiei de Sud.

— Mișcarea pentru eliberare națională a populației din sudul peninsulei arabice are o tradiție bogată și îndelungată. Am dori să ne faceți un scurt istoric al evoluției luptelor pentru dobîndirea independenței naționale, pentru înlăturarea dominației coloniale, în această regiune a lumii arabe.

Partea de sud a Peninsulei arabice, cunoscută mai ales sub numele de „Adenul și protectoratele sale de est și de vest", a fost colonizată de Marea Britanie în 1839. În virtutea aranjamentelor cu sultanatele și șeicatele din această zonă, Anglia și-a asigurat dominația deplină asupra teritoriilor sud-arabe, căpeteniile acestor emirate și sultanate rămînînd cu o putere formală.

Poporul nostru nu a acceptat însă niciodată și nu poate accepta ocupația străină. Istoria celor 124 de ani de dominație britanică (1839—octombrie 1963, dată care marchează momentul declanșării luptei armate condusă de Frontul de Eliberare) este bogată în numeroase revolte populare care s-au intensificat, începînd din deceniul al patrulea, pe întreg teritoriul Arabiei de sud, atît în regiunile muntoase cît și în orașe.

Revoltele populației capătă un caracter mai organizat din 1955, cînd apar primele uniuni sindicale, care mai tîrziu fuzionează în „Congresul muncitorilor". Programul acestor organizații vizează, deopotrivă, obiective ale luptei pentru eliberare națională și dreptate socială.

— Ziarele au remarcat că întemeierea Frontului de Eliberare a sudului ocupat al Yemenului, în cursul anului trecut, a constituit o contribuție importantă la lupta împotriva dominației coloniale, a determinat o amploare și o eficacitate sporită a acțiunilor populare din teritoriile sud-arabe. Care a fost contextul politic în care s-a creat acest Front?

Larga mișcare populară a intrat într-o nouă etapă prin constituirea a numeroase organizații de luptă împotriva asupririi coloniale, pentru eliberarea națională. În ultimul deceniu au apărut în ilegalitate Uniunea triburilor, Organizația secretă a ofițerilor liberi, Organizația revoluționară a cetățenilor liberi din sudul Yemenului ocupat, Frontul național, Frontul arab și altele. Semnalul luptei armate a fost dat de un detașament al Uniunii triburilor, în octombrie 1963, în regiunea Radfan. Acțiunile militare ale patrioților s-au extins, în anii următori, pe întregul teritoriu al Arabiei de sud. În fața încercărilor colonialiste de intimidare și ținînd seama de ineficacitatea revoltelor spontane, a apărut necesitatea creării unui front unic, care să includă în componența sa toate forțele hotărîte să lupte împotriva dominației coloniale, pentru eliberare națională și socială. Ca urmare, la 13 ianuarie 1966, a fost creat actualul Front de luptă pentru eliberarea sudului Yemenului ocupat.

— Cu cît se apropie scadența retragerii autorităților coloniale engleze de pe teritoriul actualei Federații, presa semnalează o intensificare a activității forțelor patriotice împotriva dominației coloniale urmată de măsuri represive ale autorităților britanice. Ce ne puteți spune în legătură cu aceasta?

În ultima decadă a lunii februarie, situația din Aden s-a încordat simțitor. În ciuda stării de asediu, au avut loc numeroase greve, urmate de represiuni sîngeroase. Pe lîngă caracterul lor revendicativ, aceste acțiuni au constituit un nou prilej de reafirmare a opoziției populare față de pretinsa Federație a Arabiei de sud, creație a colonialismului. În ciuda represiunii sîngeroase la care s-au dedat forțele colonialiste, manifestațiile și acțiunile populare s-au intensificat și se amplifică pe zi ce trece, în special în diferite cartiere ale orașului Aden. Ca represalii, aviația britanică a bombardat, recent, numeroase sate în diverse regiuni incluse în actuala Federație. Numărul deportaților este de peste 100 000 (la o populație de 1 500 000), iar cel al deținuților politici se ridică la 1 000.

— Zilele trecute ați făcut cunoscut că Marea Britanie construiește trei baze militare secrete pe teritoriul Arabiei de sud, urmînd să fie folosite împotriva mișcărilor de eliberare națională, și ați denunțat colaborarea cercurilor reacționare din Orientul Mijlociu cu Anglia. V-am solicita să vă referiți, pe scurt, la intențiile de perpetuare, prin noi mijloace, a dominației străine în această regiune.

În încercarea de a-și menține pozițiile, autoritățile colonialiste au trecut în ultima vreme la regruparea elementelor reacționare interne în diferite organizații. În plus, autoritățile coloniale contează pe sprijinul forțelor reacționare din această zonă, mai ales din A-

Noi manifestații la Aden

rabia Saudită. Marea Britanie a promis guvernului de la Riad includerea unor teritorii din actuala Federație, între care Hadramaut, El Uahidi și Bihan, în componența Arabiei Saudite. În același timp, autoritățile coloniale se străduiesc să consolideze pozițiile șubrede ale vîrfurilor feudale din Federație. Recent, ele au umplut vidul bugetar al Federației cu circa 5,1 milioane lire sterline și au distribuit sultanilor și șeicilor, sub formă de împrumut pentru acoperirea „necesităților regiunilor lor", alte 1,5 milioane.

— Am dori, în încheiere, să expuneți, pentru cititorii revistei „Lumea", poziția Frontului de Eliberare asupra principalelor probleme cărora trebuie să le facă față, în momentul actual, teritoriile din sudul Peninsulei Arabice.

Frontul de Eliberare se opune actului acordării independenței în condițiile preconizate de Marea Britanie, atîta vreme cît aceasta nu ia în considerare punctul de vedere expus în programul său. Pe scurt, poziția noastră este următoarea : recunoașterea Frontului de Eliberare ca reprezentant autentic al populației din actualul teritoriu al Federației ; dizolvarea Federației Arabiei de sud, a Consiliului Adenului și a tuturor organizațiilor create de colonialiști în regiune ; retragerea forțelor militare britanice și încetarea amestecului în viața economică și politică a teritoriilor sud-arabe ; eliberarea tuturor deținuților politici. Aceste puncte figurează, de altfel, și în rezoluția adoptată de O.N.U. la 5 noiembrie 1965.

Revoluția noastră, îndreptată împotriva colonialismului, are ca prim obiectiv cucerirea independenței naționale. În același timp, ea are și caracterul unei lupte de eliberare socială. Ne pronunțăm pentru desființarea marii proprietăți funciare prin înfăptuirea reformei agrare, pentru naționalizarea tuturor mijloacelor de producție (în primul rînd, a tuturor societăților străine, în special petroliere), pentru asigurarea controlului statului asupra întregii economii.

După cucerirea adevăratei independențe, Frontul de Eliberare își va îndrepta eforturile în direcția dezvoltării economice a țării și a consolidării independenței sale.

Constantin BENGA

Jacques Fauvet, redactor șef al ziarului „Le Monde"

despre

Cooperarea intereuropeană

O vizită cu preocupări profesionale la redacția binecunoscutului cotidian parizian „Le Monde" mi-a oferit prilejul unei discuții pe temele relațiilor intereuropene, cărora ziarul le acordă un larg spațiu în coloanele sale. Cititorii revistei „Lumea" au avut posibilitatea de a urmări la rubrica noastră „Puncte de vedere" reproduceri ale articolelor consacrate de „Le Monde" problemelor europene. De astă dată am solicitat redactorului șef al ziarului, Jacques Fauvet, cunoscător al României dintr-o vizită făcută acum doi ani în țara noastră, să exprime pentru revista „Lumea" opiniile sale în privința perspectivelor pe care înmulțirea contactelor politice, comerciale, culturale, științifice le aduce dezvoltării procesului destinderii și înțelegerii reciproce în Europa, unei mai bune cunoașteri a popoarelor continentului nostru. Jacques Fauvet mi-a declarat :

— Consider că mijlocul cel mai sigur și eficient în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor dintre țările europene, fără deosebire de regimul lor social-politic, este de a multiplica acordurile economice și culturale reciproc pozitive și avantajoase. Desigur că asemenea acorduri sînt înțelese ca un factor de colaborare și înțelegere, ele nu urmăresc să aducă nici un fel de prejudicii aliaților țărilor interesate. Pentru că, după opinia mea, cooperarea trebuie de fapt să se stabilească nu împotriva unei oarecari puteri, ci, dimpotrivă, cu oricare alta. Și aceasta este valabil pentru toate statele Europei.

Dezvoltînd aceste idei, redactorul șef al ziarului „Le Monde" spunea :

— Cred că politica de independență a țărilor europene va fi cu atît mai bine exprimată cu cît relațiile se vor dezvolta atît cu țările din estul continentului cît și cu cele din vestul său. De asemenea, consider că nu trebuie să punem semnul egalității între influența culturală a unei națiuni și prezența sa economică. Iată de ce socot complementar relațiilor politice și economice și deosebit de important rolul relațiilor culturale, întrucît deși fiecare țară se află situată într-un context geografic, istoria ne învață că pacea este întărită prin bunele relații cu prietenii de aproape sau de departe.

— Politica consecventă de afirmare a personalității naționale practicată de tot mai multe state europene este îndreptată în sensul depășirii politicii blocurilor militare și poate într-o zi a unei apropieri între ele, ca un preludiu la înlăturarea lor definitivă. Această politică constituie în același timp și cu deosebită importanță un factor de securitate în Europa. Personal, cred că această securitate europeană nu va putea fi în mod definitiv rezolvată fără o soluționare a problemei germane, fie prin recunoașterea actualei situații, fie prin reunificarea pe cale pașnică a întregii Germanii.

Cr. POPIȘTEANU

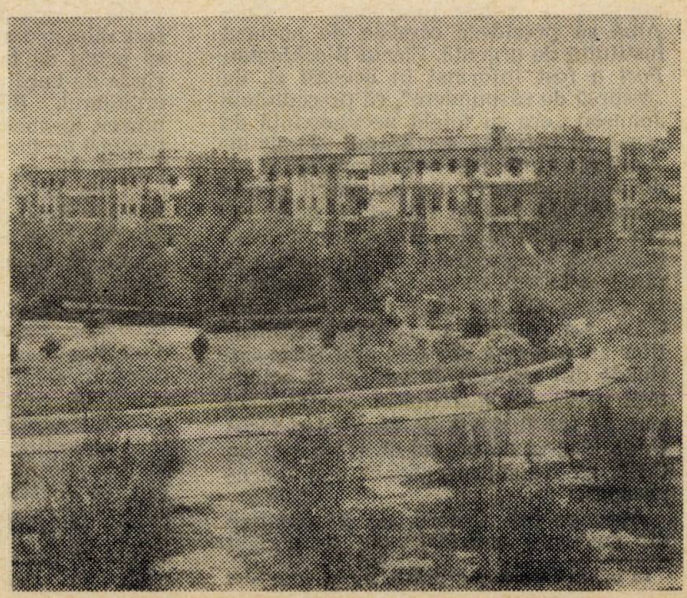

Ieri au avut loc la Damasc festivitățile prilejuite de Ziua eliberării țării, sărbătoare națională a Siriei. La festivități a participat și o delegație guvernamentală română, condusă de Alexandru Boabă, ministrul petrolului. În fotografie : noul cartier de locuințe în capitala Republicii Arabe Siriene, Damasc

Toate firele spionajului american duc aici: sediul C.I.A.

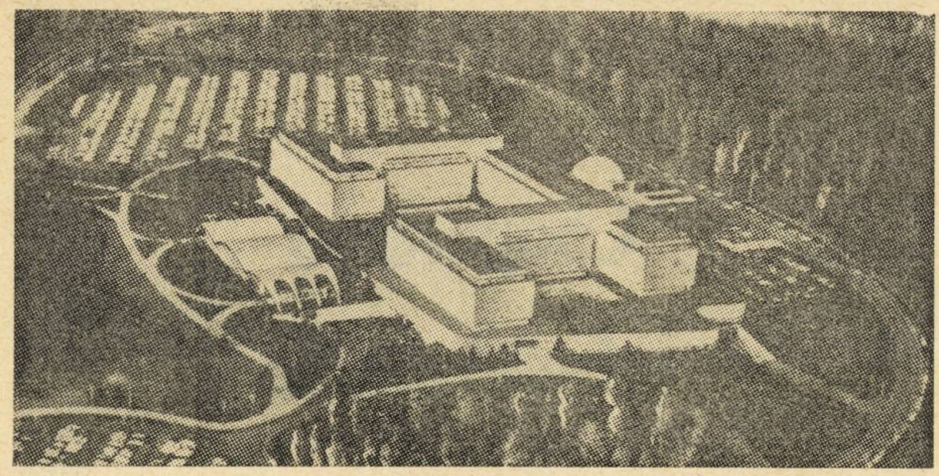

C. I. A. nu este un stat în stat

În nici două săptămîni, Washingtonul oficial și-a schimbat radical atitudinea față de scandalul declanșat de dezvăluirile despre infiltrarea Agenției Centrale de Investigații în cercuri aparent incoruptibile ale societății americane. La început, C.I.A. era dezavuată de toată lumea și se promiteau măsuri drastice pentru curmarea activităților ei subversive din interiorul țării. „Președintele Johnson este profund încredințat că este necesar ca integritatea și independența comunității universitare să fie apărate. El a ordonat o revizuire atentă a tuturor activităților guvernamentale de natură să primejduiască această integritate și această independență", declara la 16 februarie subsecretarul de stat Nicholas Katzenbach, anunțînd că a fost însărcinat de Casa Albă să prezideze comisia de anchetă instituită de urgență. Ziarul *Washington Post* a fost informat în aceeași zi, de „o sursă de răspundere", că președintele Johnson „era în totală necunoștință de cauză în privința sprijinului primit de Asociația Națională a Studenților" și că, de altfel, „nimeni din anturajul președintelui n-a fost la curent cu acest lucru". În fața studenților Universității Stanford, vicepreședintele Hubert Humphrey a lansat un adevărat rechizitoriu la adresa C.I.A.: „Cei 15 ani în care C.I.A. s-a infiltrat în rîndurile studenților au fost una din cele mai triste perioade din punctul de vedere al activității politice a guvernului nostru. Nu sînt de loc încîntat de ceea ce a făcut C.I.A. Regret amestecul ei. E necesar ca C.I.A. să fie supravegheată mai îndeaproape".

Aproape toți factorii de răspundere din guvernul american au ținut să-și înscrie numele pe lista celor ce și-au afirmat protestul și inocența. „A fost o mare greșeală din partea C.I.A. să se dedea la activități secrete în zona învățămîntului și a universității", a declarat John Gardner, ministrul sănătății, învățămîntului și bunăstării, unul din cei trei membri ai comisiei de anchetă conduse de Katzenbach.

După cum era și de așteptat în asemenea împrejurări, Congresul și-a anunțat intenția de a iniția o anchetă pe cont propriu.

ÎNCEP RETRACTĂRILE

Toată această fervoare a dezicerilor și a demascării s-a stins brusc după ce senatorul Robert Kennedy a dezvăluit unele lucruri pe care, în calitatea sa de fost ministru al justiției, le cunoștea cît se poate de bine. „Nici una din hotărîrile de bază ale C.I.A. nu a fost luată unilateral. Sub administrațiile Eisenhower, Kennedy și Johnson toate aceste hotărîri au fost adoptate de ramura executivă. Ele au fost aprobate de toți factorii de răspundere ai Administrației, inclusiv Casa Albă. Dacă politica a fost greșită, vina nu este a C.I.A., ci a fiecăruia dintre guvernele succesive menționate".

A fost ca un duș rece. Au urmat retractările. Katzenbach, care și-a amînat o călătorie în Africa pentru a începe cercetările fără întîrziere, a dat publicității un raport preliminar: „Atunci cînd a acordat sprijin financiar activității anumitor organizații private din Statele Unite, C.I.A. n-a făcut-o din propria ei inițiativă, ci în conformitate cu politica stabilită de Consiliul Național al Securității între 1952 și 1954. De atunci și pînă acum, ea a acționat cu aprobarea unor comitete interdepartamentale din care au făcut parte secretarul de stat și ministrul apărării sau reprezentanții lor. Această politică a fost în vigoare sub patru președinți".

La 23 februarie, adică exact cu o săptămînă după ce susținuse contrariul, „președintele Johnson s-a declarat întru totul de acord cu concluziile de mai sus", a comunicat presei un purtător de cuvînt al Casei Albe.

Și Congresul s-a răzgîndit și a abandonat ideea unei anchete proprii pentru că „există oricum o supraveghere atentă a C.I.A. de către Congres".

Cu alte cuvinte, liderii puterii executive și ai celei legislative din S.U.A. au renunțat la poziția lor inițială care consta în a întreține mitul unei Agenții centrale de investigații acționînd machiavelic în afara și într-un fel deasupra guvernului, un fel de stat în stat, așa cum a fost prezentată cu cîtăva vreme în urmă în cartea lui Nise și Ross, „Guvernul invizibil".

C.I.A. nu este, în definitiv, decît una, deși cea mai importantă, dintre cele nouă agenții de „investigații" create, conduse și controlate de guvernul american (celelalte fiind, potrivit revistei *Time*, Agenția securității naționale, Agenția spionajului militar, Comisia pentru energia atomică, Serviciul de spionaj și informații al Departamentului de Stat, Serviciul de spionaj al forțelor aeriene, Serviciul de spionaj al forțelor terestre, Serviciul de spionaj al forțelor navale și Biroul Federal de Investigații). Creată în 1947, în baza legii securității naționale, cu misiunea de a coordona activitățile de spionaj ale tuturor agențiilor și departamentelor guvernamentale, C.I.A. nu poate fi trasă la răspundere, în principiu, decît de președinte și de Consiliul securității naționale și acționează sub acoperirea celui mai desăvîrșit secret. Bugetul ei, care oscilează între 500 de milioane și un miliard de dolari pe an, este camuflat în bugetul federal la capitolul cheltuielilor militare și nu este supus deschis aprobării Congresului.

Dincolo însă de această aparentă libertate de acțiune, realitatea de zi cu zi e mult mai prozaică și Gerald Ford, ca și Katzenbach, a avut perfectă dreptate. C.I.A. nu poate face nici măcar un pas fără aprobări superioare. Guvernul are, încă de pe vremea președintelui Kennedy, un comitet interdepartamental care supraveghează operațiunile desfășurate de C.I.A. Sub precedenta Administrație făceau parte din acest comitet McGeorge Bundy, actualmente președintele Fundației Ford, Alexis Johnson, astăzi ambasadorul S.U.A. în Japonia, și Cyrus Vance, ministru adjunct al apărării. În momentul de față, comitetul este alcătuit din Walt Rostow, consilier special al Casei Albe, același Cyrus Vance și Foy Kohler, fostul ambasador al S.U.A. la Moscova. Fiecare se întîlnesc săptămînal cu Richard Helms, directorul C.I.A., și examinează împreună fiecare „operațiune secretă" propusă de C.I.A. Pentru orice cheltuială, de la 10 000 de dolari în sus, este nevoie de aprobarea lor. Acest mecanism exclude cu totul posibilitatea manipulării anarhice de către C.I.A. a unor sume de milioane de dolari. (După cum a devenit cunoscut, numai Asociația Națională a Studenților a primit pe puțin trei milioane.) Și pe lîngă cele două camere ale Congresului funcționează comitete însărcinate cu supravegherea activității Agenției centrale de spionaj.

CEEA CE SE ȘTIA DE MULT...

Ce se petrece zi de zi în cele opt etaje ale impunătoarei centrale, situate la Langley (Virginia), la o distanță de 8

În nr. 10: Un anunț publicitar cu urmări...

— Investigăm atent activitatea C.I.A. Ce ne puteți declara ?...
(Din The New York Herald)

mile de capitala Statelor Unite ? Bineînțeles, în primul rînd se centralizează și se sistematizează datele culese de spionajul american din toate colțurile lumii. Pe lîngă strîngerea de informații, C.I.A. se ocupă însă și cu organizarea subversiunii și a diversiunii, cu alte cuvinte pune la cale acțiunile pe care faptele și știrile înregistrate o determină să le creadă posibile și servind anumite obiective ale politicii americane de amestec în afacerile interne ale altor țări. Această latură a activității ei capătă o pondere tot mai mare și existența ei nu mai era un secret.

În aprilie 1960, *The New York Times* a făcut chiar un bilanț cuprinzător al succeselor și eșecurilor spionajului american transformat în organ executiv. Alcătuită cu participarea corespondenților ei din 35 de țări, ancheta inițiată atunci de *The New York Times* a fost determinată de un articol apărut tot în revista *Ramparts*, care arătase că Institutul tehnologic al Universității din Michigan a primit între 1955 și 1959 bani de la C.I.A. pentru un proiect menit să înlesnească menținerea regimului lui Ngo Dinh Diem în Vietnamul de sud. Panorama dezvăluită în seria de cinci articole în care au fost expuse rezultatele anchetei cuprindea aspecte foarte diverse. Se descria amănunțit modul în care C.I.A. a recrutat în 1964 transfugi cubani pentru a-i trimite cu avioane speciale în sprijinul mercenarilor străini din Congo, cum, mai devreme, „a pus la cale înlăturarea guvernului Arbenz în Guatemala în 1954 și răsturnarea premierului iranian Mohammed Mosaddîk în 1953 (două succese remarcabile) și invazia de la Playa Giron în 1961 (un insucces răsunător)". Se arăta cum „agenții C.I.A., care aveau legături mai strînse cu Washingtonul decît ambasadorii americani din țările respective, l-au ajutat pe Ramon Magsaysay să devină președinte al Filipinelor în 1953 și au sprijinit instalarea regimului lui Fumi Nosavan în Laos". Se preciza că C.I.A. „ajută cele mai multe state latino-americane să creeze forțe polițienești, înființează în diverse țări organizații anticomuniste pentru studenți, muncitori, liber-profesioniști, oameni de afaceri, țărani și partide politice și aranjează contacte între aceste grupări și organizații muncitorești, instituții și fundații americane".

Articolele erau atît de abundente în amănunte mergînd de la felul în care C.I.A. a subvenționat multă vreme revista literară *Encounter* și diverse edituri americane pînă la „funcționara de la C.I.A. care și-a consacrat întreaga viață profesională colectării, studierii, comparării și analizării tuturor informațiilor obținute în legătură cu președintele Sukarno", încît acum, cînd a izbucnit scandalul, întreaga presă americană le folosește ca material documentar de bază.

■ CE FEL DE „SOCIETATE DESCHISĂ" ?

Cum se explică în acest caz că dezvăluirile din *The New York Times* n-au făcut prea mare impresie la timpul lor în Statele Unite și că abia acum sînt reluate și comentate ?

Poate pentru că articolele din *The New York Times* făceau referiri concrete în special la activități subversive desfășurate de C.I.A. dincolo de hotarele S.U.A. Ani întregi de propagandă a „războiului rece" au încercat să acrediteze în cercuri largi ale opiniei publice americane ideea că Statele Unite ar avea de îndeplinit pe plan mondial o „misiune" atît de importantă încît se poate trece eventual cu vederea peste incorectitudinea mijloacelor folosite. C.I.A. era blamată numai atunci cînd eșua într-una din acțiunile sale (incidentul U-2, Playa Giron).

Nu este exclus ca deplasările produse în opinia publică americană, care nu mai este dispusă să accepte rețetele lipsite de scrupule din perioadele de încordare maximă a relațiilor internaționale, să fi contribuit la amploarea reacției de indignare din aceste zile (Walter Lippmann înclină spre această explicație). Elementul calitativ nou a fost însă, pare-se, altul : pentru prima oară dezvăluirile din presă au implicat un mare număr de instituții considerate a fi pilonii modului de viață american. În felul acesta a fost lovită grav, distrusă poate, o iluzie cultivată cu grijă de propaganda oficială : aceea că societatea americană ar reprezenta prototipul unei „societăți deschise", în care libertățile democratice, asigurate prin constituție, sînt respectate cu adevărat. Punînd sub semnul întrebării integritatea unor factori de opinie ca universitățile, ziarele, sindicatele etc., dezvăluirile despre infiltrarea C.I.A. în mai toate domeniile vieții publice americane au produs un adevărat șoc. Fundațiile filantropice erau socotite un element tipic al peisajului social american. Acum, însă, se demonstrează că multe dintre ele au acceptat să joace rolul de intermediari între Agenția Centrală de Investigații și instituții urmînd a fi induse în eroare, că altele nu există decît cu numele, fiind simple canale de scurgere a banilor rezervați în bugetul federal diversiunii. Cînd a scris că două fundații texane și anume M. D. Anderson Foundation din Houston și Hobltzelle Foundation din Dallas care au servit ca intermediari pentru fondurile plătite de C.I.A. Consiliului american al Comisiei internaționale a juriștilor (665 000 de dolari) și Congresului pentru libertatea culturală cu sediul la Paris (580 700 de dolari), *The Washington Post* a ținut să precizeze că fiecare dintre aceste două fundații numără printre epitropii lor cîte un prieten apropiat al președintelui Johnson : prima pe Leon Jaworski, iar cea de a doua pe judecătoarea Sarah Hughes, care în noiembrie 1963 a primit jurămîntul prezidențial al lui Lyndon Johnson.

America a aflat acum două lucruri. Mai întîi că „distanța dintre retorica societății deschise și realitatea controlului este mult mai mare decît se putea bănui" *(New Statesman)* și al doilea că acest control este exercitat nu de o agenție acționînd din proprie inițiativă ci de însuși guvernul Statelor Unite.

Felicia ANTIP

reflector

O FALSĂ VERSIUNE

Agenția B.T.A. a dat publicității o declarație în care protestează împotriva modului eronat în care a fost oglindit procesul legat de incendierea Reichstagului într-un film prezentat de televiziunea vest-germană. Arătînd că „poporul bulgar nu poate privi cu indiferență falsificarea adevărului istoric și denigrarea rolului pe care l-a jucat Gheorghi Dimitrov în demascarea naziștilor, adevărații organizatori ai incendierii Reichstagului", agenția precizează că filmul respectiv „creează o impresie falsă despre provocarea fascistă în legătură cu incendierea Reichstagului și procesul de la Leipzig" și „aduce servicii acelor forțe care caută să reabiliteze fascismul".

În ultima săptămînă, presa bulgară a acordat un spațiu larg acestui eveniment. „Rabotnicesko Delo" a publicat un articol semnat de Blagoi Popov, singurul dintre acuzații bulgari la procesul de la Leipzig rămas în viață, intitulat „Sub masca unei false obiectivități". „Ca unul dintre acuzații tribunalului fascist de la Leipzig din anul 1933, scria el, după prezentarea părții a II-a a filmului «Procesul incendiatorilor Reichstagului», și după ce am citit scenariul scris de Michael Mansfield, consider că, în interesul adevărului istoric și al tuturor acelora care au luptat în trecut împotriva fascismului și luptă în prezent împotriva renașterii acestuia, trebuie să-mi exprim nu numai regretul, ci și cel mai fierbinte protest împotriva acestei acțiuni nedemne, împotriva falsificării adevărului legat de proces..."

Presa bulgară a publicat declarațiile făcute la conferința de presă organizată de Uniunea ziariștilor bulgari în cursul căreia vorbitorii au protestat împotriva falsificării adevărului istoric.

Exprimînd protestul opiniei publice bulgare, ziarul „Rabotnicesko Delo" subliniază : „Noi, bulgarii, avem temeiuri de a ne simți extrem de lezați de această falsificare perfidă. Noi ținem bine minte «splendorile» fascismului. Întregul nostru popor este mîndru de comportarea curajoasă a lui Gheorghi Dimitrov la procesul nazist. Orice atentat împotriva figurii luminoase a eroului nostru lezează mîndria noastră națională".

VA DEMISIONA CABOT LODGE ?

O știre publicată în „New York Times", avînd ca sursă corespondentul său la Saigon și făcînd referiri la prieteni ai actualului ambasador american în Vietnamul de sud, susține că Lodge ar fi hotărît să părăsească Saigonul după proclamarea așa-zisei Constituții de către „guvernul" Ky. Diplomatul american s-ar mulțumi cu această „etapă importantă" pentru politica americană și s-ar reîntoarce la Washington.

Despre eventuala demisie a lui Lodge nu se scrie pentru prima oară. Zvonuri în acest sens au circulat în numeroase rînduri. Chiar cu o lună în urmă, Cabot Lodge, potrivit unor comentatori străini, urma să părăsească postul său de la Saigon. Semnificativ este însă faptul că știrea survine în momentul în care disensiunile din rîndul oamenilor politici americani privind politica Administrației în Vietnam au atins un adevărat punct de fierbere. Deocamdată, Cabot Lodge, care se află la Manila, la o Conferință a ambasadorilor americani din zona Pacificului, nu a putut nici să confirme nici să infirme știrea respectivă.

Tot „New York Times", citînd „surse informate", scrie că eforturile președintelui Johnson de a găsi un succesor al actualului ambasador la Saigon s-au dovedit a fi mai dificile decît s-a crezut. La fel de interesantă este și lista candidaților la acest post citată de „New York Times". Ea cuprinde printre altele pe William J. Porter, conducătorul așa-numitului „program de pacificare" în Vietnamul de sud, pe actualul titular al Pentagonului, Robert McNamara, și pe ambasadorul permanent al S.U.A. la O.N.U., Arthur Goldberg. Motive în plus pentru a se considera că eventuala rocadă de la Saigon ar fi direct legată de disensiunile din sînul cercurilor politice sus-puse americane, putînd constitui un pretext pentru o rocadă de anvergură care să afecteze și alte sectoare ale guvernului.

Djakarta

Sesiunea Congresului indonezian

Sesiunea Congresului Consultativ Popular, și-a început marți lucrările la Djakarta. Sesiunea survine după ce președintele Sukarno a predat întreaga putere politică generalului Suharto, act calificat drept un fel de „compromis" între el și armată, compromis care nu satisface întru totul pe adversarii cei mai fățiși ai președintelui. Sesiunea urmează să se încheie sîmbătă.

După cum s-a anunțat, ordinea de zi a sesiunii Congresului cuprinde : raportul generalului Suharto asupra „rolului președintelui Sukarno în evenimentele de la 30 septembrie" ; numirea unui președinte ad-interim ; desemnarea tribunalului care ar urma să-l judece pe președintele Sukarno.

Deocamdată, după părerea unor observatori politici prezenți la Djakarta, lucrările sesiunii s-ar desfășura într-un mod „oarecum neașteptat". Dacă generalul Nasution, președintele Congresului Consultativ Popular a deschis lucrările Congresului amintind membrilor că ei „s-au reunit în virtutea unei rezoluții a Parlamentului cerînd destituirea președintelui și darea sa în judecată", raportul prezentat în prima zi de generalul Suharto — așa cum relevau unele agenții de presă — s-a deosebit într-o serie de privințe de declarațiile lui Nasution.

Suharto a prezentat ceea ce agenția *U.P.I.* numește „dosarul Sukarno", făcînd „un rechizitoriu sever împotriva președintelui". El a afirmat că președintele Sukarno ar fi fost la curent cu pregătirile în vederea unei lovituri de stat, dar, totodată, el a cerut Congresului să nu întreprindă nimic împotriva acestuia. „Nu trebuie ca președintele Sukarno să fie umilit și dat în judecată", a declarat el. Generalul Suharto a evocat, după cum relatează *France Presse*, „lupta patriotică a lui Sukarno împotriva colonialiștilor, rolul său în formularea ideologiei statului indonezian, în proclamarea independenței și faptul că este primul președinte al țării..."

Declarațiile lui Suharto — sînt de părere unii comentatori străini — ar reflecta faptul că liderii militari indonezieni se tem că o acțiune drastică împotriva președintelui Sukarno ar putea duce nu numai la tulburări în țară, dar și la disensiuni în rîndul forțelor armate. „Popularitatea președintelui — scrie din Djakarta corespondentul agenției *France Presse* — rămîne vie în diferite regiuni din Indonezia, în pofida vigoarei campaniei pe care adversarii săi o duc de luni de zile împotriva lui". Este relevat, de asemenea, modul în care s-a desfășurat prima zi a lucrărilor Congresului : în momentul cînd Suharto elogia meritele președintelui, ofițeri superiori aflați în sală au aplaudat îndelung pasajele respective.

Agențiile de presă semnalează înmulțirea incidentelor între partizanii și adversarii președintelui Sukarno. La 2 martie, la Pekalongan, localitate din Jawa, au avut loc incidente între membri ai grupărilor de extremă dreaptă „Kappi" și sprijinitori ai lui Sukarno.

Pe de altă parte, la Djakarta, în cursul procesului intentat generalului Supardjo, acesta a criticat violent pe liderii militari care s-au folosit de evenimentele de la 30 septembrie pentru a dezlănțui o campanie antidemocratică în Indonezia. El a vorbit despre existența „consiliului generalilor" și de rolul acestuia în evenimentele care s-au produs. Supardjo a respins toate învinuirile ce i-au fost aduse, negînd că a complotat pentru răsturnarea guvernului. „Aflînd că generalii intenționează să acapareze puterea, a spus Supardjo în fața tribunalului, am căutat să mă opun acțiunii lor pentru a asigura securitatea șefului statului și a salva republica".

Observatorii străini consideră că organizarea „procesului Supardjo" în perioada care coincide cu lucrările Congresului constituie un mod de a exercita presiuni asupra înaltului organ legislativ al țării. În același timp, agenția *France Presse* anunță din Djakarta că cercurile de dreapta creează organisme paramilitare în rîndul tineretului.

Sergiu VERONA

Djakarta. Generalul Suharto aduce la cunoștința Congresului Consultativ Popular că președintele Sukarno i-a transferat împuternicirile sale executive în conducerea Indoneziei

reflector

LONDRA : EXPOZIȚIA „CĂMINUL IDEAL"

A 44-a ediție a expoziției „Căminul ideal", deschisă săptămîna aceasta la Londra, prezintă tradițional ultimele noutăți în materie de confort în toate domeniile : de la aparate casnice pînă la mobilier și alimente.

Pe aleea centrală este derulat un covor de 840 mp. La capătul de vest al sălii se află „The Wonderfall", un element decorativ plin de ingeniozitate : pe o înălțime de aproape nouă metri se desfășoară 1150 de filamente de nylon peste care se prelinge un lichid, dînd impresia unei cascade de lumină.

Sir Hugh Casson, unul dintre cei mai mari arhitecți din Marea Britanie, a proiectat o „locuință-capsulă", destinată secolului 21 și denumită „Diatom 2000". Potrivit concepției sale, în viitor locuințele vor fi unități mobile, independente o parte a timpului, și care se vor întoarce la „casa părintească" doar pentru reaprovizionarea cu combustibil și pentru alte servicii necesare.

La expoziție participă numeroase țări, printre care Polonia, Canada, Australia, U.R.S.S., Noua Zeelandă, Maroc, India, Spania, Franța, Belgia etc. Expun aproximativ 500 de firme.

Pavilionul românesc — prezent pentru a cincea oară la expoziția noastră — este vizitat cu mult interes. Expozanții români nu-și dezmint gustul și prezintă numeroase produse care găsesc o frumoasă apreciere la vizitatori : o largă varietate de mobilă în stil modern, scaune pliante, fotolii de birou, mobilă specială — dulapuri-bar, măsuțe — precum și articole de artizanat din lemn, covoare și sticlărie.

În incinta expoziției funcționează și un oficiu turistic românesc care dă informații vizitatorilor englezi dornici să facă o călătorie în România.

Kenneth CORNEY
directorul tehnic al expoziției „Căminul ideal"

Londra, 7 martie

CÎTE AVIOANE AU PIERDUT S.U.A. ÎN VIETNAM ?

Producția de avioane de război a S.U.A. ține oare pasul cu pierderile de avioane din Vietnam ? Această întrebare este pusă acum cu tot mai multă stăruință în Congres. Motivul acestei preocupări : noile cifre anunțate de Pentagon dublează aproape cifrele pierderilor anunțate anterior. Se consideră că cei șase ani de implicare americană în Vietnam ar fi costat S.U.A. 1 172 avioane. În plus, se afirmă că au fost distruse peste 600 elicoptere. Conform evaluărilor, pierderile în dolari, reprezentînd contravaloarea acestor aparate, se ridică la trei miliarde de dolari. Anunțarea acestor pierderi mai mari a provocat critici la Capitol Hill. Senatorul Bourke Hickenlooper (republican din Iowaa) a declarat că acest fapt a creat noi îndoieli în sensul că Administrația n-ar spune tot adevărul despre război : „Se ridică următoarea problemă : în ce măsură se poate avea încredere în știrile care anunță pierderile din Vietnam ? Se pare că sîntem îndreptățiți să punem întrebarea : care este adevărata cifră a pierderilor ?"

Faptul că avioanele de tipul acelora folosite deasupra Vietnamului de nord costă în medie două milioane de dolari fiecare, explică preocuparea tot mai mare față de acest element de uzură al războiului. Pentru unele versiuni ale avionului F-105, care constituie baza de atac a aviației americane, prețul se poate ridica pînă la 5,5 milioane de dolari.

McNamara a menționat cifre mari atunci cînd a cerut Congresului credite suplimentare pentru finanțarea războiului în restul anului fiscal care se termină la 30 iunie. Printre cererile sale se numără 3,7 miliarde de dolari pentru achiziționarea a 1 788 avioane destinate tuturor serviciilor armatei. El a declarat că, din această sumă, 1,5 miliarde sînt destinate „înlocuirii viitoarelor pierderi din cursul luptelor".

(Din U. S. News and World Report, vol. LXII, nr. 8)

În iunie 1966, cunoscutul scriitor australian Frank Hardy a plecat în așa-numitul Teritoriu de Nord al continentului, călătorind 2 000 de mile cu camionul de la Sydney, în legătură cu preocupările sale literare. Într-o zi, un tînăr aborigen, pe nume Dexter Daniels, a venit să-i ceară ajutorul în lupta populației aborigene. Hardy a petrecut cinci luni în Teritoriul de Nord, ajutîndu-i pe aborigeni să se organizeze și să elaboreze un program de revendicări sociale. Acțiunile aborigenilor, despre care relatează scriitorul în reportajul său, au început în mai 1966, cînd crescătorii de vite și muncitorii aborigeni de la Stațiunea de creștere a vitelor din Newcastle Waters au declarat grevă, cerînd salarii egale cu crescătorii de vite albi.

în exclusivitate pentru
LUMEA
de Frank Hardy

ABORIGENII

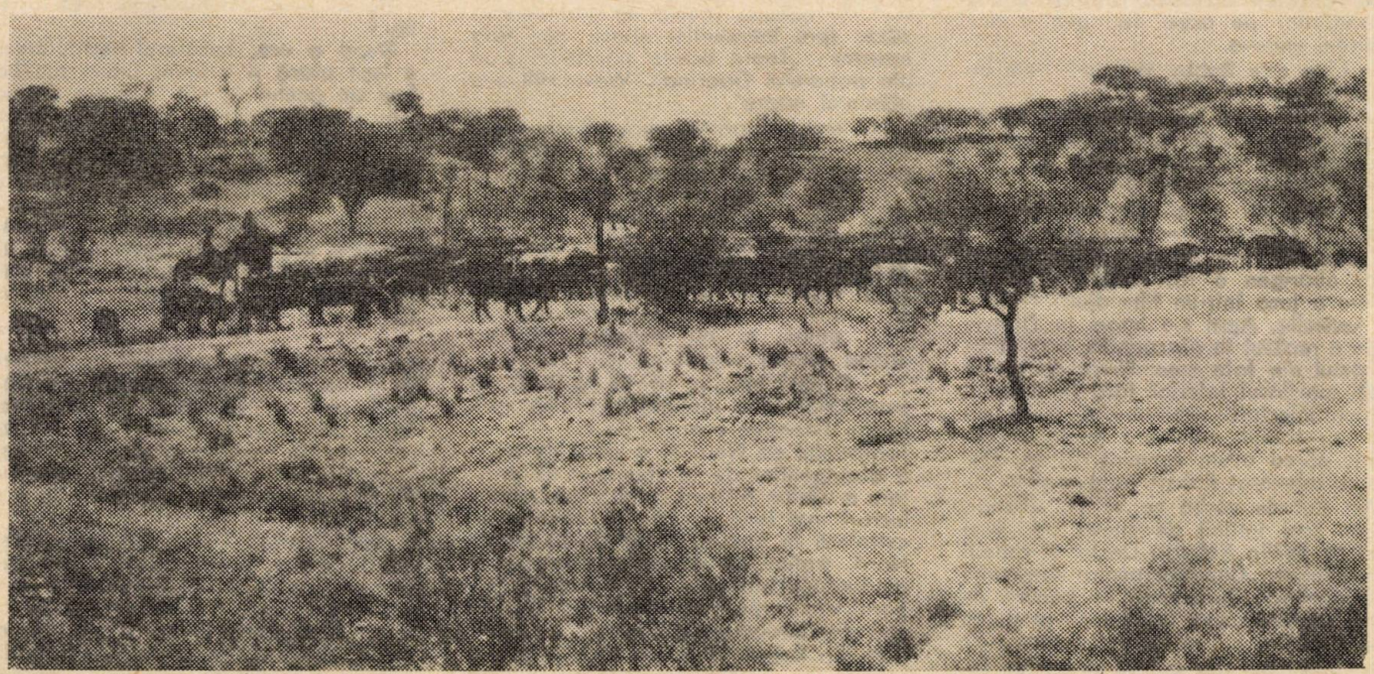

Turmele de vite, pe pămîntul populației Goorindji

Un om voinic stă în picioare în curtea Stațiunii de creștere a vitelor din Wave Hill, trăgînd din pipă și scărpinîndu-se în cap. E un alb, pe nume Tom Fisher. Stăpînește tot teritoriul pe care-l cuprinde cu ochiul — o suprafață de 5 185 mile pătrate din „Imperiul Vestey" (monopol englez de creștere a vitelor). Cel puțin îl stăpînea pînă cînd crescătorii de vite și muncitorii aborigeni au declarat grevă, cerînd salarii egale cu tovarășii lor de muncă albi.

Fisher a refuzat să acorde un interviu lui Peter Murphy, de la ziarul „Northern Territory News". Dar secretarul „Uniunii muncitorilor din nordul Australiei", Paddy Carroll, i-a adresat totuși cîteva întrebări, în special în privința salariilor datorate greviștilor. Carroll părea la fel de nedumerit ca și Fisher de revolta neașteptată a aborigenilor.

Îi spun: „Aborigenii se plîng că de ani de zile la această stațiune femeile lor sînt molestate".

Fisher răspunde: „Le-am spus crescătorilor de vite albi să nu intre în așezările greviștilor. Dar se întîmplă unele abateri în Teritoriul de Nord și chiar și la Wave Hill". Și se scarpină din nou în cap.

De ce se scarpină? Poate că poartă de obicei o pălărie sub soarele arzător. Poate că a devenit un gest caracteristic pentru el. Poate că se află în încurcătură. Poate că este nedumerit văzînd cum puterea de care dispunea odinioară îi scapă printre mîini.

La început, Dexter Daniels a venit să mă viziteze în casa în care locuiam la Darwin. Este un aborigen din tribul Roper Riber. Vesel și plin de viață, el mi-a arătat și un alt aspect al firii sale: o adîncă onestitate.

Era însoțit de un alt aborigen, pe nume Frank, un fost lepros. Frank s-a vindecat, dar și-a pierdut degetele de la mîini și de la picioare. Soția sa este încă bolnavă de lepră. Zece la sută din aborigenii care locuiesc în Teritoriul de Nord sînt leproși.

Dexter era organizator al „Uniunii muncitorilor din nordul Australiei". Și-a

luat un concediu de șase luni. Mi-a vorbit despre greva de la Newcastle Waters. „Singura speranță a poporului meu este ca alte stațiuni să declare grevă. Oamenii sînt gata. Mă așteaptă pretutindeni".

Am discutat și am băut ceai (ca și majoritatea aborigenilor care cîștigă „așa cum se cuvine", Dexter nu bea alcool). Mi-a vorbit despre agitația poporului său din tot Teritoriul de Nord, în special de la stațiunile de creștere a vitelor. Mi-a evocat imaginea unui popor vechi, gata să se deștepte dintr-un somn adînc, și care așteaptă doar un conducător. Această imagine m-a scos din criza literară care mă mînase la Darwin și m-a atras în luptă...

— Cine este tipul ăsta ? am întrebat-o pe chelnerița de la bar.

Întîi crezuse că mă refer la un alb din apropiere.

— Oh, aborigenul... I se spune Bobby Wilson.

Nu auzisem niciodată despre Bobby Wilson, dar pe acest aborigen îl mai văzusem undeva.

— Cine este Bobby Wilson ? l-am întrebat pe un alb.

— Nu te lega de el, oricine ai fi, mi-a răspuns. Poate să bată oameni de două ori mai voinici ca el.

M-am adresat lui Wilson.

— Poate știi care este numele meu tribal — Tudawaali — mi-a spus el.

Tudawaali ? În urmă cu 10 ani, un tînăr aborigen a fost adus la Sydney pentru a juca într-un film ajuns celebru în Australia. Apoi s-a întors la Darwin unde a recăzut în obscuritate. Îl priveam pe omul din fața mea. Firele de barbă albă, maxilarul inferior fără dinți, ochii adînci, injectați, exprimau o mare suferință ; trupul odinioară suplu și puternic părea acum complet distrus. Dar era cu adevărat Robert Tudawaali !

Am stat de vorbă cu el și, ulterior, ne-am mai întîlnit de cîteva ori. I-am spus că Phillip Roberts, Dexter și ceilalți organizează „Consiliul pentru drepturile aborigenilor". Tudawaali se bucură de multă faimă în sud, astfel încît ar putea fi de folos.

— Acum nu mai pot să-mi fiu de folos nici mie însumi, mi-a răspuns.

Dar mi-a făgăduit că duminica următoare va veni la mitingul de la Rapid Creek...

Vincent Lingiari și crescătorii de vite de la Wave Hill îl așteptau pe Dexter Daniels. Și Dexter s-a oprit în ușa cocioabei din tinichele ruginite a lui Vincent. „Mă întorc luni, i-a spus Dexter după ce au vorbit în șoaptă. Să mă așteptați".

Și crescătorii de vite de la Wave Hill, membri ai mîndrului trib Goorindji, au plecat de la stațiune pe malurile nisipoase ale fluviului Victoria, situat la o depărtare de opt mile. Tom Fisher și Peter Morris, „șefii albi de la Sydney", au încercat să convingă oamenii să se întoarcă. Morris i-a spus lui Lingiari : „Nu, Dexter mi-a spus că salariile sînt nedrepte. Se întoarce luni. Îl aștept pe Dexter".

Peter Morris : „Nu vă putem plăti salarii mai mari decît prevede legea. Cei de la Newcastle Waters au declarat grevă și acum nu mai au slujbă deloc. Ce ar fi să-ți schimbi părerea ?"

— Nu, nu pot. Trebuie să aștept pe Dexter.

Și Dexter s-a înapoiat în zorii zilei de luni.

La așezămintele de asistență socială din Wave Hill, aborigenul cunoscut sub numele de Pincher intră în coliba în care bat la mașină : „Frank, ce ți-a spus Tom Fisher cînd ai stat de vorbă cu el ?"

Îi relatez lui Pincher convorbirea.

— Tom Fisher e îngrijorat, îi spun lui Pincher. N-a spus prea multe. Stă și se scarpină în cap.

Pincher e încîntat. Acești oameni, care nu știu ce e ura, au un simț ascuns al umorului.

— Și zi așa ? Fisher se scărpina în cap, da ?

Apoi se aplecă spre mine, serios : „Oamenii de la Vestey nu au niciodată încredere în băștinași. Nu-i învață niciodată să facă un zid din beton, să conducă un automobil. Îi hrănesc cu carne sărată și pesmeți. Poporul nostru se numește Goorindji. Ne aflăm aici cu multă vreme înainte de oamenii de la Vestey". Și adăugă făcînd un gest cuprinzător spre întinderile uriașe din fața noastră : „Toate aceste pămînturi erau ale poporului Goorindji. Wave Hill era pămîntul nostru".

Nu era nici prima, nici ultima oară cînd auzeam oameni din tribul Goorindji spunînd că Wave Hill este pămîntul lor.

Phillip Roberts l-a vizitat pe Paddy Carroll la sediul sindicatului. Era prima consfătuire a aborigenilor organizați cu sindicatul „omului alb". Prietenește dar foarte scrupulos, ei au examinat situația luptei pentru salarii.

— Greva trebuie să se extindă, a spus Phillip. S-a discutat problema sprijinului financiar acordat de cei din sud Teritoriului de Nord și a stării de spirit a aborigenilor de la stațiunile de creștere a vitelor. Nimeni nu cunoaște aceste lucruri mai bine ca Phillip deoarece el cutreieră în lung și în lat Teritoriul de Nord, tratînd pe aborigenii bolnavi și predîndu-le elemente de igienă. „Poporul meu este gata de luptă. Trebuie să-i dai posibilitatea, Paddy".

Phillip Roberts e un om cu calități excepționale, inteligent și sincer, cu un spirit independent.

Paddy Carroll a subliniat că urma să aibă loc o conferință la Sydney cu participarea proprietarilor de stațiuni și a reprezentanților guvernului și și-a exprimat încrederea în satisfacerea revendicărilor aborigenilor cu privire la salarii.

— Crezi că proprietarii de stațiuni vor da poporului meu banii care i se cuvin chiar dacă tribunalul spune că mai trebuie să așteptăm trei ani ? Ce se va întîmpla dacă nu vom aștepta ? Ce vei face atunci ?

— Voi chema la grevă alte stațiuni.

Phillip s-a ridicat. La ușă s-a întors. Dacă nu le chemi tu, Paddy, le vom chema noi...

Bătrînii negri stăteau pe jos în fața unui restaurant din Darwin. Pe față le roiau muștele. Așteptau răbdători. Printre ei se afla un copilaș negru înfășat într-un scutec curat, întins pe spate în soarele fierbinte. M-am apropiat de copil, admirîndu-l. Un om slab, cu barba albă, l-a mîngîiat vorbindu-i într-un dialect ciudat. M-am îndepărtat și m-am așezat sub un copac, scriind dar urmărindu-i.

De cît timp stăteau acolo ? Ce așteptau ?

După o oră, bucătarul restaurantului a ieșit afară și a întins unuia din bărbați un pachet învelit în hîrtie de ziar. L-au deschis. Înăuntru se aflau resturi de mîncare, coji de pîine. Au mîncat chiar acolo, fără să se rușineze. Copilașul plîngea și omul slab i-a dat resturi de costiță.

Aborigenii sînt nevoiți să cerșească mîncare sau bani la Darwin și în alte orașe. Îi silește la asta lăcomia coloniștilor. Dar acum ei găsesc și alte soluții...

Aborigenii s-au întîlnit pe un teren de sport de la Rapid Creek. Domnea o atmosferă de sărbătoare pînă cînd Tudawaali a luat cuvîntul la microfon : „Liniște, oameni buni. Ce vă închipuiți ? N-am venit aici să ne distrăm. Am venit la o întrunire".

Davis Daniels, fratele lui Dexter, a dat citire noului program al „Consiliului pentru drepturile aborigenilor". El și Phillip au explicat programul punct cu punct. Revendică salarii egale. Nu acceptă clauza împotriva „muncitorilor înceți", propusă de Tribunalul de arbitraj : „Și în rîndul albilor există destui muncitori care lucrează încet, dar capătă același salariu", spune Davis.

Phillip continuă :

— Cînd primiți pensia și alocația pentru copii, vreți ca șeful alb să capete banii sau vreți ca sumele să fie plătite direct mamelor și bătrînilor ? Vreți banii aceștia în mînă ?

— Vrem să-i primim noi înșine, strigă o femeie cu un copil la sîn, care stă în grupul mamelor.

Phillip se întoarce spre bărbații care stau sub un copac :

— Voi ce părere aveți ? Nu spuneți „da" numai pentru că femeile au spus „da".

E o atmosferă stranie, ca într-un film vechi.

În cele din urmă au ales prin ridicare de mîini un comitet și apoi s-au despărțit în grupuri gălăgioase.

Tudawaali a fost ales vicepreședinte.

Băștinașii stau în jurul cuptorului de pîine în aer liber de la „Așezarea guvernului pentru aborigeni" din Wave Hill. Cînd mă apropii, încep să rîdă.

— Carevasăzică, Tom Fisher se scarpină-n cap, așa e Frank ? spune unul dintre ei.